Proletari din toate țările, uniți-vă !

amfiteatru

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ EDITATĂ DE UNIUNEA ASOCIAȚIILOR STUDENȚILOR COMUNIȘTI DIN ROMÂNIA Nr. 5 (89) mai 1973 anul VIII ● apare lunar 32 pagini 1 leu

O carte a sufletului celor mulți

OMAGIU

„De fapt, dacă e adevărat că spunind Ceaușescu se ințelege România, e tot atit de adevărată și reciproca." Sint cuvinte luate dintr-o publicație străină („Tribuna Politica" — Italia), una dintre sutele de mărturii internaționale glosind pe ideea acestei excepționale fuziuni dintre o țară și conducătorul ei recunoscut.

Impresionantul volum omagial apărut în aceste zile la Editura Politică ilustrează cu pregnanță faptul că un popor cu 20 milioane de inimi a vibrat ca niciodată sărbătorind, in luna ianuarie 1973, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul implinirii a 55 ani de viață și 40 de ani de activitate in rindurile mișcării revoluționare. Tot ce este viu și nobil în oameni, tot ce sună mai profund in cugetul lor a găsit cuvintul potrivit pentru a fi inscris atunci in cronica patriei, semnat cu emoție, dragoste și recunoștință de muncitori și țărani, de savanți și poeți, de ostași și studenți, de bătrini incununați de virsta centenară ca și de copiii fragezi. A fost o mare, de neuitat sărbătoare a mulțimilor, dar in această manifestare sentimentul popular păstra neabătută direcția principală, — hotărirea de a indeplini in mod exemplar sarcinile trasate de partid, noi angajamente in producție, idei și propuneri de maxim interes obștesc. Ca o navă care, fără a incetini o singură clipă ritmul motoarelor, inaintind cu toată viteza pe ruta stabilită, ridică marele pavoaz in semn de bucurie, așa a omagiat țara românească pe secretarul general al partidului, și așa se reflectă evenimentul in scrisorile, telegramele, saluturile, mesajele inmănunchiate in acest volum.

Așa era drept, așa era firesc să se intimple de vreme ce, in persoana tovarășului Nicolae Ceaușescu intreaga noastră națiune saluta Partidul Comunist Român, afirmin-

ȘTEFAN PETREANU

(Continuare în pag. a 4-a)

Spiritul revoluționar al actului cultural studențesc

Ca urmare a aplicării măsurilor stabilite de Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 și a sarcinilor ce revin Asociațiilor studenților comuniști din Documentele Conferinței Naționale a P.C.R., în spiritul prețioaselor indicații ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, activitatea cultural-educativă desfășurată in ultima perioadă a cunoscut un proces de intensificare, de așezare pe coordonate politico-ideologice ferme, și, in general, de creștere a rolului ei in formarea comunistă, multilaterală a viitorilor specialiști. Înscriindu-se mai bine în procesul instructiv-educativ activitățile organizate în centrele universitare, au contribuit la educarea studenților în spiritul devotamentului față de partid, față de patria socialistă, la cultivarea dragostei pentru

AMFITEATRU

(Continuare în paginile 4—5)

Totul se face numai muncind

Se înalță în jurul nostru fascinantul univers de prezențe specifice României socialiste. La Porțile de Fier a apărut, in ultimii ani, construcția-gigant a hidrocentralei de pe Dunăre. Toți cei care ajung aici, din diferitele colțuri ale lumii, rămin impresionați de dimensiunea care depășește, parcă, limitele omenescului, ale acestui impunător edificiu. Cineva folosea o metaforă, poate, stingace, dar care ne apare plină de sensuri : ai impresia unei adevărate catedrale a noii orinduiri. Zeci și zeci de alte obiective industriale gigant, înălțate in ultimele decenii, populează intinderile patriei. La Galați, profilul impunător al Combinatului siderurgic te întîmpină, din depărtare, ținînd, parcă, să atragă atenția celui care bate la porțile orașului, că „aici se muncește". Și se mun-

ALEC CHELARU

(Continuare în pagina a 2-a)

Totul se face numai muncind

(Urmare din pagina 1)

ceşte, într-adevăr, în România, pretutindeni, cu rîvnă, cu entuziasm, cu elan. Tot ce a fost înălţat în aceşti ani, a fost înălţat numai şi numai prin muncă. Totul a fost făcut cu mîinile noastre şi asta constituie unul din temeiurile de mîndrie pe care ne place, oricînd, să îl evocăm. Pe Bistriţa, pe Argeş, de la Marea Neagră pînă la marginea de nord a ţării, de pe plaiurile moldovene pînă dincolo, spre poalele vestice ale munţilor Apuseni, România cunoaşte freamătul specific al anilor de construcţie socialistă avîntată. Ideea îndeplinirii cincinalului mai devreme, a prins viaţă peste tot. „O idee devine forţă, spunea Karl Marx, de îndată ce cuprinde masele". Ideea îndeplinirii planului cincinal în patru ani şi jumătate a cuprins un întreg popor — poporul nostru harnic şi muncitor — ale cărui fapte şi ale cărui izbînzi, de fiecare clipă, transformă întreaga noastră existenţă, instituind un climat în care cotidianul se îmbină cu sărbătorescul, preocuparea gravă şi responsabilă pentru îndeplinirea obiectivelor sociale importante, cu bucuria şi încrederea. E primăvară şi holdele se anunţă bogate. Poate niciodată expresia atît de cunoscută, cu încă vii rezonanţe de baladă: „pe o gură de rai", n-a fost în măsură să indice mai mult ca astăzi, lumea noastră specifică, cadrul nostru existenţial, permanent generator şi incitator la poezie. Te întîmpină, la fiecare pas, noile construcţii: uzine, locuinţe, instituţii de cultură, şcoli. Te întîmpină, la fiecare pas, realităţi geografice noi. Toponimia păstrează încă ceva din rezonanţa datelor pe care ni le-am însuşit, cu ani în urmă, din manualele de geografie, dar trimite la o cu totul altă stare de lucruri.

Un univers de forme în permanentă schimbare, în permanentă configurare.

Toate acestea sînt făcute cu mîinile noastre şi nu putem să nu ne mîndrim. Peste tot desluşeşti acelaşi imn înălţător al muncii avîntate. Unul din versurile cel mai mult repetate, mai ales în mediile tinere, posedă gravitatea unui adevărat imperativ social românesc contemporan: „Nicicînd să nu ne plîngem că ni-i greu". Există un anume sentiment de împlinire glorioasă a muncii pe care-l trăieşti peste tot.

Generaţia tînără a României socialiste de astăzi se formează în acest climat de muncă şi de respect pentru cine munceşte. Între uzină şi amfiteatre, întrevedem, astăzi, invizibila linie de legătură traductibilă prin termenul, atît de des uzitat: integrare în producţie. Problema integrării în producţie, a procesului de formare a viitorilor specialişti, comportă două aspecte. Primul, este aspectul economic, care se referă la contribuţia pe care studenţimea o poate aduce, prin eforturi sporite, paralel cu acţiunea de însuşire şi acumulare a noilor cunoştinţe, la îndeplinirea obiectivelor economice ale unor întreprinderi industriale. Al doilea aspect, este însă aspectul educativ. Noi ne formăm într-un climat de muncă avîntată şi de respect pentru toate valorile muncii cinstite. Ceea ce se înalţă în jurul nostru şi ne încîntă, şi ne face să fim mîndri, a fost ridicat numai prin muncă şi cu preţul muncii. Ne pregătim, astăzi, să devenim specialişti într-o ţară în care valorile muncii cunosc recunoaşterea supremă.

Ce fel de oameni sîntem noi astăzi şi ce fel de oameni vom fi noi mîine, trăind şi desfăşurîndu-ne activitatea pe fondul unor atari eforturi constructive? În căutarea răspunsului la întrebarea formulată astfel, va trebui să ţinem seama că socialismul se afirmă prin definiţie, ca orînduire în care valorile muncii sînt cele chemate a figura la locul de cinste. Căutăm, nu odată, să înţelegem deosebirile dintre societatea noastră nouă şi societatea veche, orînduirea pe care o repudiem, pe linia unor date care să depăşească investigaţia de suprafaţă. Va trebui să ţinem seama că în vechea societate munca reprezenta, din perspectiva mentalităţii sociale dominante, o formă de înjosire socială. Idealul capitalist, aşa cum încerca să-l extragă şi să ni-l prezinte Karl Marx în „Capitalul", în forma sa pură, se traduce prin formula: a trăi comod, fără să munceşti, alţii sînt cei chemaţi să muncească pentru tine. Printre marile probleme pe care le are de rezolvat, pe planul educaţiei, noua societate, figurează şi efortul de reabilitare a muncii ca valoare. E necesar, pentru oricine, să înţeleagă că numai prin muncă se realizează totul şi numai muncii îi datorăm confortul şi sporul de civilizaţie caracteristic fiecărui nou moment al devenirii noastre. Vechea mentalitate a afectat în trecut şi unele pături sociale integrate, totuşi, în eforturile de făurire a valorilor materiale şi spirituale. În rîndurile acestora, nu odată, munca era considerată un fel de activitate desfăşurată sub semnul constrîngerii. Tipul intelectualului livresc, tributar relaţiilor cu lumea, mijlocite prin intermediul formularisticii cele mai diverse, stăruie încă înaintea noastră. Reziduuri ale vechii mentalităţi cu privire la înţelegerea muncii, ca formă degradantă de activitate pentru cineva dispunînd de o oarecare pregătire livrescă, mai putem încă întîlni, şi astăzi, în unele medii funcţionăreşti. Intelectualul de tip nou, intelectualul comunist, se afirmă şi se defineşte prin netă opoziţie cu insul sclav mentalităţii birocratice.

Va trebui să ne înţelegem rosturile noastre în lumea care se făureşte astăzi, în lumea viitorului, căruia noi îi aparţinem, integraţi, din perspectiva unei pregătiri superioare, în marele efort constructiv de făurire a tuturor valorilor materiale şi spirituale, prin muncă, şi numai prin muncă. Dincolo de o atare convingere, nu poate fiinţa decît demagogia. Pentru că declaraţiile privind convingerile socialiste ale cuiva, care aşteaptă ca altul să muncească pentru ca el să trăiască comod, nu valorează nimic.

Noua societate se construieşte cu oameni egali în drepturi şi în datorii, cu oameni angajaţi în acelaşi uriaş efort constructiv. Noua societate nu poate concepe discriminarea dintre cei care gîndesc, sau meditează, şi cei care se află angajaţi în nemijlocitul proces de făurire a valorilor prin muncă.

În noua societate, gîndul şi fapta, unite în acelaşi efort, figurează, deopotrivă, la loc de cinste.

Formîndu-ne ca viitori specialişti, va trebui să avem permanent în vedere necesitatea înţelegerii rostului nostru de oameni activi într-o societate în care munca reprezintă valoarea supremă.

Aspect de la una din manifestările Festivalului naţional al studenţilor de la institutele de artă — ediţia 1973

REFLEX

Muzeul Teatrului Național

în curînd în casă nouă

*nființat cu mai mult de trei dece-
ii în urmă, prin strădania și pasiu-
nea lui George Franga, Muzeul Tea-
rului Național se află astăzi în pra-
ul unor schimbări. Era și timpul
căci muzeul ființează în cîteva săli
eîncăpătoare ale unei vechi clădiri
le pe Calea Victoriei. În actuala
oncepție, muzeul prezintă, succint,
u mărturii materiale momente din
storia teatrului românesc. Obținute
n special prin donații, cea mai
nare parte a documentelor aflate în
depozite reprezintă mărturii inedi-
e. Deși avantajat de poziția sa cen-
rală, muzeul nu se bucură de prea
mulți vizitatori. Modul de prezenta-
e nu corespunde cerințelor moder-
e, exponatele sînt înghesuite în vi-
rine vetuste (două dintre ele erau
olosite și în foaierul vechiului Tea-
u Național!), în săli domnește o
tmosferă sumbră. Aceste neajun-
uri vor fi înlăturate odată cu mu-
area în noul sediu al Teatrului Na-
ional. Cum altfel decît din muzeu vor
utea fi știute vestigiile legate de în-
eputurile teatrului pe aceste plaiuri,
e teatrul popular laic și religios, de
pectacolele de divertisment din
poca feudală? Se mai ridică o pro-
lemă, generată de faptul că, ini-
al, în noul teatru nu a fost prevă-
u spațiul necesar muzeului. Ampla-
area acestuia la subsol constituie o
nprovizație neinspirată. Relicvele a-
estui muzeu ne sînt scumpe și me-
tă un local potrivit. Pietatea și res-
ectul ne îndeamnă, în egală măsu-
ă, să cerem acest lucru.*

FLORIAN POPA-MICȘAN

leidegger în travesti

*u un superior simț al polemicii,
teticianul Nicolae Tertulian a pu-
licat în revista „Era Socialistă"
umerele 7—8/1973) o analiză perti-
ntă asupra cărții lui Mihail Gră-
narul, „Prolegomene la o poieti-
marxistă" (Ed-Junimea, 1972), de-
unțînd actul de impostură cultura-
săvîrșit de autorul ieșean. Cartea
i M.G. este amendabilă pentru do-
motive fundamentale: odată pen-
u actul de compilație, de trișerie
telectuală care rezidă în faptul că
simulează permanent izvoarele de-
ersului său teoretic, prezentînd te-
le fundamentale ale filosofiei hei-
ggeriene (recognoscibile pentru
ctorul avizat chiar și în formula-
a lor literală) drept momente ale
eației personale. În al doilea rînd,
ntru actul de mistificare sub ra-
rt filosofic, prin încercarea de a
o interpretare heideggeriană u-
r concepte ale filosofiei marxiste.
rtea lui M.G. îi prilejuiește lui
Tertulian un adevărat studiu, în
e încearcă să elucideze raportu-
e dintre marxism și concepția lui
idegger, arătînd divorțul profund
celor două concepții în privința
oblemelor filosofiei fundamenta-
ireductibilitatea lor principială.
imul aspect al acuzației vizează
estitatea științifică a autorului in-
minat care, absorbit fiind de teo-
heideggeriană, face o operă de
metism intelectual, procedînd la
reproducere tale quale a textelor
Heidegger, singura contribuție
ginală fiind rezumarea și amal-
marea pasajelor, reușind astfel o
garizare doar a concepției de la
e se revendică, fără să mărturi-
ască însă.
doilea aspect este mai grav și
plică o discuție asupra modalității
care o poate lua dialogul teoretic
tre marxism și celelalte concepții
osofice contemporane. M. Grădina-
înțelege acest dialog ca pe un
oces de hibridare, de fuzionare
critică a teoriilor. Astfel, după
n arată N.T., tentativa sui-gene-
a lui M.G. este „transsubstanție-
în conceptul marxist al materi-
a semnificației specifice pe care
re la Heidegger conceptul de Fi-
M. Grădinarul spune în cartea
la pag. 12: „În teoria generală
artidului nostru — materialismul
ectic — numele pe care îl capătă
a este acela de materie". Preci-
semnificația particulară pe care
u cele două concepte în teoria
Heidegger și respectiv, în mar-
n, N. Tertulian respinge identi-
rea lor, pe care nu o vede posi-
decît în cadrul unei confuzii
generale, precum aceea care
bate cartea lui M.G. și anume
că „diferența ontologică" a lui Heidegger (Fire — fiind) ar fi omologă distincției propuse de Lenin între conceptul filosofic al materiei și cel științific.*

Analiza lui N.T. este exemplară și mărturisește un înțeles înalt al criticii, demistificatoare și radicală. Prin intervenția sa, N.T. denunță lipsa de originalitate intelectuală a autorului ieșean, caracterul de hibrid teoretic al cărții, înlăturînd astfel confuzia asupra valorii acestei cărți pe care unii au elogiat-o fără rezerve.

IOAN PIETRARU

Somnul netulburat al cărților

Apreciatul prozator Marin Preda spunea într-un interviu acordat revistei „Luceafărul" că scriitorul român este privilegiat de „cerința de carte" făcută de către public, fapt, realmente, demonstrat. Dar pentru cine se încumetă la o inventariere a cărților în oricare dintre librăriile noastre, afirmația ilustrului prozator ar putea fi infirmată de către numărul mare al unor cărți care dorm un somn netulburat în rafturi. Infirmarea nu mai rezistă în momentul în care „îndrăznești" să deschizi aceste cărți, conținutul fiind marele argument al unui somn lung „somn".

Am încercat, joi, 19.04 a.c., să tulbur somnul acestor cărți la „Libraria noastră" din b-dul. Gh. Gheorghiu-Dej. Cer iertare autorilor omiși din „lista" ce urmează, dar mi-a fost imposibil a-i cuprinde pe toți.

Iată numai cîteva titluri (mi-am permis și cîte un citat elocvent) :

„Nu se poate preciza" (Alexandra Tîrziu) — (1967). („Aveam și eu gîndurile mele și Hîrșova crescuse cu patru centimetri" — pag. 9, sau „Omul își reia locul în fotoliul lui preferat și singur nu știe ce să mai creadă" — pag. 80).

„Perturbații" (N. V. Turcu) — 1968: („Sisică Poampă se uita lung la toți și nu înțelegea nimic" — pag. 53).

„Frig" (D. Țepeneag) — 1967 : („Din cer, probabil — altfel de unde ? — cădeau portocale" — pag. 67).

„Duminica munților" (C-tin Țoiu) — 1967 : („— Ne-am risipit viața, Filionescule, asta-i, ce să mai discutăm. oftă, sătul, Mesia, și culcîndu-și bărbia în piept, rigii măreț" — pag. 112).

„Echilibru indiferent", „Joc de planete" (ed. tineret), (Negoiță Irimie) — 1969, respectiv 1966 : („Am prostul obicei, de ce n-aș spune, / De-a stinge adevăru-n butelii". / Ah, numai mama de n-ar auzi / C-ar descînta în apă un cărbune" — „Echilibru indiferent" — pag. 9).

Citim și alte titluri editate de prestigioasa editură : „Balada lucrurilor pierdute" (Haide Victor), „A treia și a zecea natură" (Victoria Raicev), Repaose" (Ion Murgeanu), „Ce se numește toamnă (I. Chiriac), „Minie și marmoră" (Crișu Dascălu) ș.a.

Dar nici alte edituri — vezi bine ! — nu puteau să se lase mai prejos : „Peisaj cu vaporașe" (Tudor Ursu) — Ed. Junimea — 1970, „Cîntec pentru inimă tînără" (V. R. Ghenceanu) — Ed. Tineretului — 1967 : („Eu îmi lunec totdeauna / Gîndurile cu voce tare" — pag. 50. Sau „Așezate într-un fel demodat / Patru linii egale se numesc un pătrat" — pag. 62).

„Decolare" (Ion Rahoveanu) — Ed. Tineretului — 1967 : („Nu, sub pasul ei pavimentul nu-i fum / Și ea are privirile ridicate din pămînt, / Primește treptat înfățișare meditativă de studentă la politehnică, / Atentă calculînd înfloririle erotice pe care le cînt" — pag. 8).

„Lista" ar putea cuprinde și alte titluri, dar considerăm suficiente cele amintite, probabil că slujitorii editurilor să le vadă.

Scrieți, băieți, numai scrieți ! — vorba maestrului Heliade.

NICULAE HARȘIA

„Curat pseudo-kino-ghetikos !"

Că actorii joacă în piese de teatru și în filme e un truism și, firește, nu miră pe nimeni. Că, din cînd în cînd, se produc în muzica ușoară, și asta e de înțeles. Că se apucă de scris, iarăși înțelegem. Mai complicat e cînd, în această ultimă ipostază, nu se face nici o diferență între limbajul oral și cel scris, folosindu-se un stil echivoc, plin de ambiguități, lucru pe care dacă îl înțelegem, nu înseamnă că îl aprobăm. Din articolul „Pseudo-kino-ghetikos", apărut în revista „Cinema" pe luna aprilie, aflăm că actorul Mircea Albulescu avea în copilărie cel puțin o mină foarte dezvoltată. Atît de dezvoltată, încît atunci cînd mamă-sa l-a trimis la cinema, s-a dus „cu biletul de intrare în dreapta și cu verișoara mea, Mioara, în stînga". Miraculosul nu se oprește aici ; copil precoce fiind, Mircea mărturisește astăzi, cu modestie, că de la primul film : „ehei, de atunci am știut, să știți, am știut totul, dar absolut totul despre cinema". Și pentru că e altruist, tot de atunci caută să împărtășească și altora ce are „în cap zidit solid, granitic, precis și infailibil". Ni se promite o continuare a acestor savuroase aduceri-aminte, într-o „modestă expunere (doar 34 de capitole, grupate în 6 părți distincte) despre arta cinematografică". Așteptăm cu nerăbdare...

FLORIN ANDREI

Un desenator ...electronic

Cronici T.V. există în aproape toate publicațiile noastre. Dar literatura de specialitate, la noi, lipsește cu desăvîrșire. Sau, mai exact, lipsea. Căci, recent, editura Meridiane, ne-a oferit cartea de „cronici inverse" a lui Alexandru Stark, Mașini electronice de spus „noapte bună". E un început. Volumul, scris într-un stil inteligent și agreabil, se bucură de o prezentare grafică nu mai puțin agreabilă, semnată de Constantin Marinescu. Coperta și ilustrațiile graficianului au siguranță, rafinament, eleganță și se înscriu în cadrul umorului sec, distanțat. Televizorul, această mașină electronică de spus „noapte bună !", este desenat de Constantin Marinescu, ce-i drept, electronic. Dar nu și... adormitor !

GEORGE BOGDAN

Experientia docet

Dacă e adevărat că somnul rațiunii zămislește monștrii, nu-i mai puțin adevărat că dragostea naște asocieri inimaginabile. Chiar și atunci cînd vorbește indirect, prin condeiul-cu-revelații, al textierilor de muzică ușoară. Ce dovadă mai bună puteți găsi decît versurile unui recent șlagăr, care acreditează ideea cosmosului ca fruct : „Eram doi copii ce-aveam / O portocală / Lumea toată ne părea / O portocală / Soarele era și el / O portocală / Da, da, da / Uite-așa /"... Și tot așa pînă se face totul „suc de portocale" pentru intoxicarea unaelor radio.

B. GHIȚESCU

Tot despre edițiile critice

Nu datorăm, în primul rînd, scrupulului filologic observațiile de aici. Consecvența semnalării unor ediții critice ale clasicii noștri abandonate sau întîrziate excesiv o privim mai mult în ordinea morală a faptelor. Beneficiarii de drept ai acestor ediții, cititorii cu respect pentru textul de autoritate, nu se pot lipsi de cărțile fundamentale ale culturii naționale. E un drept și o datorie revendicate cu spirit științific, în deplin acord cu dezvoltarea armonioasă a personalității... Cu atît mai mare este regretul absenței din librării a tomurilor amintite, cu cît ele s-au așezat, la început, sub girul unor condeie prestigioase. Astfel, după moartea regretatului G. C. Nicolescu, autorul excelentei „Vieți a lui Vasile Alecsandri", primul volum din operele bardului de la Mircești n-a mai fost continuat. Seria, anunțată în mai multe volume, s-a oprit în 1965, deși există materialul stabilit și adnotat de colectivul care lucrase sub îndrumarea profesorului G. C. Nicolescu. Avem, pînă astăzi, în acest prim volum doar ciclurile „Doine", „Lăcrămioare", „Suvenire", „Mărgăritarele"...

În cadrul proiectatului „Corpus al clasicilor literaturii române" între 1965—1967 în Editura Academiei au apărut primele două volume din operele complete ale lui Alexandru Odobescu. Primul, în 1965, sub îngrijirea lui Tudor Vianu (scrierile de tinerețe 1848—1860), al doilea, coordonat de Al. Dima (pentru anii 1861—1870). Al treilea volum al ediției critice urma să cuprindă „o parte din studiile arheologice" (de ce numai o parte ?). Comentariul, fraza abilă de încheiere sînt de prisos. Ce putem spune ? Simpla enumerare a faptelor dezvăluie... așteptarea care mai face loc, totuși, unei speranțe.

IONUȚ NICULESCU

„Vrăjitoarele din Salem" sau „Vînătoarea de vrăjitoare"

Sînt prea bine cunoscute de către toți studenții noștri, și nu numai de către ei, spectacolele studioului de teatru al Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale". Aici s-au făcut cunoscuți pentru prima oară o serie de regizori remarcabili ai teatrului nostru contemporan și, firesc, aici a răsunat întîi vocea multor idoli actuali ai spectatorilor.

Deci, o asemenea scenă nu trebuie să uite nici o clipă responsabilitatea care o aureolează ; și, mai ales, nu trebuie să ignoreze problema publicului — în ciuda faptului că aici, mai puțin decît la alte teatre, aceasta nu poate produce alarme pecuniare.

Și, totuși, în ultima vreme, nu o dată, ni s-a întîmplat să asistăm (pe scena „Cassandrei") la reprezentații jucate în fața a zece-douăzeci de spectatori. Nu o dată am fost obligați să ne punem întrebarea : oare acest teatru mai mult decît studențesc, nu are un organizator de spectacole capabil, competent, care să știe că un actor (fie el chiar student) nu poate juca la adevărata lui valoare decît în fața unor spectatori... existenți și receptivi ? Cu atît mai mult cu cît aici este vorba despre afirmarea — și nu reafirmarea — unor talente !...

BARBU ULMEANU

P.S. Și am mai ridica o problemă conducerii acestui studio : care este rațiunea pentru care joacă piese arhicunoscute, sub titluri... originale !? De ce Celebrul 702 a devenit Autorul moare azi ? De ce Vrăjitoarele din Salem s-a transformat în Vînătoarea de vrăjitoare? Tot pentru a deruta publicul ?

„Premieră"

În fiecare seară de vineri, Casa de Cultură a Studenților din București prezintă tinerilor spectatori cele mai bune spectacole ale scenei bucureștene. Astfel, venind în Casa studenților, actorii pot avea satisfacția unui contact direct cu un public interesat, avizat, care participă la actul artistic oferit de ei. Iar studenții au prilejul să-și formeze cultura teatrală.

Între spectacolele relevabile, care au fost prezente pe scena Casei studenților în acest an universitar, piesa „Premieră" de John Cromwell (interpreți — Olga Tudorache și Ica Matache, regia — Laurențiu Azimioară), a constituit un moment de vîrf. Acest spectacol mijlocește un contact direct cu laboratorul de creație al unui actor și Olga Tudorache, această mare actriță, își concepe rolul pe verticala autodemascării personajului.

Iar la finele spectacolului, ea a răspuns întrebărilor ce i-au fost adresate de către studenți, care s-au interesat de felul în care se creează un rol, de munca pe care o depun actorii pentru a da pe scenă viață personajelor.

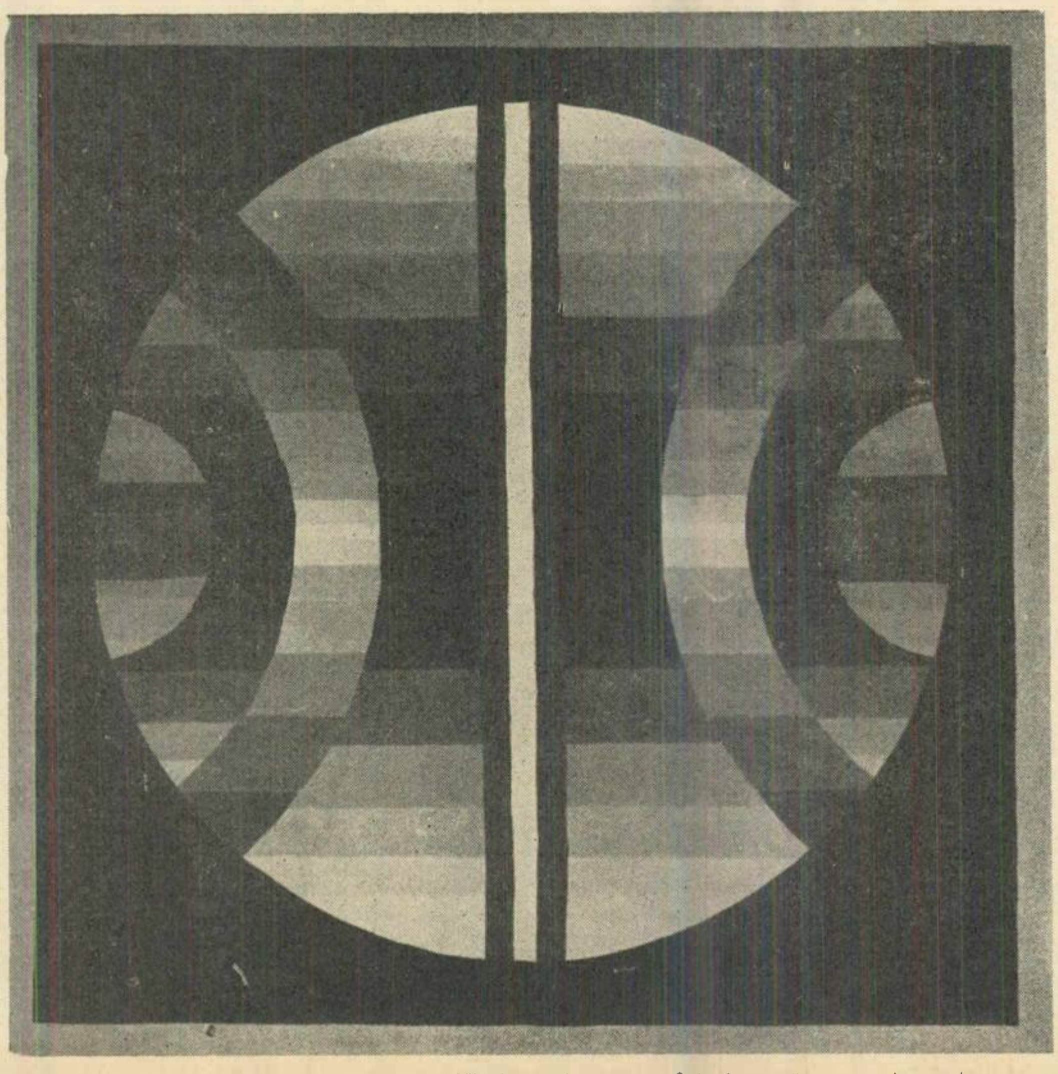
LILIANA ȘUGAR

O carte a sufletului celor mulţi

(Urmare din pag. 1)

du-şi încă o dată adeziunea unanimă şi fierbinte la politica lucidă şi cutezătoare care a ridicat prestigiul României socialiste pe toate meridianele lumii. Poporul şi-a rostit gîndul cel bun pentru cel mai harnic dintre ai săi, în primul rînd prin fapte, dar şi prin cîntece inspirate, prin urări de sănătate, viaţă lungă şi fericire, prin elogiul de înaltă simţire, rostit cu egală însufleţire de academicieni, ca şi de femeile simple, mame a numeroşi copii din care au ştiut să crească oameni. Dar savanţii se adresau unui om de ştiinţă, autor al unei opere teoretice şi practice care a îmbogăţit creator patrimoniul gîndirii şi experienţei mişcării revoluţionare, după cum mama se adresa unui fiu, legat ca nimeni altul de vatra părintească al cărei sprijin şi lumină este. Rostindu-şi cuvîntul, tineretul se adresa unui om de la care învaţă zilnic lecţia tinereţii militante, plină de dăruire sub steagul comunismului ; ostaşii — comandantului suprem a cărui vitejie a fost dovedită în cele mai diferite împrejurări, inclusiv în anii celei mai sălbatice represiuni îndreptate împotriva antifasciştilor. Mereu pe aceeaşi lungime de undă cu conducătorul partidului şi statului, oamenii muncii de toate profesiunile, din toate generaţiile, români, maghiari, germani şi de alte naţionalităţi, au înscris în fibrele acestui adînc omagiu bucuria de a putea să îmbrăţişeze, într-un om, însăşi viaţa liberă şi demnă a patriei.

Cuvîntul este întregit de imagine — şi ambele vor şti, neîndoielnic, să spună timpului adevărul despre noi. Este o carte în care se recunoaşte sufletul nostru şi, în această calitate, locul ei este mai presus decît rafturile bibliotecii, pentru a se regăsi în istorie.

Ioan Stingă (Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu" „Interferenţe" — premiu pentru imprimeuri

(Urmare din pagina 1)

muncă şi studiu, a interesului pentru ştiinţă
artă şi cultură. În institute şi în facultăţi
la case de cultură şi la cluburi, au fost ini
ţiate întîlniri, conferinţe, dezbateri, mese ro
tunde, simpozioane avînd drept scop infor
marea tineretului universitar asupra proble
melor politice, ideologice, culturale aflate în
actualitate şi formarea lor în spiritul con
cepţiei P.C.R. despre cultură şi artă. Un larg
ecou au avut, în acest sens, acţiunile şi acti
vităţile organizate în centrele universitar
din Bucureşti, Cluj, Timişoara, Iaşi etc. c
sprijinul unor personalităţi ale vieţii politice
ştiinţifice şi cultural-artistice. S-au impu
atenţiei studenţilor, atît prin varietatea tema
tică, cît şi prin ţinuta lor elevată, manifestă
rile prilejuite de aniversarea semicentenarulu
U.T.C., şi aniversării Republicii, de Festiva
lul naţional al artei studenţeşti, de Festi
valul naţional al Institutelor de artă di
acest an, în cadrul cărora activităţile cul
tural-educative şi artistice au completat ar
monios preocupările tineretului universita
pentru activitatea sa profesională, de cer
cetare şi creaţie. Prezenţa viguroasă
problemelor majore ale tineretului univers
tar în fondul manifestărilor cultural-artistic
s-a relevat prin reînfiinţarea şi revitalizare
brigăzilor de agitaţie, care au condus
organizarea unei secţii speciale în cadru
întrecerilor prilejuite de Festivalul naţiona
al artei studenţeşti, prin extinderea căutăr
lor pozitive în sfera teatrului angajat, pri
interesul crescînd pentru activităţile coral
Angajarea socială, spiritul revoluţionar
potenţialului artistic studenţesc s-a eviden
ţiat în cadrul Festivalului naţional al art
studenţeşti la care au participat în faze
preliminare şi în finală peste 10.000 de stu
denţi şi s-a confirmat la un înalt nivel a
tistic prin manifestările prilejuite de Fest
valul naţional al studenţilor din institute
de artă — aflat deja la a doua sa ediţi
marcînd o creştere calitativă, atît sub r
portul conţinutului programelor prezenta
al repertoriilor cît şi al modalităţilor de e
primare artistică. Întreaga activitate cult
ral-artistică din anul universitar trecut
din acest an, demonstrează că principal
element pozitiv constă în legarea ei m
strînsă de deziderateie muncii educativ
de obiectul esenţial al activităţii noastre p
litice : formarea unor studenţi temeinic pr
gătiţi profesional, cu o înaltă conştiinţă s
cialistă, revoluţionară, cu un larg orizont
cultură.
Cu toate că participarea studenţilor la via
cultural-artistică a înregistrat o creşte
sensibilă, că manifestările iniţiate de ei s-
înmulţit şi s-au diversificat pe toate coord
natele activităţii în facultăţi, în ani
în grupe, rămîne încă foarte mult de fă
pentru îmbunătăţirea conţinutului activită
culturale şi educării artistice în sensul cr
terii caracterului şi spiritului revoluţion
al manifestărilor, aşezate pe temeiul conce
ţiei ştiinţifice, marxist-leniniste a Partidu
Comunist privind munca în domeniul c
turii şi artei. Sînt încă posibilităţi şi co
diţii neexplorate şi nefolosite pentru co
cretizarea sarcinilor ce revin Asociaţiilor S
denţilor Comunişti de a contribui prin m
loace specifice, ţinîndu-se seama de parti
larităţile vieţii universitare şi de iniţiativ
studenţilor, la educarea multilaterală a ti
retului din amfiteatre. De asemenea, t
buie intensificată acţiunea de cuprindere
de antrenare a unui număr cît mai mare
studenţi în activităţile cultural-educative
artistice, în direcţia pătrunderii diferite
forme şi activităţi cultural-artistice pînă
cele mai mici celule universitare, prin
muncă programatică, nu sporadică şi nu
tîmplătoare, mobilizînd toate energiile ca
bile să-i dea un conţinut nou, revoluţion
în spiritul hotărîrilor Plenarei C.C. al P.C
din noiembrie 1971, din perspectiva rol
pe care programul de educaţie comunistă
atribuie culturii în dezvoltarea conştiinţei
cialiste. Pornind de la constatarea că în
dul unei părţi a studenţilor se manifest
preocupare scăzută pentru lărgirea orizon
lui spiritual, pentru însuşirea unor cun
tinţe multilaterale care să le permită să
pundă în mod exemplar îndatoririlor soc
ce le revin, la ultima plenară a Consili

Spiritul revoluţionar al actului cultural studenţesc

U.A.S.C.R. s-a recomandat să fie folosită in-
ensiv perioada de vară, în taberele de in-
truire de la Izvorul Mureş şi de la Sucea-
a, pentru creşterea spiritului revolu-
ionar, pentru crearea unor forme noi,
mobilizatoare de activităţi cultural-edu-
ative şi pentru consolidarea forme-
or existente. Se impune, în special, concen-
rarea atenţiei pentru descoperirea şi valori-
icarea acelor iniţiative organizatorice care să
conducă la cuprinderea unui număr cît mai
mare de studenţi la conceperea şi realizarea
diferitelor forme de manifestări cultural-ar-
istice, care să urmărească creşterea intere-
sului pentru cultură, pentru formarea unui
student cu un orizont cultural larg, dor-
nic să-şi îmbogăţească cunoştinţele des-
pre artă, prin frecventarea spectacolelor de
teatru, de operă, a concertelor simfonice, a
literaturii şi artei. Pentru că, adevărul este,
lipsa de interes pentru cultură şi artă se a-
similează, în majoritatea cazurilor, cu o con-
cepţie limitată privind chiar formarea pro-
fesională a studenţilor, cu neajunsuri şi la-
cune în cunoştinţele lor de specialitate. Tre-
buie acţionat deci în spiritul Proiectului de
norme ale vieţii şi muncii comuniştilor, ale
eticii şi echităţii socialiste, în aşa fel încît
toţi studenţii să depună „eforturi neslăbite
pentru a-şi însuşi tot ce este nou şi inain-
tat în ţară şi pe plan mondial în profesiunea
sau meseria lor, să-şi lărgească continuu ori-
zontul cunoaşterii ştiinţifice şi de cultură
generală, să-şi îmbogăţească mintea şi spiri-
tul cu tot ce a creat mai de preţ geniul
uman".

Asociaţiile studenţilor comunişti trebuie să
acţioneze în mod consecvent şi pentru tra-
ducerea în viaţă a măsurilor stabilite privind
intensificarea muncii politico-ideologice şi
cultural-educative, să-şi concentreze efortu-
rile pentru o cunoaştere profundă a stării de
spirit a studenţilor, a preocupărilor şi aspi-
raţiilor lor reale, care să relanseze în anul
universitar 1973—1974, pe baze revoluţionare,
activitatea cultural-artistică, să împletească
acţiunile cu caracter distractiv, de agrement,
cu manifestări pline de conţinut, cu finali-
tate educativă corespunzătoare. În acest sens,
este cazul să reamintim una din preţioasele
indicaţii expuse de tovarăşul Nicolae
Ceauşescu „...şi distracţia este pînă la urmă
o cale de educaţie dacă se face în mod co-
respunzător. Trebuie să înţelegem că în toate
domeniile, tot ceea ce facem are un anumit
rol şi un anumit scop".

Preocuparea generală de a da o fundamen-
tare ideologică clară tuturor manifestărilor
cultural-educative, potenţarea ei la un nivel
superior în cadrul preocupărilor noastre, va
trebui să se exprime pe viitor în institute şi în
facultăţi prin asigurarea într-o măsură mai
mare a unui conţinut adecvat în creaţia stu-
denţească şi în repertoriul formaţiilor artis-
tice. Experienţa activităţii de zi cu zi şi în
special experienţa Festivalului naţional al
artei studenţeşti din anul trecut, demon-
strează necesitatea ca brigăzile artistice de
agitaţie să devină tribune permanente şi e-
fective de manifestare a opiniei combative
faţă de fenomenele de nepregătire, de neîn-
deplinire a obligaţiilor universitare, faţă de
atitudinile retrograde din conduita studenţi-
lor şi lipsurile din activitatea organizaţiilor
noastre, afirmînd cultul muncii şi al învăţă-
turii, o conduită exemplară şi o ţinută mora-
lă şi etică demnă de calitatea de student
comunist. Atît timp cît brigăzile de agitaţie
vor fiinţa sporadic, şi numai în preajma fes-
tivalurilor, atît timp cît ele nu vor fi reluate
la nivelul facultăţilor, cu o activitate per-
manentă, ele nu-şi vor putea îndeplini me-
nirea şi nu-şi vor putea verifica eficienţa.
Trebuie să fie mai convingătoare pe podiu-
murile scenelor studenţeşti prezenţa ansam-
blurilor corale care, prin tradiţie, fac parte
din formele cele mai nobile de popularizare a cîntecului patriotic şi revoluţionar. Şi, în acest sens, trebuie încă revitalizată activitatea organizaţiilor noastre spre mobilizarea unui număr cît mai mare de studenţi în formaţiile de cor şi spre reînfiinţarea unor coruri în acele institute unde, cu ani în urmă, se aflau pe primul plan al interesului studenţilor. Ne referim, în special, la Universităţile din Cluj şi Timişoara, care la primele ediţii ale Festivalului naţional al artei studenţeşti constituiau prezenţe de prestigiu. În ce priveşte formaţiile de teatru, de recitatori, e necesar, de asemenea, ca munca de îndrumare să se orienteze spre stimularea creaţiei dramaturgice şi poetice originale, care să reflecte preocupările specifice ale studenţilor, viaţa şi activitatea din institute şi din facultăţi, să exprime, împreună cu celelalte genuri de activitate artistică şi de creaţie studenţească, dragostea de patrie, de partid, de popor, respectul faţă de trecutul glorios de luptă a înaintaşilor, în scopul formării unui om de tip nou, cinstit, curajos, gata să învingă orice greutăţi în muncă şi în viaţă. Nu trebuie promovate în nici un caz texte îndepărtate de viaţa noastră, care mimează preocupări exterioare şi superficiale, de inspiraţie livrescă. Avem nevoie de un teatru studenţesc revoluţionar, prin care să triumfe realitatea zilelor noastre în continuă transformare. În acest sens, în scopul stimulării creaţiei originale a studenţilor, la recenta plenară s-a făcut recomandarea de a se iniţia concursuri de creaţie pentru poezie, proză, reportaj, dramaturgie, scenarii de film, texte de brigăzi artistice de agitaţie etc., în care să se regăsească multiple aspecte ale vieţii şi muncii studenţilor, ale angajării lor în opera de construire a socialismului în România. De altfel, pornind de la aceste deziderate, Plenara Consiliului U.A.S.C.R. a hotărît ca pregătirile pentru Festivalul naţional al artei studenţeşti, ediţia 1974, să înceapă de acum. El va fi un festival al artei şi vieţii studenţeşti. Se prevede orientarea mai riguroasă a conţinutului manifestărilor artistice, care să fie străbătute de un mesaj profund revoluţionar, iar în cadrul dezbaterilor teoretice se va accentua preocuparea pentru afirmarea principiilor politicii culturale a partidului nostru şi a esteticii marxist-leniniste. Întreagă această activitate cultural-artistică studenţească nu se va desfăşura, desigur, numai în cadrul amfiteatrelor şi scenelor cluburilor şi caselor de cultură. Urmînd unei frumoase tradiţii a organizaţiilor studenţeşti de a răspîndi cultura şi arta şi în celelalte medii sociale, la oraşe şi sate, brigăzile complexe studenţeşti şi formaţiile artistice vor continua, cu o frecvenţă ridicată, să se deplaseze în centre industriale, în uzine, în fabrici, la căminele culturale din sate, pentru a împărtăşi oamenilor muncii experienţa lor de muncă, de viaţă, de cultură şi artă. În acest fel, arta studenţească va pătrunde mai viu, mai eficient în conştiinţa oamenilor şi se va încadra firesc în contextul social şi cultural al ţării. De asemenea, prin participarea la manifestaţiile artistice internaţionale, la festivaluri şi în turneele efectuate în străinătate, arta studenţilor români trebuie să exprime sensul politicii noastre culturale, să facă o bună propagandă culturii şi artei socialiste, culturii şi artei studenţeşti, contribuind la instaurarea unui climat propice dezvoltării schimburilor culturale, de colaborare şi respect reciproc, de realizare a păcii şi securităţii în Europa. De altfel în întreaga noastră muncă cultural-educativă trebuie să avem în vedere că tot ceea ce se emite în raza de gîndire şi creaţie a vieţii universitare, trebuie să exprime în cel mai înalt grad mesajul umanist al culturii şi artei româneşti.

ANA BLANDIANA

Puţine plăceri ating pentru mine intensitatea beatitudinii pe care mi-o dă hoinăreala, rătăcirea la întîmplare pe străzi fără nici un motiv şi fără nici un rost, într-un fel de sfidare a timpului, care nu mă intimidează trecînd. Părăsesc, bineînţeles, bulevardul. Privesc clădirile pe lîngă care trec cu un ochi amuzat, mă bucură cea mai extravagantă stucatură, mă încîntă cea mai nevinovată cornişă. Nu ştiu dacă, trăind într-un oraş cu adevărat frumos, hoinăreala mi-ar face aceeaşi plăcere. Nişte capodopere de arhitectură m-ar emoţiona, m-ar obliga la seriozitate, m-ar face să lunec dincolo de privire, în contemplare. Ar înlocui gîndurile mele rătăcitoare cu ideile precise ale frumuseţii lor. În timp ce casele astea, crescute la întîmplare, fără un plan precis şi fără obişnuinţa disciplinei, aliniate cu aproximaţie, ascunse unele, sfioase, după copaci şi altele îmbulzite cu impertinenţă în stradă, mă calmează, mă amuză, mă eliberează. Îmi plac, mai ales, acelea rotunde oarecum, cu cîteva trepte şi cîteva coloane împodobite cu ghirlande şi alte forme de ghips,

PE MAREA IERBII

vopsite în culori pastel, cu un aer boieresc şi feciorelnic, semănînd nemaipomenit cu torturile trase în marţipan. Sau cele cu numai două ferestre la drum, construite perpendicular pe linia străzii, deschizînd nenumărate uşi spre o curte lungă, pavată cu pietre de rîu, printre care cresc vara portulace, şi prezentînd, cu mîndrie, în dreptul gardului forjat o cişmea turnată măiestru în tuci, adesea scoasă din uz. Sau cele, cu adevărat frumoase şi impunătoare, care înalţă deasupra pămîntului două caturi cu ferestre lungi şi împătrăţite, cu o intrare largă, deschisă spre un peron spre care înaintează, în semicerc, o elegantă alee care-şi aşteaptă caleştile. La urma urmei, ce este plăcut la aceste case, bătrîne fără a fi mai vechi de un secol, este tocmai lipsa stilului şi acceptarea lor de a dispărea treptat, absenţa, chiar în orgoliul lor, a dorinţei de supravieţuire. Faptul că rigolele sînt străjuite de salcîmi — plantaţi sau, şi mai curînd, cruţaţi din marile grădini care împrejmuiau, cîndva, aceste conace cotropite de oraş — dă întregului decor un aer de decreptitudine firească, un sentiment nu al decadenţei, ci al redispariţiei în natură. Îmi place, străbătîndu-l, să-mi închipui cartierul tot mai părăginit, lăsat în părăsire, năpădit de şopîrle şi buruieni, cu iarba crescînd prin asfalt şi şerpii încolăcindu-se pe după grilaje, îmi place să mi-l închipui cufundîndu-se, treptat, în pămînt, mai întîi scările, apoi zidurile, apoi acoperişurile, pînă nu se vor mai vedea printre marile ierburi decît hornurile răzleţe, dispărînd, treptat, aşa cum dispare pe mare o corabie, lăsîndu-şi catargul ca un ultim semn. Desigur, nici o casă nu dispare pe marea ierbii aşa cum îmi închipui eu, şi, de altfel, dacă vreuna dintre ele s-ar hotărî să se dărîme, i-ar lua locul, în cel mai scurt timp, un bloc patrat, confort sporit, proprietate personală. Dar aceste reverii ierbivore fac parte din plăcerea hoinărelilor mele, o plăcere ca toate plăcerile, mai mult sau mai puţin ilicită.

festivalul național al studenților

Prof. univ. LIVIU COMES

prorector al Conservatorului „Ciprian Porumbescu" București

Muzică

● S-AU IMPUS, ÎN PRIMUL RÎND, FORMAȚIILE CORALE ● O PARTICIPARE SUBSTANȚIALĂ NE-AU OFERIT FORMAȚIILE ORCHESTRALE ● A LIPSIT CU DESĂVÎRȘIRE SPECTACOLUL DE OPERĂ ● AR FI INTERESANT SĂ SE STUDIEZE POSIBILITATEA DE A SE ORGANIZA, ÎN VIITOR, ÎN CADRUL FESTIVALULUI, UN CONCURS NAȚIONAL DE INTERPRETARE PENTRU TINERII SOLIȘTI STUDENȚI

Față de festivalul anterior, care a avut loc la Timișoara în 1971, trebuie să remarcăm faptul că anul acesta la Cluj s-a pus accentul mai ales pe aspectul de trecere în revistă, de informare reciprocă și de schimb de experiență, lăsîndu-se pe plan secundar aspectul competițional. Drept urmare a acestei concepții de organizare, s-a acordat fiecărei instituții libertatea de a participa la festival cu ceea ce a considerat potrivit, fără nici o restricție privind : specialitatea soliștilor, tipul formațiilor sau conținutul repertoriului. Tot pe această linie se situează și faptul că juriul n-a făcut nici o ierarhizare a laureaților festivalului. Întîlnirea de la Cluj a realizat în același timp un util schimb de opinii în cadrul colocviului asupra muncii politico-educative, a integrării învățămînt-cercetare-producție și a practicii productive a studenților din institutele de învățămînt superior muzical.

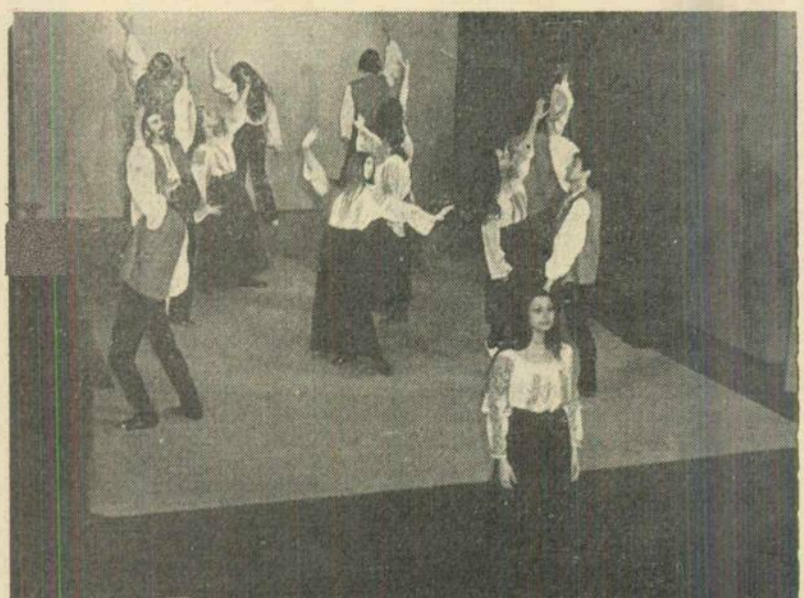
Din impresionanta desfășurare de forțe artistice ale festivalului, s-au impus fără îndoială, în primul rînd, formațiile corale. Prezența lor într-un număr considerabil, varietatea componenței lor (coruri mixte, mari, de cameră, bărbătești, de fete etc.) repertoriul abordat și nivelul cu totul remarcabil al realizării artistice, ne-au convins de seriozitatea cu care viitorii muzicieni privesc activitatea corală, instrument principal de culturalizare muzicală a maselor largi. Numeroasele formații corale ajunse pe lista laureaților atestă prețuirea acordată acestora de către juriul festivalului. O participare substanțială ne-au oferit și formațiile orchestrale prezente cu un repertoriu interesant și bine interpretat. Soliștii instrumentiști au fost valoroși, unii chiar remarcabili, dar relativ puțini față de forțele de care dispun cele trei conservatoare din țară. Formațiile de cameră au avut, de asemenea, o participare mult prea redusă față de importanța pe care o are această activitate în învățămîntul muzical. A lipsit cu desăvîrșire spectacolul de operă, cu toate că cele trei conservatoare au clase de operă, iar cel din București are chiar și un Studio de operă.

La această participare mai puțin satisfăcătoare din sectorul solistic al operei și al formațiilor de cameră, se mai adaugă și faptul că unele instituții n-au fost prezente cu toate posibilitățile lor reale, nici în sectoarele masiv reprezentate. Astfel, conservatoarele din Cluj și Iași, n-au adus la festival corurile lor mari, iar Conservatorul din București n-a participat cu nici una din cele trei orchestre simfonice studențești existente și nici cu ansamblul studioului său de Operă. Datorită acestei situații, programul festivalului n-a oglindit decît în mod parțial valoroasa activitate artistică desfășurată în instituțiile noastre de învățămînt superior muzical.

Cu toate aceste neajunsuri, Festivalul de la Cluj rămîne o frumoasă acțiune pe planul întîlnirii și al cunoașterii reciproce a realizărilor studenților din instituțiile muzicale. Această inițiativă a U.A.S.C.R., care anul acesta se află la a doua sa ediție, trebuie continuată cu regularitate și îmbunătățită.

Ar fi interesant, socotim, să se studieze posibilitatea de a se organiza în viitor, în cadrul acestui festival, un concurs național de interpretare pentru tinerii soliști studenți. Un asemenea concurs conceput după modelul concursurilor internaționale de interpretare cu o selecționare prealabilă, cu repertorii și etape obligatorii, desfășurat în fața unui juriu de strictă specialitate, ar produce un viu interes în rîndurile studenților noștri, atît pentru dobîndirea titlului de laureat, cît și pentru cîștigarea unei experiențe — atît de necesară ! — în vederea participării la diferite competiții internaționale concomitent cu acest concurs național de interpretare s-ar desfășura și un festival muzical studențesc, realizat tot după modelul festivalurilor internaționale, printr-o serie de concerte date de cele mai bune formații ale conservatoarelor, cu cele mai interesante programe pentru studenții centrului universitar-gazdă, care ar beneficia astfel de o adevărată sărbătoare a muzicii. S-ar putea renunța, cred, în schimbul cîtorva concerte prestigioase, la trecerea în revistă a numeroaselor formații corale și orchestrale, ceea ce este de un interes limitat, deoarece în instituțiile noastre de învățămînt muzical, ansamblul coral și instrumental reprezintă o activitate curentă și obligatorie.

O astfel de concepție de organizare, mai „profesională", a viitoarelor ediții ale festivalurilor naționale ale institutelor de învățămînt superior muzical, va contribui cu toată siguranța la creșterea interesului și la ridicarea nivelului acestor manifestări.

Moment din spectacolul „Aici este soarele meu", montaj de versuri închinate patriei și partidului, în interpretarea studenților Institutului de teatru „I. L. Caragiale" — București

PALMARESUL FESTIVALULUI NAȚIONAL AL INSTITUTELOR DE ARTĂ.

Secțiunea Muzică
Cluj, 1973

CORURI MIXTE:
Corul anului III. — Cons. „C. Porumbescu" — București

CORURI DE CAMERĂ :
Corul „Animosi" — Cons. „G. Enescu" — Iași
Corul Inst. Pedagogic — Brașov.

CORURI PE VOCI EGALE :
Corul de fete — Cons. „G. Dima" — Cluj
Corul de bărbați — Inst. Pedagogic — Tg. Mureș
Corul de femei — Inst. Pedagogic — Tg. Mureș

ORCHESTRE SIMFONICE :
Orchestra anilor I—II Cons. „G. Dima" — Cluj

ORCHESTRE DE CAMERĂ:
Orchestra „Camerata" Cons. „C. Porumbescu" — București
Orchestra Fac. de Muzică — Timișoara

MUZICĂ DE CAMERĂ :
Cvartetul (an I) Cons. „G. Dima" — Cluj
Trio Cons. „G. Enescu" — Iași
Formația de patru viori Fac. de Muzică — Timișoara

SOLIȘTI VOCALI :
Gh. Emil Crăsnaru — București
Mihaela Agachi — Iași
Georgeta Elena Popa — București

SOLIȘTI INSTRUMENTIȘTI :
Nicolae Dosa (corn) — București
Anton Diaconu (vioară) — Iași
George Georgescu (violoncel) — București
Valerică Stan (flaut) — Cluj

PREMIUL REVISTEI „AMFITEATRU" **pentru promovarea muzicii românești se atribuie corului de cameră „Gaudeamus" — Iași.**

PREMIUL REVISTEI „VIAȚA STUDENȚEASCĂ" **pentru participarea complexă în Festival se atribuie Centrului Universitar Timișoara.**

de la institutele de artă

Şi totuşi, corurile

Între 13—15 aprilie s-au desfăşurat bogatele manifestări ale Festivalului Naţional al Institutelor de Artă, ediţia a II-a, secţiunea de muzică. Aproximativ 25 de ore de muzică au dat măsura amplului eveniment — festival şi competiţie — care a antrenat peste 800 de studenţi muzicieni.

Timp de trei zile, pe scena Casei de Cultură, a sălii Casei Universitarilor şi la Conservatorul „Gheorghe Dima", au evoluat formaţii şi solişti vocali şi instrumentişti, din cele şase centre universitare ale ţării: Bucureşti, Iaşi, Braşov, Tg. Mureş, Timişoara şi Cluj. Primele concerte au fost dedicate formaţiilor corale de toate genurile, mixte, de cameră şi pentru voci egale. Spre satisfacţia auditoriului, toate formaţiile prezente s-au remarcat atît prin calitatea repertoriului cît şi prin atenţia deosebită asupra culorii vocale.

Conservatorul „G. Enescu" din Iaşi a prezentat corul de cameră **„Animosi"** (dirijor asist. Sabin Păutza) într-un foarte reuşit concert de madrigale. Evoluţie cu totul meritorie a avut **„Gaudeamus"-ul** bucureştean, condus de asist. Gh. Oprea şi excelentul **cor al anului III** — Conservatorul „C. Porumbescu (dirijor lect. Silvia Secrieni).

Din programul prezentat de cele două coruri ale Institutului Pedagogic din Tg. Mureş, au obţinut succese deosebite piasa „Magas a rutafa" de L. Bárdos, în interpretarea **corului de femei** şi „Patru madrigale" pe versuri de Lucian Blaga, muzica de Tudor Jarda (primă audiţie) interpretat de **corul bărbătesc.**

Într-o frumoasă ascensiune calitativă s-au prezentat cele **două coruri ale Facultăţii de Muzică din Timişoara:** corul de cameră (dirijat de asist. Doru Murgu) şi corul mixt (dirijat de lect. Damian Vulpe).

Clujul a înscris în festival două coruri: cel **de fete** (concert—Toduţă), îndrumat şi condus de asist. Florentin Mihăilescu, formaţie înfiinţată abia în acest an, şi corul **„Antifonia"** condus de lect. Constantin Rîpă, semnalat ca o prezenţă inedită. Cu cele 20 de voci (nu de o deosebită calitate, uneori poate prea timide), corul evoluează consecvent în cadrul unui repertoriu bogat şi diversificat.

Începutul acestui Festival — cu formaţii masive — a marcat oarecum o caracteristică: aceea a unei manifestări a ansamblurilor. Festivalul a accentuat locul şi importanţa pe care o are cîntul colectiv faţă de alte manifestări de acest gen. „O vioară întîi" tinde să devină, în ansamblurile studenţilor nu solistul virtuoz, ci muzicianul integrat ansamblului care dă calitatea marilor formaţii muzicale. De altfel, se pare că evoluţia soliştilor nu a fost dintre cele mai spectaculoase. Şi nu de o „criză" de solişti e vorba. Este, mai degrabă, o consecinţă firească a unei realităţi: un număr destul de redus de studenţi se dedică în exclusivitate solisticii. Interpreţii-solişti s-au remarcat totuşi printr-o ţinută meritorie, dintre aceştia prezentînd, credem, garanţii de viitor: **Marius Tabacu** (pian), **Valerică Stan** (flaut) — Cluj, **Nicolae Dosa** (corn), **George Georgescu** (violoncel) — Bucureşti, **Anton Diaconu** (vioară) — Iaşi. Dintre cîntăreţi, alături de consacratul **Gh. Emil Crăsnaru,** remarcabile prezenţe au fost **Mihaela Agachi** (Iaşi) şi **G. Elena Popa** (Bucureşti) — din evoluţia lor s-a reliefat, alături de siguranţa tehnică, o nuanţată înţelegere şi interpretare a textului muzical.

În concertele formaţiilor camerale instrumentale, evoluţii inedite au oferit: **„Camerata Transylvanica",** formaţie de muzică veche a Institutului Pedagogic din Tg. Mureş (condusă de studentul Iosif Babrik) cu un concert de dansuri şi cîntece din „Codex Victorix" şi „Codex Caioni" precum şi ansamblul instrumental **„Nuova Consonanza"** al Conservatorului „George Enescu" din Iaşi, într-un concert de muzică contemporană. Un frumos program a prezentat şi **ansamblul de suflători** al Conservatorului „Gh. Dima" din Cluj. Consecventa bunului sau renume, a încîntat la Cluj orchestra **„Camerata"** (condusă de lect. Paul Staicu), într-un concert, care, din păcate, nu ne-a prezentat integral interesantul program anunţat.

Dintre formaţiile mici s-au remarcat **Cvartetul anului I** de la Cluj şi formaţia **„Trio"** din Iaşi.

Remarcînd că a impresionat, în festival, prezenţa masivă a ansamblurilor e de observat că, totuşi, în domeniul muzicii simfonice, conservatoarele se pare că nu şi-au spus pe deplin cuvîntul. Au evoluat la Cluj doar două formaţii simfonice: **Orchestra simfonică din Iaşi,** care a susţinut un concert din creaţia compozitorului Achim Stoia şi **Orchestra simfonică a anilor I şi II,** condusă de lect. Petre Sbîrcea de la Conservatorul din Cluj, care a prezentat un concert din lucrări rar abordate, între care „Concertul pentru vioară şi orchestră de E. Caudella şi poemul simfonic „O noapte pe muntele pleşuv" de Musorgski. Publicul a aplaudat îndelung această prezenţă prestigioasă prin virtuozitate şi vibraţie artistică.

Festivalul a marcat cu evidenţă cultivarea muzicii valoroase, între care un loc deosebit de important îl are muzica contemporană autohtonă, cîntecul patriotic şi de tineret. Prezenţa permanentă a unor nume ca L. Comes, T. Jarda, S. Toduţă, C. Ţăranu, D. Voiculescu, L. Glodeanu, subliniază încrederea de care se bucură, în rîndul celor mai noi generaţii de dascăli şi interpreţi, noua muzică românească.

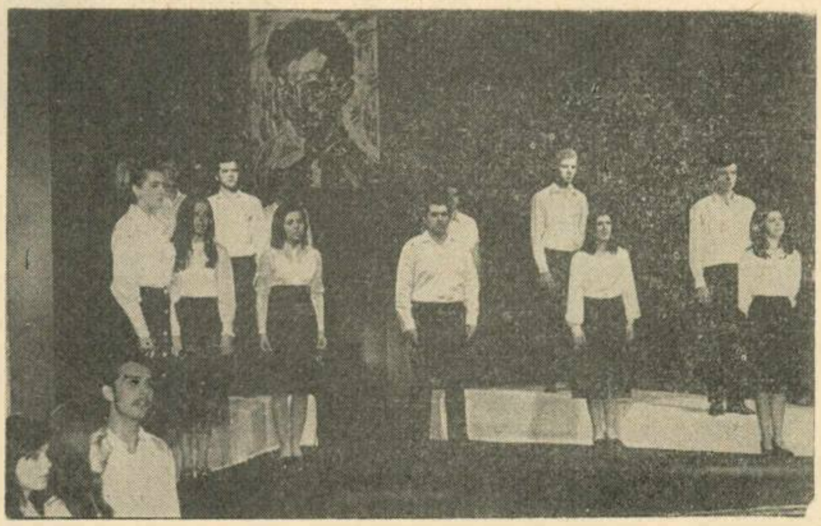
Concertele s-au bucurat de un viu interes din partea publicului clujean, şi mai cu seamă din partea muzicienilor tineri şi a studenţilor.

Participarea masivă a unui public cald şi interesat ne face să socotim că şi sub aspectul audienţei, faza de la Cluj a Festivalului a justificat pe deplin iniţiativa organizatorilor. E necesară, credem, o şi mai accentuată popularizare a evenimentului în rîndurile studenţilor altor facultăţi decît cei ai conservatoarelor. Fenomenul muzical studenţesc nu ar avea decît de cîştigat.

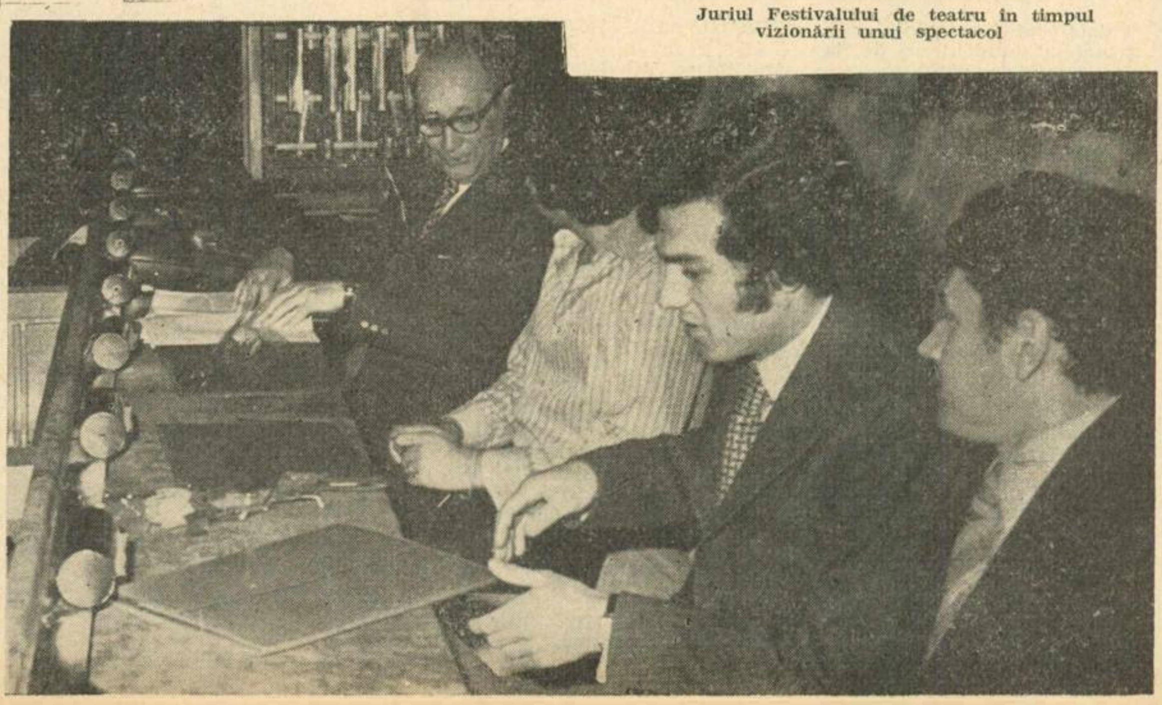
La o competiţie de amploare ca aceasta au lipsit cîteva prezenţe necesare. Aşteptăm de la ediţiile viitoare şi evoluţia tinerilor compozitori, cît şi a claselor de operă de la conservatoare.

Am sugera organizatorilor ca la ediţiile viitoare, zilele festivalului să fie mai numeroase. Astfel s-ar descongestiona concertele prea încărcate, non-stop, iar participanţilor li s-ar oferi răgazul unor binemeritate clipe de odihnă şi discuţii.

RODICA POPESCU
studentă, Conservatorul „Gh. Dima"-Cluj

Imagine din spectacolul „Petöfi", montaj de versuri realizat de studenţii Institutului de teatru din Tg. Mureş cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la naşterea marelui poet revoluţionar maghiar

Juriul Festivalului de teatru în timpul vizionării unui spectacol

festivalul național al studenților

Prof. univ. ION ZAMFIRESCU
președintele juriului

Teatru-film

● DEMONSTRAȚIA N-A AVUT CARACTER DE ÎNTRECERE, DE COMPETIȚIE ● TOTUL S-A ÎMPLINIT SUB TENSIUNE, ÎNTR-UN CLIMAT SPIRITUAL DE CONFRUNTĂRI ELEVATE ● DISTINCȚIILE ACORDATE AU URMAT DUPĂ O NOAPTE ÎNTREAGĂ DE ANALIZE ȘI DEZBATERI

În calitate de președinte al juriului la Festivalul național al studenților de la Institutele de teatru și film din țară, ediția a II-a 1973, am urmărit de aproape, cu optica omului de catedră, nu mai puțin și cu starea de spirit a spectatorului obișnuit, întreaga desfășurare a acestui festival.

Au participat cele două instituții de profil din țară: Institutul de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale" din București și Institutul de teatru din Tg. Mureș. Demonstrația n-a avut caracter de întrecere, de competiție, de situare într-o ierarhie sau alta; ceea ce s-a avut în vedere a fost ca fiecare instituție participantă să-și afirme personalitatea, să denote o concepție și un stil, să înfățișeze în cuprinsul acestora cuceriri sigure și realizări valoroase. Dealtminteri, așa trebuie înțelese și distincțiile acordate. S-au conferit diplome de laureat, atît unor spectacole ca atare, cît și unor interpreți anumiți: dar acestea — repet — nu ca niște note mai mari în raport cu altele mai mici, nu ca premii lăsînd în urmă realizări mai puțin premiabile, ci ca recunoaștere a unor fapte de artă cu valoarea lor în sine, cu datele lor proprii, cu integritatea lor aparte, cu meritele lor intrinseci. Nu poate fi cazul, în niște producții de școală ca acelea la care ne referim, să cerem perfecțiune. E necesar, totuși, să ne dăm seama dacă prin transparențele și promisiunile lor putem citi cu adevăr și încredere. Sub acest raport, am asistat la dovezi peremptorii. Ni s-au înfățișat programe complexe, îndrăznețe, de esență dramatică și rigoare pedagogică. Nu s-a plutit nici o clipă la suprafață; totul s-a împlinit sub tensiune, într-un climat spiritual de confruntări superioare, cu privirea ațintită spre înălțimi. Piesa dramaturgului american Arthur Miller, **Vînătoarea de vrăjitoare**, prezentată de Institutul de teatru din București, deține, în teatrul contemporan, un loc-cheie. Nu am aici putința să caracterizez felul cum fiecare interpret, luat în parte, și-a apropiat rolul și a intrat în stăpînirea lui. Trebuie să subliniez, însă, că în totalitatea lui, spectacolul a denotat putere, convergență, susținere și gradare continuă, totul într-o tensiune ideatică, în stare să scoată în lumină două idei constitutive în concepția autorului. Una: ca piesa să-l solicite și să-l angajeze în așa fel pe spectator, încît sufletește acesta să ajungă a se simți și un judecător moral al evenimentelor povestite pe scenă; și cealaltă: să impună credința că în om, indiferent cîte constrîngeri l-ar împresura, există o voință indestructibilă de a-și apăra și a-și realiza umanitatea. Institutul de teatru din Tg. Mureș a prezentat în limba maghiară **O scrisoare pierdută**, capodopera lui Caragiale. Așteptam acest spectacol cu interes, totodată și cu teamă. Ce vor face niște învățăcei, într-o comedie putînd să pună în încurcătură chiar maeștri experimentați ai profesiunii actoricești? Ce se va întîmpla cu replicile acelea atît de greu traductibile din comicul verbal al autorului nostru? Pe ce linie se va înscrie și cu ce mijloace se va face joncțiunea dintre partea de grotesc și partea de adevăr real a personajelor caragialești? Și, în genere, cu cîtă intuiție, cu cîtă abilitate, cu cîtă inteligență scenică și cu cît simț al nuanțelor întregul colectiv va ști să găsească și să redea „partitura" Caragiale, cu expresia, savoarea și pitorescul ei unic? Ei bine, trebuie să afirm că la toate aceste întrebări pe care ni le puneam în sinea noastră, am primit răspunsuri ferme și limpezi, de natură să risipească treptat-treptat, temerile noastre inițiale și să le convertească în simțăminte de adeziune afectivă și de satisfacție artistică. Un spectacol viu, închegat, cu atmosferă și vibrare, a început cu o anume timiditate și inhibiție, pentru ca încetul cu încetul, să-și regăsească ritmul interior, să-și capete dezinvoltura, iar în scenele de masă chiar să atingă nivele remarcabile. În programul susținut de Institutul din București a figurat și Kir Zuliaridi, vodevilul într-un act de V. Alecsandri. În destule privințe — interpretare, mișcare, scenografie, elemente de epocă — spectacolul a încîntat. În plus, a făcut și o dovadă față de care anume părți de istorie și critică literară continuă să se arate reticente: teatrul lui Alecsandri **trăiește**, are încă putere de comunicare, poate fi transpus pe portative moderne, ne dispune sufletește prin ingenuitatea și omenescul lui.

Aspect din spectacolul „O scrisoare pierdută" de I.L. Caragiale în viziunea studenților Institutului de teatru din Tg. Mureș

Alte două manifestări de artă dramatică, înscrise în programul Festivalului, ne-au interesat și ne-au convins deopotrivă; recitalul de poezie **Petőfi** și scenariul dramatic **Aici este soarele meu**. Primul, în interpretarea studenților de la Tg. Mureș, reprezintă un omagiu cu prilejul împlinirii a o sută cincizeci de ani de la nașterea poetului; celălalt a fost gîndit și realizat la Institutul din București, pentru a celebra aniversarea a douăzeci și cinci de ani de la instituirea Republicii. Destule aspecte — concepție generală, mișcare scenică, grupare, ilustrare muzicală, pantomimă, euritmie, dans, costum, funcționarea omogenă a ansamblului ș.a. — ar merita, fiecare în parte, sublinieri și comentarii favorabile. Faptul principal, acela care s-a aflat constant în atenția realizatorilor, este rostirea versurilor. Se poate adera la concepția actorului total — actorul care să fie totodată muzicant, dansator, sportiv, acrobat ș.a. — doar după ce ne-am asigurat că aspirantul în cauză a învățat sau poate învăța să simtă, să înțeleagă, să pătrundă și să **rostească** versuri. În această privință, cele două manifestări amintite au făcut dovezi elocvente. Ne-au ilustrat în ce măsură această preocupare stăruiește în mentalitatea și activitatea institutelor noastre de teatru.

Cele șapte filme, pe care ni le-a oferit secția de cinematografie a Institutului din București, ne-au reținut atenția prin străduința de a nu aluneca în procedee facile, în efecte de suprafață, în aspecte de vulgarizare, în tehnicism spectaculos, pentru ca, în schimb, să pună imaginea în serviciul poeziei, al unor înțelesuri umane, al unor semnificații cu putere ideatică și edificatoare.

La simpozionul avînd ca temă munca politico-educativă în rîndurile studenților de la institutele de artă, s-au susținut două referate: **Teatrul și educația permanentă**, de către prof. dr. Ileana Berlogea de la Institutul din București și **Despre rolul filozofiei marxiste în formarea actorilor contemporani** de către lector Andrei Béres de la Institutul din Tg. Mureș. La discuții au luat parte și studenți. S-a insistat asupra ideii că actorul trebuie să fie în societate, nu numai un bun profesionist, ci și un om de cultură, o personalitate reprezentativă.

Festivalul s-a încheiat cu scenariul folcloric **Om de omenie**, dedicat, în semn de simpatie și solidaritate colegială, de către formația de amatori „Podul" a Casei de cultură a studenților „Grigore Preoteasa". A fost o demonstrație de bun gust, de rafinament artistic, de stilizare, de măsură, de interpretare a înțelepciunii populare, de împletire a înțelesului literar cu mișcare plastică și sublimare dramatică. Ne-am putut da seama de valoarea pe care o poate reprezenta ideea amatoristă, cînd pleacă de la premise de cultură și de artă, nu de la demonstrații vedetiste sau de la pastișări penibile ale estradei.

Nu ascund că sarcina juriului a fost delicată și grea. Distincțiile acordate au urmat după o noapte întreagă de analize și dezbateri. Dar trebuie să precizez; o sarcină **grea** nu pentru că ne-am fi aflat în situația de a face față unei penurii ci, dimpotrivă, pentru că aveam de ales între numeroase realizări egal de valoroase.

Palmaresul Festivalului național al studenților de la institutele de artă
Secțiunea Teatru-Film
București, 1973.

TITLUL DE LAUREAT ȘI PREMIUL PENTRU SPECTACOL CLASIC DE TEATRU
O scrisoare pierdută — Tg. Mureș

PREMIUL PENTRU SPECTACOL DE POEZIE
Aici este soarele meu — București

PREMIUL PENTRU ALT GEN DE SPECTACOL — VODEVIL MODERN
Kir Zuliaridi — București

PREMIU DE INTERPRETARE
Mateescu Delia Olga (an IV) — București

PREMIU DE INTERPRETARE
Carmen Petrescu (an IV) — București

PREMIU DE INTERPRETARE
Mureșanu Emil (an IV) — București

PREMIU DE INTERPRETARE
Mălaimare Mihai (an IV) — București

PREMIU DE INTERPRETARE
Sato Arpad (an IV) — Tg. Mureș

PREMIU DE INTERPRETARE
Visu George (an III) — București

PREMIU DE INTERPRETARE
Zalany Gyula (an IV) — București

Film

TITLUL DE LAUREAT ȘI PREMIU DE REGIE
Dumitru Seceleanu (an II) — „Crepuscul"

PREMIUL PENTRU IMAGINE
Ștefan Fay Ștefan (an III) — „Fructul pămîntului"

PREMIUL SPECIAL AL REVISTEI „VIAȚA STUDENȚEASCĂ"
Sandu Păun (an III) — „Undeva, odată... un om".

de la institutele de artă

Spirit colegial

Un festival studențesc al institutelor de artă are, prin definiție, un caracter competent, exigent, de un înalt nivel estetic. Deci, nu este o manifestare în care studenții vor să demonstreze că pot fi și actori, regizori sau critici, ci una în care actorii, regizorii și criticii trebuie să uimească prin faptul că sînt **încă** studenți. O evoluție firească de la studentul-artist, la artistul-student.

Din acest punct de vedere, cea de-a doua ediție a acestui festival, desfășurată recent în trei centre universitare, cred că și-a atins scopul propus. Spun **cred,** pentru că nu am urmărit decît dialogul teatrului și filmului de la București. A fost un dialog egal tot timpul cu sine însuși, fără mari revelații, dar și fără mari stridențe, corect și, din cînd în cînd, optimizant.

Dintre spectacolele teatrale, am reținut cu plăcere : poemul I.A.T.C.-ului **Aici este soarele meu** (interpretat de studenții anilor I, II și III) memorabil prin subtilitatea conjugării tuturor elementelor de spectacol, a muzicii cu tematica sobră, majoră a textelor rostite; reabordarea **Scrisorii pierdute** de către I.A.T. Tg. Mureș, într-o gamă interesantă, univocă ; fantezia și exuberanța consumată de Mihai Mălaimare, Elena Albu, Cezara Dafinescu și Mișu Dinvale, sub auspiciile piesei lui Alecsandri, Kir Zuliaridi (montată de conf. univ. Zoe Anghel Stanca) ; realismul de bună calitate și cromatica austeră a **Vînătorii de vrăjitoare** (spectacol realizat de clasa prof. G. Dem. Loghin).

Și nu numai atît. O părere aferentă acestei ediții a festivalului nu poate ocoli organizarea ei ireproșabilă, căldura și colegialitatea care au domnit între participanți, eficacitatea acestui util schimb de experiență.

BOGDAN ULMU
student I.A.T.C.

Imagini din filmul „Undeva, odată... un om" realizat de studentul Sandu Păun (an III operatorie — Institutul de teatru „I.L. Caragiale" București)

Prof. univ. EUGENIA POPOVICI

rectorul Institutului de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale"

● PREOCUPĂRI, GÎNDURI SAU REALIZĂRI ALE CELOR MAI TINERI SLUJITORI AI TEATRULUI ● FAPTUL CĂ AVEM O ȘCOALĂ DE ACTORIE APRECIATĂ ȘI APLAUDATĂ PE PLAN MONDIAL ● UN REPERTORIU ECHILIBRAT, ATÎT VALORIC CÎT ȘI TEMATIC ● ȘI-AU FĂCUT DIN DORINȚA DE A FI ARTIȘTI O PROFESIUNE DE CREDINȚĂ

O primă impresie care se cere menționată se referă la înalta ținută a confruntării la care am avut bucuria și datoria să particip. Bucurie, pentru că am avut din nou posibilitatea să urmăresc, îndeaproape, preocupări, gînduri sau realizări ale celor mai tineri slujitori ai artei teatrale din cele două centre universitare ale țării : Tg. Mureș și București ; și datoria de a desprinde din concluziile acestui festival ceea ce este de real folos în perfecționarea metodelor de predare și îndrumare practică a noilor generații de artiști.

Ca pedagog, înclin să cred că organizarea periodică a unor confruntări între institutele cu profil artistic din țară reprezintă un sprijin în prefecționarea și modernizarea procesului de învățămînt superior — proces care, în cazul nostru, urmărește dezvoltarea aptitudinilor tinerilor talentați, formați în institutele de teatru.

Participarea studenților-actori ai ambelor institute a confirmat tradiția școlii interpretative românești — faptul că avem o școală de actorie, apreciată și aplaudată pe plan mondial. Numărul mare de premii individuale de interpretare, desprinse din spectacolul colectiv al studenților bucureșteni „Aici este soarele meu" și cel al studenților maghiari, „Sandor Petöfi", confirmă această opinie. Am regretat absența din competiție a studenților-regizori de teatru. absența montărilor pe care spectatorii le doreau „în exclusivitate" studențești. Faptul că nu s-au prezentat și spectacole ale studenților-regizori își găsește motivarea în dorința și necesitatea tot mai acută de a îmbina, în timpul anului universitar (anul IV de studii) pregătirea teoretică cu activitatea practică, la viitorul loc de muncă al studentului. Lucrările de diplomă ale absolvenților noștri, mai exact spectacolele lor, au fost concepute și realizate pe o scenă profesionistă, cea a teatrului din Tg. Mureș. Dificultățile de deplasare și adaptările solicitate au împiedicat reprezentarea lor în mijlocul publicului studențesc.

Un repertoriu echilibrat, atît valoric cît și tematic, a facilitat preferințe, alegeri : o comedie savuroasă, antrenantă, interpretată cu pasiune — „Kir Zuliaridi" de V. Alecsandri, un clasic al dramaturgiei românești — Caragiale cu celebra „O scrisoare pierdută" (în limba maghiară), apoi „Vînătoarea de vrăjitoare" de A. Miller, în fine, cele două spectacole — montajul de versuri „Aici este soarele meu" și „Petöfi", primul închinat aniversării zilei de 30 Decembrie, celălalt la sărbătorirea unui mare poet național maghiar.

Îmbogățirea și diversificarea repertoriului constituie o preocupare permanentă pentru noi și sperăm ca noile colaborări cu radioul și televiziunea (scenarii de teatru scurt), pentru texte de valoare, succese ale altor ani care merită reluate în repertoriul actual permanent, vor modifica programul de spectacole studențești cu piese românești clasice și contemporane oferind partituri bogate actorilor-studenți și celor de la secțiile de regie.

Invitația de a prezenta aceste spectacole (și altele ale studioului) pe scena unor cluburi și case de cultură din fabrici, combinate, în sate sau la case de cultură din orașele Tr. Măgurele, Giurgiu, Slatina etc. — invitație primită de studenți cu multă bucurie, va prilejui o inedită confruntare cu publicul divers.

Opinia favorabilă a juriului s-a extins și la producțiile studenților secțiilor regie-film și operatorie de la Institutul din București. S-a apreciat, îndeosebi, seriozitatea și maturitatea cu care se lucrează. Multe din peliculele oferite spectatorilor („A fost odată un om") au girul calității și bogăției tematice și interpretative, invitînd la organizarea (în fine !) a unor proiecții publice în cadrul unor vizionări speciale.

Cred că este o părere unanimă aceea că festivalul a marcat un succes al ambelor institute și că edițiile sale viitoare vor aduce un spor de strălucire acestor manifestări artistice ale studenților care și-au făcut din dorința de a fi adevărați artiști o profesiune de credință.

festivalul național al studenților

ION NICODIM

președintele juriului

Salonul de artă plastică

● MULȚUMIRI PENTRU REALA BUCURIE CE MI-A FOST OFERITĂ DE VIZIONAREA UNEI MARI PRODUCȚII ARTISTICE, REZULTAT AL FRĂMÎNTĂRILOR ATÎTOR TINERI ARTIȘTI ● CU SIGURANȚĂ CĂ NU TOȚI STUDENȚII SÎNT VIRTUALI CREATORI, DAR EFORTUL ȘCOLII TREBUIE FĂCUT CA TOȚI CE TREC PRIN EA SĂ SE ADAPE LA IZVOARELE MARILOR SURSE ARTISTICE

Însemnările de față sînt reflecțiile unui căutător, ca atîția alții, pe drumul ce crede că-l duce către sensul profund al unui mijloc de a comunica. Ele sînt prilejuite de vizionarea unei cantități destul de mari de căutări ale altor confrați, aflați pe aceleași drumuri, unii chiar la începutul acelui drum pe care și eu am pășit cu circa 20 de ani în urmă — timp care nu întotdeauna poate însemna ceva în această meserie.
Mulțumind și pe această cale organizatorilor acestui salon al institutelor de arte plastice pentru reala bucurie ce mi-a fost oferită, pe de o parte, de vizionarea unei mari producții artistice, rezultat al frămîntărilor atîtor tineri artiști sub îndrumarea profesorilor lor, iar, pe de altă parte, de regăsirea anilor de început ai continuei proprii căutări, îmi permit să fac public cunoscute gîndurile prilejuite de trecere în revistă a lucrărilor care marcau, odată cu ele, și o componentă a fenomenului de educație artistică.
Tendința aproape generală prezentă în intenția autorilor mi s-a părut a fi efortul colectiv de integrare într-un limbaj artistic actual, cu o destul de amplă diversificare a mijloacelor de expresie: oscilări între tendințe expresioniste și suprarealiste în lucrările studenților clujeni, căutări și mai contemporane, de factură pop, dar și de o rigoare clasică, uneori, la studenții bucureșteni. Mai puțin semnificativă pentru profilul viitorilor artiști mi s-a părut masa destul de mare a lucrărilor de orientare abstractă, indiferent de punctul lor de pornire (expresionist, liric, constructivist etc.), marea lor majoritate dovedindu-se neimplicate superior într-un adevărat sens creator. În structura lor nu se simt rigorile de care e străbătută orice operă de artă autentică.
De altfel, poate că ceea ce ar trebui să se observe pe panourile unei expoziții a tinerilor artiști, ar fi tocmai acele structuri fundamentale căpătate în școală, împărtășite cu generozitate și pricepere de către profesori și în care se formează personalitatea și spiritualitatea fiecărui creator.
Acest fapt a fost probat în cîteva cazuri dintre cele mai fericite. Juriul a atribuit unul din premiile de pictură lui **Horea Paștina** (anul VI — București) pentru un portret de mici dimensiuni, dar în care se putea remarca, dincolo de calitatea cunoștințelor asimilate, și rigoarea unui spirit clasic modern. Aceleași lucruri se pot spune despre tandra vibrație ce străbate grupul de cariatide ale lui **Barbu Bocu** (Cluj). Sau, ținînd seama că venea de la un student al unui institut de trei ani (facultatea de desen din Iași), deschiderea către un sens larg, umanist, de amplă aspirație, în lucrarea lui **Ioan Șinca** (anul III), intitulată „Univers", ale cărui mijloace plastice nu sînt cu nimic inferioare colegilor din institutele de 4–6 ani. Lucrările cele mai sigure ca realizare rămîn ciclurile de gravuri ale lui **Iosif Szalay** (anul IV — București) — „Interior", **Ion Cuciurcă** (anul VI — Cluj) — „Lirica lui Nichita Stănescu" și **Suzana Fîntinaru** (anul V — Cluj) — „Spațiu istoric".
Ciclul de panouri „Victorie", executat de studenții anului IV — pictură monumentală București, a fost onorat cu una din diplomele Festivalului, punîndu-se astfel în valoare efortul de adaptare la modalitățile de comunicare contemporană, într-un domeniu atît de vast implicat în manifestările artistice de azi, cum este decorația murală.
Mai echivoce, deși cu eforturi de realizare lăudabile, ni s-au părut modalitățile de decorare în tapiserie. Problema în jurul căreia se fac serioase investiții de energie pare a fi exclusiv de natură tehnică. Aproape în totalitatea lor tapiseriile tinerilor creatori oscilează între multiplele posibilități ce le poate oferi materialul atît de generos în care se transpune. Nimic grav în acest fapt, dar socot că el ar trebui pus în slujba comunicării unor idei și în acest caz necesitățile spirituale sînt cele ce vor determina organizarea spațială și, în ultimă instanță, mijlocul de expresie. În acest sens, cred că o discuție mai amplă, și nu numai la nivelul școlii, se impune, tapiseria nefiind un aspect pur artizanal, ci un mijloc de comunicare artistică, desigur specific, dar cu rezonanțe în zone superioare ale artei.
Poate o neînțelegere a tematicii expoziției, poate dificultăți de altă natură, au făcut ca în selecția de lucrări pentru Salonul de la Iași să nu fie prezente rezultatele, cu siguranță interesante, ale secțiilor de ceramică, sticlărie, imprimerie, design ale celor două institute de artă din București și Cluj. Cele cîteva mostre prezentate erau departe de a ne putea permite o opinie mai substanțială despre producția tinerilor decoratori din aceste secții, despre îndrumarea lor.
Și pentru că am pomenit mai sus cuvîntul artizanal, aspectul mai puțin strălucit al manifestării mi s-a părut a fi selecția institutului de trei ani din Timișoara, în care sensul artizanalului nu atinge o valență superioară, lucrările menținîndu-se la un nivel de trist amatorism. Cu siguranță că nu toți tinerii studenți sînt virtuali creatori, dar efortul școlii trebuie făcut ca toți cei ce trec prin ea să se adape la izvoarele marilor surse artistice, să le fie dezvăluit universul spiritual al marilor acte creatoare. În dezvoltarea lor ulterioară, în efortul lor de a împărtăși în viitor celor pe care la rîndul lor îi vor pregăti pentru o carieră asemănătoare, sau chiar numai pentru îmbogățirea universului spiritual al elevilor, viitorii creatori sau profesori trebuie să poarte în ei, sădit din școală, gîndul profund și frumos că actul de creație e un act de care trebuie să te apropii cu sfiiciune, dar să-l duci mai departe cu încrîncenare și că pentru a-l împinge către înainte nu-i de ajuns numai acel ceva ce-l numim talent, ci e nevoie de tot ceea ce omenirea a adunat în cursul dezvoltării ei și care, în noi, desenează un orizont mereu mai depărtat, pe măsură ce efortul nostru de a ni-l apropia e mai profund.

Laureații Festivalului național al studenților de la institutele de artă, Salonul de artă plastică, Iași.

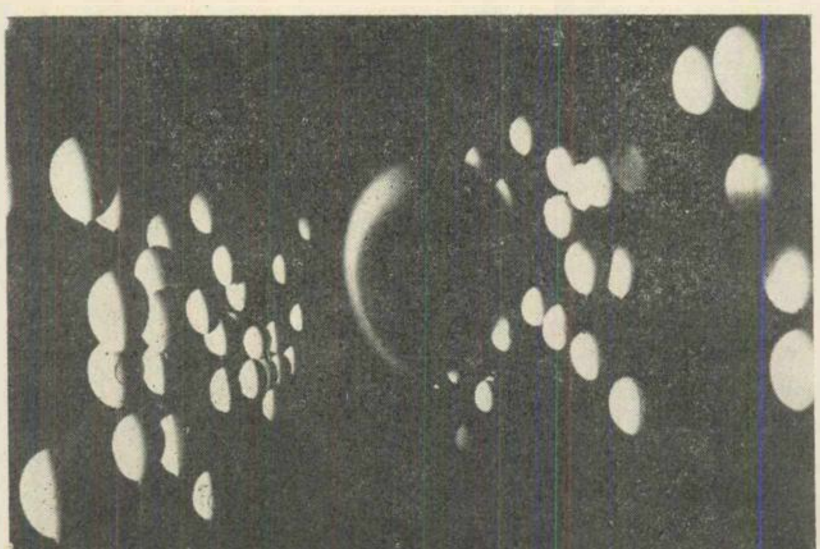
Institutele de arte plastice

PREMII PENTRU PICTURĂ:
Horea Paștina **(anul VI, București)** și Ion Sbîrciu **(anul IV, Cluj).**
PREMII PENTRU GRAFICĂ:
Ion Cuciurcă **(anul VI, Cluj)** și Suzana Fîntinaru **(anul V, Cluj).**
PREMIU PENTRU GRAFICĂ AFIȘ:
Silvia Mercheș **(Cluj).**
PREMII PENTRU SCULPTURĂ:
Gheorghe Bedivan **(anul III, București)** și Barbu Bocu **(Cluj).**
PREMII PENTRU TAPISERIE:
Felicia Buliga **(anul VI, Cluj)**, Gabriela Cristu **(anul IV, București)**, Ion Stîngă **(anul IV, București)** și Adriana Covic **(Cluj).**
Institutele de trei ani (facultățile de desen)

PREMIU PENTRU PICTURĂ:
Ion Sinca **(anul III, Iași)**
PREMII PENTRU GRAFICĂ:
Sofia Szucs și Rudolf Kutesch **(anul III, Timișoara).**

Premii speciale

PREMIUL UNIUNII ARTIȘTILOR PLASTICI:
Szalay Iosif **(anul IV, București)**
PREMIUL REVISTEI „VIAȚA STUDENȚEASCĂ":
Clasa anului IV pictură monumentală, Bucuresti.
PREMIUL CONSILIULUI UNIUNII ASOCIAȚIILOR STUDENȚILOR COMUNIȘTI DIN CENTRUL UNIVERSITAR IAȘI:
Peter Koller **(anul VI, București).**

Imagini (pag. 10—11) din filmul „Fructul pămîntului" realizat de studentul Ștefan Fay Ștefan (anul III operatoriefilm — Institutul de teatru „I.L. Caragiale" — București)

de la institutele de artă

ZAMFIR DUMITRESCU

● PRILEJ DE REFLECȚIE ASUPRA PROBLEMELOR CE LE IMPLICĂ STADIUL ACTUAL AL EVOLUȚIEI CREAȚIEI PLASTICE STUDENȚEȘTI ● ANSAMBLUL EXPOZIȚIONAL EMANĂ O TONICĂ IMPRESIE DE UNITATE ● EXISTĂ, INCONTESTABIL, UN „GLAS" AL TINEREI GENERAȚII, AL STUDENȚIEI ACESTUI DECENIU ȘI AL ACESTEI ȚĂRI

Inscris în cadrul amplu al manifestărilor celei de a doua ediții a Festivalului Național al Studenților de la institutele de artă, Salonul de artă plastică deschis la Iași constituie, credem, un bun prilej, atît pentru vizitatori, cît și pentru participanți și organizatori, de reflecție asupra problemelor ce le implică stadiul actual al evoluției creației plastice studențești. El este, socotim, totodată, un fericit prilej pentru a reflecta asupra modului cum viitorii artiști încearcă a realiza legătura tot mai pregnantă între produsul artistic (operă de artă) și datele realității sociale. În directă legătură cu aspectele semnalate, exponatele Salonului îndeamnă și la evaluarea modului de orientare a învățămîntului artistic în direcția legării de producție, a integrării permanente în viața socială.

Salonul reunește lucrări reprezentative ale studenților de la institutele de profil din București și Cluj, de la facultățile de desen din București, Cluj, Timișoara, Iași. Cuprinzînd o mare varietate de genuri, ca pictura (de șevalet și „monumentală" — de fapt, mari panouri „decorative", realizate în scopul de a fi expuse în ample spații publice), grafica de șevalet și publicitară, sculptură, tapiserie, imprimeuri, ceramică etc., reunind tehnici artistice foarte variate, unele de tradiție, altele fiind aplicații ale recentelor procedee industriale, altele pur și simplu experimente formale, pentru prima oară prezentate publicului, oferind o diversitate de atitudini artistice față de motivul real prezentat, expoziția ar putea părea, la o superficială trecere în revistă, eterogenă. Deși nu are o tematică programată (Salonul se află la o distanță în timp de patru luni de expoziția republicană dedicată Aniversării Republicii), ansamblul expozițional emană o tonică impresie de unitate, o foarte pregnantă prospețime în modalitatea de exprimare, un flux tineresc și o emoție artistică juvenilă, vecină marilor destăinuiri și adevăruri rostite cu franchețea și curajul bărbăției. Și aceasta nu numai datorită vîrstei fizice a expozanților. Există, incontestabil, un „glas" al tinerei generații, al studenției acestui deceniu și a acestei țări.

Examinînd lucrările expuse, constatăm că fructificarea aportului propriu al studentului creator, mărturisirea sinceră și opțiunea declarată fățiș se manifestă încă din fazele incipiente ale actului de creație. Este foarte necesar să nu se vehiculeze idei de împrumut, să nu se mimeze atitudini artistice, precum și să se evite tentația de a crija în artist format, de a trata cu falsă precocitate artistică false probleme. A transmite, chiar cu unele inabilități de limbaj, dar cu sinceritate, reala atitudine de student creator, iată opțiunea care se desprinde din expoziția de la Iași. La această imagine generală, trebuie să adăugăm ținuta artistică mult îmbunătățită față de anterioarele manifestări. Evident, un Salon ce reunește aproximativ 200 de lucrări, alese dintr-un număr de trei ori mai mare de lucrări prezentate, nu poate conține numai promisiuni artistice evidente. Putem distinge mai multe categorii de lucrări. Există, în primul rînd, cele care denotă o deplină maturitate creatoare și profesională, cu nimic mai prejos de nivelul cel mai ridicat al saloanelor oficiale ale artiștilor plastici (vezi premiile acordate). Urmează categoria realizărilor de abilă tehnicitate, în care formula artistică a fost bine asimilată și aplicată. Corecte și bine gîndite (nu și bine trăite, deocamdată), aceste lucrări depășesc nivelul pur didactic, dar este cert că drumul respectivului artist se va schimba — fenomen firesc pentru perioada de ucenicie. Putem, astfel, descifra lecțiile maeștrilor, apartenența la o anumită atitudine artistică și modalitate de rezolvare, în lucrări care nu depășesc valoarea de studiu. O a treia categorie o constituie experimentele și tehnicile noi. Lăudabile sub aspectul investigației artistice, acestea trebuie privite ca o preocupare permanentă a studenților-artiști, și implicit a învățămîntului artistic, de a primeni peisajul artelor vizuale.

Practica prezentării periodice a lucrărilor studenților de la institutele de arte plastice în cadrul expozițiilor cu caracter local sau, în cazul nostru, cu caracter național, constituie o utilă confruntare între public și tinerii plasticieni, cu reale avantaje de ambele părți. Experiența din ultimul timp a arătat caracterul viabil al expozițiilor-dezbateri, al expozițiilor deschise în uzine, instituții, locuri publice de mare circulație, tendințe diferite manifestate în creația plastică, predilecția pentru un anume registru sentimental. Toate lucrările însă sînt strîns legate și aici se află, credem, principala calitate a Salonului, de datele realității imediate. Acestea au devenit impulsuri, stimuli determinanți ai actului creator. În pictura Salonului predomină temele „clasice": peisajul, portretul, natura statică, compoziția tematică (istorică) etc. „Dreptunghiul magic" (al suprafeței suport) își variază doza afectivă a imaginii, trecînd de la lirismul compozițiilor lui Virgil Mancaș, descinse din lumea mirifică a lui Breugel, un univers poetic cu evidente trimiteri spre folclor, pînă la ecranul viziunilor expresioniste ale lui Ion Sbîrciu, unde factura tașistă se împletește, logic, cu meditația; de la rigoarea manifestată în distribuirea suprafețelor, uzînd de forme unghiulare, acord cromatic rațional, controlat al compozițiilor lui Vilmos Szejke, Horea Paștina (portret) sau S. Nicodim (natură statică) la așa-numitul „suprarealism" al școlii ieșene, de fapt o supralicitare a metaforei altoită pe tradiția obiceiurilor populare.

Pictura studenților timișoreni se remarcă prin extinderea procedeelor de impresionare vizuală (juxtapunere a tentelor de culoare violente, dezvoltarea unei prețioase texturi, asemănătoare vechilor broderii sau cu aspect pergamentos, speculînd aspectul material al picturii, — crocheuri, verniuri, suprafețe mate, suprapuneri excesive de pastă etc.). Agreabile optic, lucrările acestora sînt în mod regretabil lipsite de coerență plastică (eliminarea compoziției ? !), forța mesajului (dacă poate fi vorba) fiind minimă. Ion Iancuț prezintă cîteva pînze (și desene) de mare încărcătură simbolică, regizînd mișcarea unor personaje alegorice cu ceremonioase atitudini. Peter Koller utilizează pînza întinsă pe șasiu asemeni unui bloc-notes: consemnate rapid, cu fiorul momentului, date, fapte, imagini se împletesc într-o foarte autentică relatare reportericească.

Una din frumoasele prezențe pe simezele Salonului o constituie grafica de șevalet, de remarcabilă calitate și înaltă ținută. Studenții — graficieni din Timișoara, Iași și București, dar mai ales cei din Cluj, aduc o dovadă incontestabilă de probitate profesională, riguroare artistică și meșteșug bine stăpînit. Ciclul gravurilor în metal prezentate de Ion Cuciurcă (excelentă demonstrație de dominare a suprafeței, virtuozitate în execuție), seria de litografii a lui Iosif Szalay sau suita gravurilor în metal intitulată, semnificativ, „Spațiu Istoric", aparținînd Suzanei Fîntînaru, sînt numai cîteva din exponatele sectorului de grafică prezent în cadrul Salonului. Grafica publicitară, mai slab reprezentată, fără afișe cu tematică socială, ne scoate în evidență numele unor studenți ca Alexandru Bălan, Silvia Mercheș.

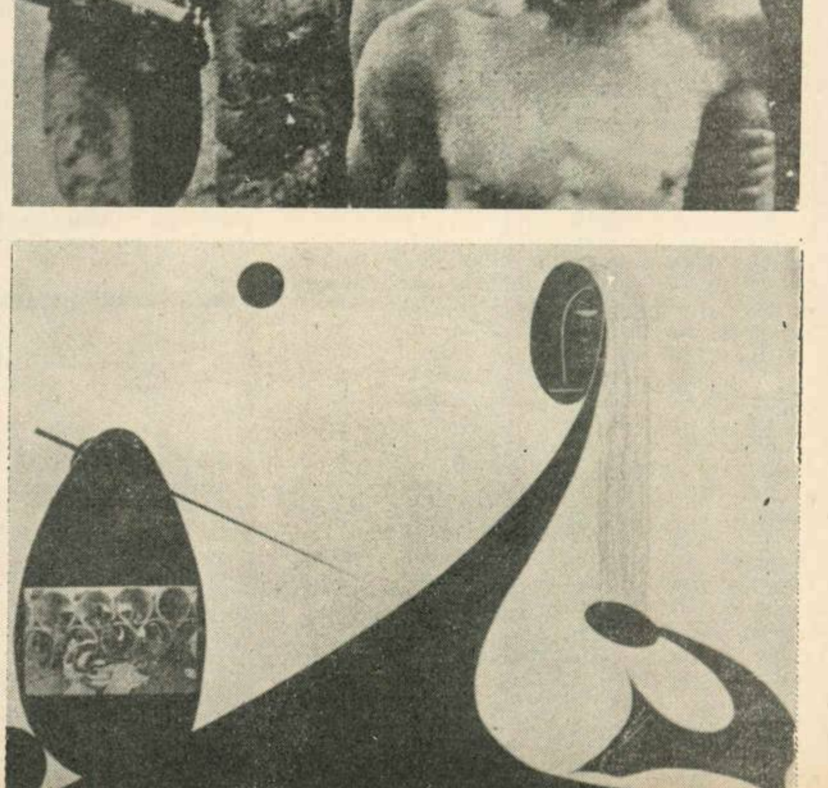
Tapiseria și imprimeurile ocupă o pondere importantă în ansamblul expoziției. Cuprinzînd teme de atelier și chiar proiecte și lucrări de diplomă, ne sînt prezentate vaste compoziții care depășesc stadiul decorativismului în accepția sa curentă. Nu putem să nu facem observația că unele din exponate nu beneficiază de o compoziție judicios elaborată, în ciuda prețiozității pe care o dobîndește respectiva lucrare prin transpunerea proiectului în material finit.

Cîteva cuvinte despre sculptură, insuficient reprezentată (oare depărtarea celor două institute de arte plastice de Iași să fie un motiv paluzibil care să scuze absența unor lucrări edificatoare ?), selecția oprindu-se la cîteva statui de mici dimensiuni. Notabile prezențele lui Gheorghe Bedivan și Barbu Bocu, nedepășind, credem, limitele unor corecte teme de atelier.

Salonul (național) al studenților de la institutele de arte plastice, deci o manifestare cu un declarat caracter de reprezentativitate a diverselor ramuri ale creației, nu cuprinde, și aceasta ni se pare simptomatic, cel puțin din punctul de vedere al organizării sale, feronerie, proiecte și machete de artă monumentală, estetică industrială, domenii de mare importanță pentru viața socială și care știm bine că ocupă un rol de seamă în învățămîntul de artă.

Reținem ca impresie generală, calitățile prezentei expoziții, suflul și orientarea sa bine integrate în ansamblul mișcării artistice studențești, în coordonatele plasticii contemporane românești.

Festivalul național al studenților de la institutele de artă

VALENTIN SILVESTRU
scriitor, critic de teatru

Colocviul de teorie și critică de artă

● VALOAREA DE ANSAMBLU A ACESTUI COLOCVIU, SINGULARITATEA SA CA MANIFESTARE INTERDISCIPLINARĂ ȘI COTA ÎNALTĂ PE CARE A ATINS-O ÎN ACEST AN ● VA TREBUI SĂ PRECIZĂM CE DRUM URMEAZĂ COMUNICĂRILE ȘI CE CRITERIU SELECTIV GUVERNEAZĂ ACEST COLOCVIU ?

Ideea de a pune în relație tinerii cercetători din domeniul esteticii, al istoriei, criticii și teoriei artei e o idee fertilă, validată, dealtminteri, ca atare de colocviul ce a avut loc la Sibiu, în cadrul Festivalului național al studenților de la institutele de artă și facultățile de artă ale institutelor pedagogice (ediția a doua, aprilie 1973). E improbabil că această modalitate restrînsă se va păstra ; studenții filologi, cei care studiază literaturile străine, arhitecții ar fi, neîndoielnic, oportuni aici dacă luăm în considerație valoarea de ansamblu a acestui colocviu, singularitatea sa, ca manifestare interdisciplinară și cota înaltă pe care a atins-o în acest an. N-au fost prea multe lucrări și nici dezbaterile nu au depășit o limită cuviincioasă de timp, dar membrii juriului — unii din ei specialiști cărunți, chiar colili sau de impunătoare calviție — au ascultat cu sinceră luare-aminte ce s-a citit și ce s-a spus, angajîndu-se mai toată vremea, în chip juvenil, în dispute și manifestîndu-și, nu odată, satisfacția.

Căci majoritatea comunicărilor au fost realmente interesante, de sorginte autentic studioasă, inspirate de necesități veritabile ale cercetării în domeniul esteticilor particulare, manipulînd cu dexteritate și aplicație atît bibliografii vechi cît și metodici moderne, propunînd puncte de vedere originale și pasionînd cîteodată auditoriul fie cu ipoteze științifice insolite, fie cu eleganța expunerii, fie cu amîndouă meritele deopotrivă. Influențe d'indyste la Conservatorul din Iași (Cătălina Chiriac, Facultatea ieșeană de compoziție și muzicologie) e schița admirabilă a unei doctrine studiată critic în implicațiile ei directe din viața unei instituții românești. Miorița — în creația contemporană românească (Carmen Stoianov, facultatea bucureșteană de compoziție și muzicologie) e o remarcabilă cercetare comparativă, între sursa originară și creațiile culte, precum și între acestea, stabilindu-se chiar un mod de explorare a unei atari tematici. Aspecte ale tratării glissandoului în opera „Oedip" de George Enescu Dorin Frandeș, facultatea clujeană de compoziție și muzicologie) reprezintă o analiză fină, substanțială, a unui procedeu cu valoare propedeutică, în ceea ce privește universul enescian. Lucrarea Avangarda și conștiința critică (Radu Stern, secția de istorie și teorie a artei a Institutului „Grigorescu" din București) e o contribuție efectivă la descrierea acestui fenomen nu numai în domeniul plastic, ci și în al celorlalte arte — și al literaturii — săvîrșit cu rigoare științifică și excelentă cunoaștere a problemei. Viziune și evazionism în creația lui Giovanni Battista Piranesi (Mihai Ispir, secția de istorie și teorie a artei a Institutului „Grigorescu") e un veritabil model de monografie cu vector analitic, concepută într-o manieră lapidară dar cu ample reverberații ale comentariului. Problema Reprezentare și simbolică în arta populară expusă de Ion Iovan (Facultatea de desen a Institutului pedagogic din Timișoara) e cercetată cu acribie și într-un larg ansamblu de raportări.

Am citat lucrările premiate, dar, firește, alături de ele pot fi enumerate și altele : juriul s-a aflat în dificultate de selecție, obligat a ierarhiza și distribui recompense cu parcimonie. În arcul larg de cuprindere al colocviului (poate că, totuși, prea larg, devreme ce se poate expune orice și oricum) s-au mai inscris monografii meritoase (Gabriela Bîrcă din Iași, despre Gavriil Muzicescu), crochiuri istorice (Tradiție și novatorism în arta indiană — a indienilor americani — Silvan Ionescu din București), tentative de elucidare a unui concept estetic (Funcția ontică a simbolului în creația muzicală — Cornelia Bătrînca din Cluj), incursiuni cutezătoare în tehnicile moderne de cercetare (Introducerea calculatoarelor în teoria și practica muzicală — Dan Săceanu din București) sau chiar încercări sesizante de profilare a criticului de artă ca personalitate creatoare (Simona Vărzaru din București).

În această multitudine de aspecte, probleme și preocupări nu s-a putut întrevedea prea limpede ce drum urmează comunicările și ce criteriu selectiv guvernează acest colocviu. Sînt temele alese de studenți și ratificate de către profesori ? Sînt ele statornicite de profesori și apoi supuse opțiunii studențești ? Participanții vin aici din hotărîre proprie sau sînt trimiși de instituții ? De răspunsul la asemenea întrebări depinde aprecierea globală a rezultatelor, precum și adresa către care ar putea fi îndreptate unele observări.

În contextul existent, ar fi probabil necesar a se atribui o secțiune cercetării interdisciplinare propriu-zise, esteticii generale, relațiilor dintre arte, aș spune chiar culturii artistice românești contemporane (acum tatonată cu sfială în unele lucrări). Apoi, s-ar cuveni a se medita dacă orientarea spre generalități, cu condensarea întregii istorii a cîte unei arte, a cîte unui termen, ori a unui peisaj, într-o comunicare de zece minute, nu reprezintă un efort disproporționat și steril ; „Problemele vieții muzicale" (toate...), „Arta fantastică", „Realismul în epoca modernă" (pur și simplu), „Repercusiunile cinematografului asupra teatrului" (de cînd există el), „Dezvoltarea muzicologiei românești" s-au dovedit fie modeste referate de seminar, fie — cel puțin în unul-două cazuri — manifestări de delir verbal. Dacă profesorii îndrumă direct studenții ce se atașează colocviului, apoi e cazul a se discuta și cu ei natura criteriologiei infuze în parte din lucrări, modul confuz ori plat în care e aplicată, uneori, concepția marxistă, abordarea evazivă sau de-a dreptul incultă a raporturilor actuale dintre folclor și creația modernă, dintre național și universal, aici invederîndu-se fie sechelele unui tradiționalism obtuz, fie ipotecări naiv-fantastice asupra evoluției viitoare a artelor, fie tendințe de etnografism turistic — ca să nu mai vorbim de frazeologia jurnalistică de tipul cel mai pauper, amalgamînd jovial categoriile filozofice, estetice și istorice cu terminologie structuralistă de ultimă oră și defuncte sloganuri dogmatice. Înclinația minunată, de esență renascentistă, de a supune criticii argumentul autorității — care e a celor mai buni și mai serioși studenți — nu e dublată întotdeauna și de un efort de aceeași calitate, de a propune ipoteze noi și de a le întemeia pe date concrete experimentale.

În orice caz, poate că înainte de a începe pregătirea viitoarei ediții a colocviului, ar fi utilă o dezbatere — eventual organizată — asupra conceptului de comunicare într-o circumstanță științifică ; eșecul regretabil al celor mai multe (din prea puținele comunicări) prezentate de studenții teatrologi și filmologi — aflați cu o octavă mai jos față de colegii lor muzicologi și teoreticieni ai artelor plastice — s-a datorat, cred, printre altele, impreciziei în alegerea temelor și instabilității în abordarea lor. Un tînăr s-a străduit, fără încheiere, a afla specificul metodei la G. Călinescu, dînd doar un modest breviar al cîtorva idei estetice ale marelui cărturar, o tînără a încercat să hotărască anume locul actorului în spectacolul contemporan, dar tocmai pentru un loc anume n-a optat, altcineva și-a propus să stabilească funcția socială a criticii dar — după ce s-a împotmolit în cîteva zeci de citate — a ajuns la concluzia derutantă că această funcție e neidentificabilă. E cert că o comunicare veritabilă nu se bizuie pe relatări compilatorii constatative ci are ambiția de a transmite rezultatul unei investigații personale într-un teritoriu al gîndirii, cu dorința expresă de a contribui critic la elucidări ale enigmelor procesului de creație, ale formei și ale receptării operei în actualitate, fixînd prin idei materia fluidă a contemporaneității, descoperind și luminînd din unghiuri inedite momente ale uriașei moșteniri artistice naționale și universale.

Cum cele mai merituoase lucrări ale actualului colocviu au abordat cu specificitate domeniul de cercetare, aplicînd metodologii moderne și formulînd adevăruri cutezătoare, cum perspectiva lor era una rațională, sesizînd cu sagacitate conștientizarea actului de creație sau cristalizările în sensul unui stil contemporan, aspirația specifică spre universalizare a artei naționale actuale și osmozele fecunde între diversele moduri moderne de expresie, e de stipulat că, în principal, urmează a se potența însușirile dovedite și a se fructifica experiența dobîndită. Adăugîndu-i-se, desigur, plusul necesar de fantezie pedagogică pentru sporul de eficacitate, normal rîvnit, al etapei viitoare.

Palmares — Colocviul de teorie și critică de artă :

Dorin Frandeș (Conservatorul „Gh. Dima" — Cluj).
Cătălina Chiriac (Conservatorul „G. Enescu" — Iași).
Carmen Stoianov (Conservatorul „C. Porumbescu" — București).
Radu Stern (Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" — București).
Mihai Ispir (Institutul de arte plastice „N. Grigorescu" — București).
Ion Iovan (Universitatea Timișoara — Facultatea de desen).

Moment din spectacolul „Kir Zuliaridi" de Vasile Alecsandri, în interpretarea studenților Institutului de teatru „I. L. Caragiale" — București

CONCURS

de creaţie şi cîntece patriotice şi revoluţionare studenţeşti

„Studenţie, ani de aur"

Concursul de creaţie muzicală STUDENŢIE ANI DE AUR organizat de Comitetul Executiv al U.A.S.C.R. îşi propune să dea expresie sentimentelor de adîncă recunoştinţă ale studenţilor faţă de Partidul Comunist Român, faţă de patria socialistă şi poporul român, de slăvire a marilor realizări în construcţia socialistă a ţării, de participare a studenţilor, alături de întregul tineret, la vasta operă de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, a comunismului pe pămîntul României. Concursul va contribui la valorificarea resurselor inepuizabile ale potenţialului creator studenţesc, a modalităţilor de expresie proprii vieţii şi aspiraţiilor tineretului universitar, la stimularea studenţilor cu preocupări în domeniul compoziţiei, pentru îmbogăţirea repertoriului formaţiilor corale din mediul studenţesc cu lucrări care să oglindească şi să cînte viaţa nouă a tineretului României socialiste.

1. In cadrul concursului se vor prezenta :

— cîntece închinate poporului român, condus de Partidul Comunist Român, angajat plenar în uriaşul proces de edificare multilaterală a ţării ;
— cîntece care să reflecte participarea entuziastă, plină de abnegaţie a tinerei generaţii, sub conducerea Partidului Comunist Român, la munca întregului popor pentru făurirea socialismului multilateral dezvoltat în România, hotărîrea şi dăruirea cu care studenţimea, împreună cu întregul tineret, contribuie la înflorirea patriei noastre, preocupările şi aspiraţiile actuale, viaţa şi activitatea tineretului universitar ;
— cîntece închinate unor luptători comunişti, tineri antifascişti, studenţi progresişti care şi-au dedicat întreaga viaţă slujirii cu devotament a poporului nostru, luptei pentru independenţa şi suveranitatea ţării, construirii socialismului şi comunismului în România ;
— cîntece care prezintă omul contemporan — figuri proeminente de muncitori, ţărani, intelectuali, tineri evidenţiaţi în muncă şi activitatea obştească.

La concurs pot participa toţi studenţii de la conservatoarele de muzică, indiferent de secţia pe care o urmează, de la facultăţile de muzică, precum şi studenţii cu preocupări în acest domeniu din alte institute şi facultăţi, cu unul sau mai multe cîntece, creaţii originale, inedite, neachiziţionate, netipărite şi neprezentate cu prilejul altor concursuri.

2. La concurs se primesc :

— lucrări corale pentru coruri de voci egale, feminine şi bărbăteşti, cu sau fără acompaniament ;
— lucrări corale pentru coruri mixte, cu sau fără acompaniament ;

3. Lucrările vor fi expediate în două exemplare — texte şi partituri — pînă la data de 20 noiembrie 1973 — data poştei — pe adresa Comitetului Executiv al Consiliului Uniunii Asociaţiilor Studenţilor Comunişti din România — comisia culturală — str. Oneşti 6—8, sector 1, Bucureşti, cu menţiunea „pentru Concursul de creaţie muzicală STUDENŢIE ANI DE AUR.

4. Fiecare lucrare va purta un **motto** şi va fi însoţită de un plic, pe care va fi trecut acest **motto.** Plicul va conţine o notă care va cuprinde : numele şi prenumele autorului lucrării, institutul, facultatea, anul de studiu şi adresa exactă.

5. Comitetul Executiv al Consiliului Uniunii Asociaţiilor Studenţilor Comunişti din România va acorda celor mai bune lucrări următoarele premii :

— un premiu I — 6.000 lei — 4.000 muzica ; 2.000 text ;
— un premiu II — 4.000 lei — 2.500 muzica ; 1.500 text ;
— un premiu III — 3.000 lei — 2.000 muzica ; 1.000 text ;
— două menţiuni a cîte 1.000 lei — 650 muzica ; 350 text.

6. Lucrările vor fi analizate în perioada 25—27 noiembrie 1973, de către un juriu format din specialişti, reprezentanţi ai Uniunii Compozitorilor, ai Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, cadre didactice şi studenţi de la institutele de profil.

7. În funcţie de calitatea artistică a lucrărilor prezentate, de numărul lucrărilor, juriul poate hotărî redistribuirea sumelor prevăzute, precum şi neacordarea unor premii.

8. Lucrările nepremiate nu se înapoiază.

9. Cele mai bune lucrări vor fi tipărite într-un caiet de către Comitetul Executiv al Consiliului U.A.S.C.R.

10. Festivitatea de premiere, în cadrul căreia vor fi interpretate lucrările premiate, va avea loc în 30 noiembrie 1973.

ARS NOVA

COLUMBIA : „Festival teatral universitar"

Festivalurile teatrale universitare au devenit în ultimul timp, tot mai frecvente în ţările Americii latine. Mai recent, un astfel de festival a fost găzduit de localitatea **Manizales** din Columbia. Printre cele opt formaţii care au participat la acest interesant bilanţ anual al activităţii teatrelor universitare s-au numărat două din Chile şi Brazilia, cîte una din Argentina, Peru, Venezuela, Mexic etc. Festivalul a acordat o atenţie deosebită pieselor aparţinînd unor tineri autori dramatici contemporani ai Americii latine care tratează cu predilecţie probleme importante ale actualităţii, abordind o critică severă la adresa nedreptăţilor sociale şi a dominaţiei coloniale. „Pîinea zgomotoasă" de Maria Recken, montată de studenţii Universităţii tehnice de stat din Santiago, a deschis festivalul. Alături de lucrări ale dramaturgilor tineri, au fost prezentaţi în festival Voltaire şi Brecht. În afara programului „oficial" s-au organizat pe 5 scene ale oraşului, în alte 4 oraşe vecine, în sate, reprezentaţii pentru publicul larg, pasionat de teatru. Fără a avea un caracter competitiv (nu au fost acordate premii, fiind menţionate producţiile cele mai realizate tematic şi artistic), festivalul a subliniat orientarea actuală a teatrului universitar către o tematică de actualitate, depăşind etapa influenţelor profesioniste în montare şi repertoriu. Dintre producţiile apreciate de juriu şi public figurează cele prezentate de Universitatea naţională din Cordoba (Argentina), formaţia teatrală din Brazilia şi grupul de teatru al Universităţii din Lima (Peru). Colocviul care a încheiat această întîlnire teatrală studenţească s-a axat pe probleme fundamentale ale teatrului şi dramei moderne ca „Raportul politic-estetic în teatrul modern", „Problemele teatrului universitar".

POLONIA : „Secolul nostru"

„Secolul nostru XX" constituie o deviză încă actuală, lansată cu 9 ani în urmă la Festivalul internaţional al filmului de scurt metraj, manifestare devenită tradiţională în bătrînul oraş polonez Cracovia. În fiecare an, realizatori tineri din peste 28 de ţări încearcă, prin intermediul filmului-reportaj sau al filmului de animaţie, să îmbogăţească şi să diversifice această interesantă tematică : a actualităţii, totdeauna prea amplă pentru a fi epuizată într-o competiţie, fie şi de amploare. Un suflu nou, prospeţime şi talent au adus cei mai tineri regizori din America latină. Documentarele chiliene „Venceremos" şi „Miguel Angel Agnilera" transpun realitatea imediată în toată autenticitatea ei, ca şi pelicula „Brigada" de Ramon Parra, excelent film pe planul formei şi al ideilor, consacrat tinerilor agitatori, propagatori ai unui regim democrat, surprinşi în perioada campaniilor electorale.
„Reportaj la Lota" surprinde „pe viu" lupta, revendicările muncitorilor chilieni pentru progres şi libertate. Colajul documentar „Snelheid 40—70" a răspuns întocmai, într-o manieră originală şi devizei festivalului, evocînd atmosfera lumii contemporane cu contrastele ei, aspiraţiile, în care sînt vii încă rănile trecutului — fascismul, războaiele.
Alături de filmul sovietic „Zilele doctorului Beriozov", portretul unei personalităţi interesante, film străbătut de un înalt mesaj umanist, s-au remarcat pelicule aparţinînd altor ţări ca Franţa, Ungaria, Canada, Iugoslavia. Peliculele aduse în competiţie au afirmat nota caracteristică a cinematografului tînăr — aceea de manifest politic, de înalt nivel ideologic şi artistic.

INDIA : „Un cinema la răscruce"

Departe de a atinge nivelul mondial, cinematografia indiană cunoaşte prin noile generaţii de artişti o ascensiune impresionantă. Numeric producţia sa este demnă de invidiat, locul doi în lume, în medie 380 filme anual în hindi, tamil, telugr, malayalam şi alte limbi locale. Alături de Bombay, Calcutta şi Lahore au apărut noi studiouri la Madras şi Hyderabad, în care majoritatea realizatorilor sînt tineri absolvenţi, unii încă studenţi — cineaşti „amatori". Important nu rămîne însă numărul de filme produse, ci tendinţele care predomină în această cinematografie, atît în privinţa tematicii cît şi în realizarea artistică. Paralel cu „ecranizarea" unor vechi legende — a unei întregi mitologii de o largă circulaţie — apar tot mai insistent pelicule cotate ca avînd un pronunţat caracter social ; ele abordează probleme sociale de strictă actualitate, realitatea stăpînită de contradicţii, condiţia clasei muncitoare, opresiunea maselor de către patroni, viaţa satelor. Printre filmele aparţinînd acestei noi orientări sînt menţionate „Călătorul" — un proces deschis exploatării capitaliste, oglindind condiţiile dure ale muncitorilor zilieri pe plantaţiile de ceai — „Tramp" sau „Book-Blacks". Cei mai tineri regizori, renunţînd la galoane şi „tradiţii" melo sau muzicale, impun acest cinematograf angajat social şi politic. Mireral Sen aduce cu pelicula sa „Bhavan Shome" universul muncitorilor unei mari uzine din Bengal. Ţara cu o atît de mare producţie cinematografică, cu peste 6500 săli de proiecţie, peste 30 milioane spectatori săptămînal şi 315 reviste de cinema, cu un important Institut cinematografic înfiinţat în 1960, a izbutit în ultimii ani să imprime celor mai reprezentative pelicule un spor de calitate artistică şi o nouă orientare tematică, afirmînd că noul cinematograf indian tinde să devină o serioasă concurenţa a producţiei „de arhivă" şi a altor cinematografii dezvoltate.

ITALIA : „Intîlniri ale teatrului universitar"

Întîlnirile internaţionale ale teatrului universitar experimental, organizate în **Sicilia**, nu au, se pare, un obiectiv dinainte stabilit. Organizatorii — grupul „Teatro libero" din Palermo — au invitat ansambluri din Franţa, Spania, Polonia, Austria, Iugoslavia, nu la o competiţie jurizată, ci la o întîlnire de lucru, în care se dezbat orientări în realizarea unor spectacole.
„Theatre d'Expression d'Antony" din Paris a prezentat o creaţie originală, intitulată „Pentru ce, clovnii ?", un spectacol politic închegat, realizat prin participarea activă a întregului ansamblu. Studenţii au subliniat caracteristica grupului lor de a organiza spectacole-manifest prin improvizaţii, apelînd la colaj. „Teatrul trebuie să fie pentru public, ca şi pentru ansablul teatral purtătorul unei concepţii politice determinate şi ferme".
Alte formaţii au dovedit acelaşi ridicat nivel ideologic şi artistic : „Noua formaţie din Avignon" cu piesa „Ambalaj", ansamblul din Dijon formaţia din Madrid cu spectacolul „Procesul lui Sigismund". „Teatrul celei de-a 8-a zi" din Poznan cu piesa „Introducere la...". Discuţiile care au însoţit reprezentaţiile au afirmat necesitatea şi actualitatea teatrului politic, angajat, ilustrînd cu exactitate problemele care îi preocupă astăzi pe tineri, pe studenţi. La finele întîlnirii, spectacolele au fost apreciate atît pentru valori estetice, cît şi — poate în primul rînd — pentru valoarea lor politică.

SANDU BARBU

COMENTARII LA

Critica fără prejudecată

Preferințele literare ale criticilor se definesc, de obicei, prin referirea constantă la opera unui anume autor ca la un reper, în funcție de care trebuie elaborate și emise judecățile de valoare. Inconsistența reperelor trădează, uneori, însăși inconsistența unei gîndiri critice, incapabilă de a se orienta corect în mijlocul fluxului creației. Invers, consistența reperului pare a fi semnul destul de sigur al unor posibilități de reflecție fructuoase asupra literaturii, ale cărei calități indispensabile, pentru a îndeplini condiția de valoare și viabilitate, sînt abreviate într-o lucrare-model. Exprimarea cu voce tare și accentuat a ideii că o anume operă are un grad de reprezentativitate concordant cu gradul de satisfacție estetică pe care îl procură lectura, e menită să confere criticului reputația unei solidități a părerilor promovate. În această atitudine trebuie căutat, cred, izvorul așa-numitului „militantism" critic, care trebuie înțeles ca o pledoarie nu pentru anume probleme prezente sau dezbătute în opera literară ci, mai ales, ca o pledoarie pentru anume valori politice, sociale, morale — și nu în cele din urmă artistice — vehiculate de anume cărți, ale unor

anume autori. Reperele lui Mihai Ungheanu în literatura română s-au exprimat clar de-a lungul anilor și, fără complezență, se poate afirma că, datorită consecvenței cu care s-a raportat la ele, astăzi criticul se află în situația — tristă pentru mulți confrați — de a nu fi silit să își revadă prea multe din opiniile enunțate anterior. O consecvență asemănătoare aplicată de mai multe condeie critice ne-ar fi adus astăzi în situația de a avea o privire mai complexă, din mai multe unghiuri, asupra propriei literaturi. Forța cu care un critic de marcă pledează uneori pentru a acredita opinia sa asupra unei opere poate să se transforme, la un moment dat, în program. Aceasta credem că va fi perspectiva de viitor a cărții lui Mihai Ungheanu despre Marin Preda. În ciuda opiniilor divergente, exprimate pînă acum asupra ei — unele nu lipsite de un subiectivism generat, fără îndoială, de labilitatea criteriilor exponenților — cartea va avea, nu ne îndoim, rolul de catalizator a părerilor prezente și viitoare, exprimate în jurul operei lui Marin Preda. Nu ne putem îngădui, în aceste rînduri, sumare, o examinare mai amplă a premiselor cărții. Observația de principiu de la care pleacă Mihai Ungheanu este aceea că în jurul operei lui Preda s-a creat iluzia falsă a unei simplități, iluzia că în opera sa tragicul este încorporat doar de aparențe, de retorică și imagine și nu de straturile mai profunde ale creației. Mihai Ungheanu propune o examinare atentă a romanelor, nuvelelor și confesiunilor lui Marin Preda, la diferite nivele, situate între nucleu, eboșă și realitate semantică. Nu fără oarecare mirare, autorul constată că simplitatea este o aparență, că, din perspectiva timpului, Moromeții, de pildă, au valențe neintuite și nepuse în evidență la vremea apariției. „O operă fără adîncimi, fără semnificații subtextuale, nu rezistă și nu cîștigă odată cu trecerea timpului, ci pierde" — declară, răspicat, Mihai Ungheanu. El încearcă să spulbere locul comun, acceptat, conform căruia romanul Moromeții ar fi o „monografie a satului". Introducerea Moromeților în categoria romanului „frescă" și analizarea lui ca atare — arată Mihai Ungheanu — a dus, prin extensie, la situarea specificului scrisului lui Marin Preda într-o anume zonă și, ca atare, la deformarea perspectivei critice. Mobilurile și articulațiile acestei deformări vrea să le demonstreze criticul. Se propune o viziune mai apropiată de realitățile operei lui Marin Preda, o viziune integratoare, capabilă a respecta particularitățile, unicitatea lucrărilor, chiar în condițiile în care se acceptă posibilitatea subordonării, în bloc, a lor, unui mic factor unificator. Plecînd de la atari considerații încearcă Mihai Ungheanu să redimensioneze locul și ponderea Moromeților în cadrele literaturii române. Există, natural, o ușoară diferență între gradul de receptivitate a criticului față de opera ca atare și gradul de aplicare a receptivității sale la încercarea de a defini contextual poziția ei. Plecînd în elaborarea cărții de la necesitatea, impusă de timp și evenimente, reanalizării unei opere capitale pentru înțelegerea drumului parcurs de literatura noastră în ultimele trei decenii criticul se vede pus, pe neprevăzute, în situația de a încerca înscrierea într-un ansamblu. În mod normal, dat fiind premisele, necesitatea ulterioară devine anexa intenției inițiale. Nu trebuie crezut — de către cei ce nu au citit cartea — din cele scrise de noi că socotim cartea lui Mihai Ungheanu ca exagerînd în aprecieri, datorită unei preferințe exprimată fățiș. Cum sugerează și titlul exegezei, între vocație și aspirație poate exista o consonanță relativă, sau chiar o diferență. Mihai Ungheanu se păstrează, în general, în limitele corectitudinii — neexagerînd și neminimalizînd — în incursiunile sale analitice în operele lui Marin Preda. Cred că nu greșesc afirmînd că această primă carte, amplă, consacrată unui mare autor contemporan, ar putea constitui un exemplu pentru altele, de același tip, cărora le-a deschis calea.

GRIGORE ARBORE

Valorile unei antologii

Structuralismul trebuie să fie considerat o metodă de la care se așteaptă încă foarte mult. Care sînt direcțiile ei majore, cum au evoluat ele în ultimul timp și care sînt perspectivele interdisciplinare ale acestei metode, iată principalele, dar nu și singurele probleme care subscriu la genericul atît de bogat al acestei cărți.

„Voi încerca să urmăresc dezvoltarea diacronică a poeticii dintr-o perspectivă sincronică", declară Sorin Alexandrescu în Prolegomen II. Așadar, se încearcă o detașare a termenului de poetică prin încadrarea lui într-un ansamblu, în interiorul căruia funcționează în relații de interdependență, cu alte nivele vecine.

Din această perspectivă, limbajul poetic reprezintă o structură de mare complexitate, el fiind sensibil complicat în raport cu limba obișnuită. Consecința acestei aserțiuni rezidă în următoarea situație: structura artistică, mai complicată, creată din materialul limbii face posibilă transmiterea unui volum de informație de-a dreptul cu neputință de transmis prin mijloacele aparținînd strict structurii elementare a limbii. De aici rezultă că informația dată (conținutul propriu-zis) nu poate nici să existe, nici să fie transmisă în afara structurii respective. Așadar, reproducînd în vorbirea obișnuită o poezie, îi distrugem structura și transmitem, prin urmare, un cu totul alt volum de informație decît cel conținut inițial în poezia dată. Iată, pe scurt, ce modificări poate suferi „obiectul literar" de analizat (practic, o decodare complet eronată), lucru de altfel simțit de teoreticienii și criticii moderni, ceea ce a dus la apariția și dezvoltarea unei teorii moderne a poeziei.

Evenimentul de la care s-a pornit în toate speculațiile ulterioare în domeniul limbajului poetic a fost, incontestabil, „Cursul de lingvistică generală" al lui Saussure. Astfel, pornindu-se de la dichotomia sincronie-diacronie, s-au profilat numeroase curente și tendințe, unele accentuînd latura diacronică, indiferent de domeniul aplicativ (în lingvistică — Martinet, în marxism — Althusser, în istoria literaturii — Tinianov), altele pronunțîndu-se în favoarea unui sincronism pur, care presupune atemporalul și universalul uman (personalitatea lui Lévi-Strauss domină, de departe, această direcție).

Dar, indiferent de latura abordată, de teoriile strălucite, pline de demonstrații inteligente, semnate de nume de notorietate mondială ca: Dámaso Alonso, Roland Barthes, A. J. Greimas, Roman Jakobson, Tzvetan Todorov, Jean Starobinski etc. se poate observa un impas comun dincolo de orice strategie aplicată pentru susținerea unei teorii. Există o incertitudine la fiecare teoretician în parte, care în ansamblu pune în evidență un același neajuns: unilateralitatea, pretenția de epuizare, duce la schematizări descărnate care se autoreduc. Structuralismul pune în evidență o singură relație: cînd se cunoaște structura (sincronicul), nu se știe procesul de formare a acesteia (diacronicul) și invers, cînd se ajunge la cunoașterea procesului, se pierde din vedere structura lui. Se poate opta, totuși, pentru o soluție, după parcurgerea acestor captivante, ingenioase teorii moderne structurale? Se pare că există o singură șansă și la sfîrșitul Prolegomenului II, Sorin Alexandrescu reamintește tuturor acelora care au perseverat cu cerbicie într-o direcție oarecare, fără să-și conjuge eforturile cu cele ale specialiștilor din domeniile înrudite: „Generalizarea structuralismului nu intervine în planul doctrinei, ci al metodei: el nu poate desființa existența confraților, ci le poate oferi o metodă unitară pentru sincronizarea eforturilor. El descoperă structura unui fenomen literar pe care criticul o poate evalua, după cum istoricul o poate integra în cultură, iar sociologul o poate raporta la o structură socială".

Antologia de față a ales unele dintre cele mai reprezentative texte pentru ilustrarea teoriilor moderne structurale. Trebuie evidențiat faptul că sînt traduse aici, pentru prima oară la noi, texte de primă importanță, cartea constituind un pionierat în acest domeniu. Selecția oferită de Mihail Nasta și Sorin Alexandrescu izbutește să închege o viziune de ansamblu a doctrinelor și direcțiilor vehiculate la scară mondială în problema structuralismului. Aparatul critic de la sfîrșit, spiritul riguros științific, sobrietatea și pertinența cu care sînt prezentați autorii incluși în antologie conferă acestei cărți o notă de inedit în cadrul aparițiilor noastre editoriale, ea fiind un excelent exemplu de ținută științifică, de selecție antologică, de traducere și prezentare grafică. Și dacă se poate aduce o obiecție, aceasta este sinonimă și cu un deziderat: astfel de cărți să nu mai constituie excepții de zile mari, ci apariții curente, fiindcă ele umplu goluri de informare inadmisibile astăzi, într-un climat intelectual ca al nostru, receptiv la nou în domeniul umanisticii și al științei universale.

AURA MATEI-SĂVULESCU

POSTRESTANT

POEZIE

MARIN LANGĂ. *Cît de curînd posibil vom încredința unui număr al revistei sarcina confruntării poemelor în proză cu gustul cititorilor; vă veți regăsi atunci cîteva lucrări, împreună cu altele, ale unor tineri poeți cîștigați de promisiunile aceleiași formule. Rezultatul acestei tentative merită a fi așteptat cu interes, fiindcă, deocamdată, impresia este că nici posibilitățile, nici servituțile poemului în proză, ca subspecie literară, nu vă sînt prea bine cunoscute, deși, pe de altă parte, tocmai dibuirile sau, în unele cazuri, nepotrivirile în raport cu un presupus model abstract dau scrierilor un abur de viață.*

AURICA TIR — EUGEN TIC. *Oricui îi place jocul, cel puțin ca o dovadă sensibilă că n-a murit de tot copilul din sine, dar ce fel de joc mai e și acesta? Să iei un caiet de versuri, să-l imparți în două, să dai unei părți numele unui autor bărbat, celeilalte părți un nume de autor femeie, și schimbînd cu o literă numele de familie (altfel, comun „amîndurora") stabilindu-ți adresa pe două străzi timișorene, să te adresezi Post-restantului...? Parcă n-ar fi, vorba aceea, un joc serios! În rest, fiindcă, totuși, asupra poeziilor se concentrează propriu-zis rubrica de față, două-trei rînduri din* Interior simetric *și o strofă din* Iarnă timișoreană *sînt singurele raze (palide) de lumină într-un transport pe care diviziunea nu l-a îmbunătățit nicicum.*

ALIS ROMESCU. *Mișcătoare, într-adevăr, grija școlară pentru „o introducere adecvată"; dar este păcat că frumoasa caligrafie nu transcrie nici un gînd mai adînc, iar glasul, evident curat, se mulțumește cu un zglobiu ciripit de cintezoi: „E timpul florilor albastre / E timpul zilelor de mai. / E timpul clipelor uitate. / E timpul meu; / De ce nu-l dai?" (E* timpul). *Mîhniți de facilitatea răspunsului, replicăm că n-a venit încă (ba pare chiar foarte departe) timpul poeziei pentru dumneata, deși ne înseninează speranța că nu provocăm o rană prea adîncă.*

FLORICA MOICA. *„Minunatul paradis / al singurătății" nu ne-a convins cituși de puțin să-i batem în poartă. Pe de altă parte, o dedicație poetică lui Eminescu, alcătuită din cuvinte ca „luceafăr", „flori de tei" și „floare albastră", însăilate pe o ață oarecare, ni se pare a fi o idee nefericită, deși sinceritatea intenției este mai presus de orice îndoială. Altceva acum: răspunsuri la domiciliu nu obișnuim să trimitem, noi, ca, de altfel, cvasitotalitatea redacțiilor.*

GEORGE SPINEANU. *Probabil că, scris la îndemnul lui Heliade, atunci, amplul dv. poem ar fi avut anumite merite, între care nu cel mai mic ar fi fost respectul pentru trecutele fapte de vitejie și convingerea că repovestirea lor patetică este o datorie a fiecărei generații. Tot atît de adevărat este, însă, că, de un veac și jumătate, exigențele au continuat să sporească. Rezumarea opiniilor lui Herodot nu cîștigă nimic prin versificare. Ne putem întreba dacă în locul unei atari încercări, de la început condamnată, un drum mai scurt dar mai personal spre meditație și emoție n-ar fi de preferat.*

CRISTINA SCRIPA. *Am găsit muzicalitatea încăierată cu stîngăcia și reușind cîte o vremelnică victorie, ca în această strofă din* „Pescar": *„Îmi cresc în vis nuferii zînei / Pe-ntinse oglinzi de cleștar / Și tainic îmi trece cu barca / Prin gînduri frumosul pescar". Îndată după aceea sorții luptei cad altfel și stîngăcia triumfă, deși, exact aceleași elemente (frumosul pescar, nuferii din vis, tainica barcă) revin mereu. Tema cu variațiuni reclamă o exersare serioasă a fanteziei — dar nu numai despre aceasta este vorba. Temele sînt tratate cam exterior, ca și cum s-ar cita diverse motive literare preexistente, fără a se urmări, în fond, o înțelegere nouă, o viziune originală.*

ALEXANDRA BRATES. *Calitatea ideii poetice depășește, de cele mai multe ori, nivelul realizării ei. Cum zic membrii juriului la concursul „Steaua fără nume"? Calități vocale — 14, interpretare — 13. Ne-au plăcut, în mod deosebit,* Joc *și* Eros de lut, *pe care le-am propus, pentru apariție, într-unul din numerele viitoare. O mitologie proprie sau reinventată ne introduce, frumos, în antecamera lirismului. Dar, atenție, repetiția motivului-nucleu duce cînd spre sublinierea puternică, cînd spre diluarea impresiei. Se pare că nu întotdeauna, la răscruce, știți să vă alegeți drumul în mod inspirat.*

ȘTEFAN IUREȘ

PROZĂ

SORIN VÎNATORU: „Nu v-am scris de mult și oceanul galactic din mine începe să se învolbureze voind parcă ceva; mi-am dat seama că este semnul spiritului (...). Sclipește-n mine o speranță: ea îmi dă în vine vibrație și-avînt, sînt sub puterea lor și de aceea vă trimit — înecat în emoție, cîteva poezii și un microeseu. Sînt pe drumul ce duce spre cel de-al 18-lea an al vieții și mă consider ploieștean, deși m-am născut în Iași. Rădăcinile mele s-au interpătruns cu acest oraș și aș fi în stare — așa cum marele Kant din Königsberg — să nu părăsesc niciodată orașul natal (mai bine zis pseudonatal, căci în Ploiești am venit cînd aveam 2 ani). (...). Eu acum stau la mama mea unde în singurătatea unei perioade din zile mă aflu într-o totală revenire a imaginii lui Hegel, a muzicii mozartiene, căpătînd impresia stupefiantă a unui univers dionisiac, nietzscheian, emoționat, inefabil, sonor, ciclonic de poezie și cîntec... devorez și cărți. (...) Hegel mi-a căzut în mînă pe la 16 ani, de la biblioteca centrală din Ploiești. Mă cuprinde o tahicardie emotivă numai cînd vin acasă la două săptămîni (studiez în București și stau în abominabilul internat, la figurat vorbind, evident). (...). Ce să vă mai scriu? Despre mine, despre pulsul meu cu întreruperi de respirație? Poate altădată să mai vorbim (ah! Cît mă torturează acest „poate"!). Despre alte lucrări filozofice, estetice, artistice v-am scris în scrisoarea precedentă. Nu v-am spus nimic pe această foaie, căci oceanul este infinit. Audaces fortuna juvat!".

Interzis de asemenea avalanșă de erudiție, precum și de o simțire peste care nu se poate trece, voi supune aprecierii celorlalți tineri confrați în ale poeziei rodul inspirației dv. febrile. Neliniștea, căutările și inefabilul de care vă simt în stare, mă fac să cred că veți înțelege așa cum se cuvine gestul meu. Tot ce fac, fac pentru a vă stimula spiritul critic și autocritic, în folosul viitoarelor dv. întreprinderi în acest domeniu. Transcriu două dintre poeziile pe care mi le-ați trimis:

Autoportret. „În palid, / abstracte întinderi / bruște brațe fibroase / sudori cerebrale în punct / și-n spațiu / unesc în haos / totul, / neștiut, / să știe că-s rude — ciob cu galaxii / să fiu leac al simțirilor nevrute / și plan infinit / oricărei existențe / să cuprind universul — flamă-n absolut / să vi-l șochez / să fac totul — una — c-o viteză fără timp / izbit de infinit. // Sînt om-crispat / într-o lume de lut". Și **În spiritul existenței** (lui John Lennon). „Cu ochii holbați / cu gîtul uscat de aer / cu noduroase mîini tremurînde — implor brațe spre cer, / privirea-mi străpunge universul, / mă tăvălesc, / prin fața-mi se vîntură pletoase chipuri, voci, / stînci apocaliptice / luate, / luate, / dinamic — o altă existență ne înspumează carnea, / vibrări sîngerînde, / lumea din zarea fulgurantă ce o dospim în noi / a explodat / încolăcind / forme peste forme — ah, explodez — fier, fier, / în mine, / într-un vacarm intră înghesuindu-se / galaxii, / forțe cosmice, / răsuflări voluptoase, / înecat în setea epileptică / sînt acum / conducător de cîntec purtat / în spiritul demoniac al existenței" Microeseul, **trimis în același plic, suferă de bombasticism și eclectism, încolo ar putea merge, rescris, în anul III de facultate!** Așteptăm noutăți.

DORIN MAZILU: Nu întotdeauna scurtimea unei proze e o calitate. Numărul de pagini, personal, îmi este indiferent. Uneori, tiparul ne constrînge să nu depășim un anumit spațiu, dar aceasta nu înseamnă că trebuie să facem din proze niște telegrame. „O orgă și o muzică de Bach", compunere frumos caligrafiată și laborios concepută, într-un stil firesc, în care se simt lecturi bune. Mai personal sînteți în cele cîteva rînduri pe care mi le adresați: „Sînt șaten, înalt și sărac cu duhul. Am 19 ani... etc.". Treceți pe la redacție cu tot ce aveți în sertare. O discuție de la om la om nu strică.

MIHU CATALINA: Bune epigramele, pe care le rețin, dar foarte alambicată sceneta cu risipa. Nu reușiți decît o indignare exterioară. Tema oricînd valabilă pentru umoriști, și mai ales acum cînd lupta împotriva risipei de timp, de materiale, de bani, de vorbe, este un imperativ al civilizației noastre industriale.

Umorul îl ai sau nu. Nu-l poți învăța, nu-l poți construi cu rigla de calcul, de aceea v-aș sugera să scrieți despre temele pe care într-adevăr le cunoașteți și care vă solicită. Aveți disponibilitate, ați demonstrat-o cu epigramele și cu finalul scenetei, care lansează o reușită poantă, dar care, din păcate, rămîne... în afara contextului. Aștept propuneri pentru o pagină de umor estival.

COMAN ȘOVA

DANIEL CONSTANTINESCU

Tăcerea dintre cuvinte

cele pe care le cauți
sub căderea de fum
sub putrezirea frunzelor
cuvintele spălate
de miinile transparente ale vremii
de pe pietre adinci
neliniștit umbrindu-ți trecerea
sub ferestrele
ce în urma ploii se deschid
tandră înflorire
duhnind a întuneric
un fulger neaptatic
tremură caligrafia lor
în oglinzile tulburi ale somnului
sentința unui zeu blind peste ape
și nesfîrșita lui privire
spre care zilele urcă
precum un abur de ceai

Pontica

cu o mînă înstelată
arzind într-o lumină
ce n-o să mai revină
iți voi scrie

marea e tulbure
și ca marea
sufletul meu se întoarce
înspre sine

în curînd seara
își va strînge petalele
pe umerii mei
aici unde veghez
vîntul ce umple
urnele cu întuneric
desăvîrșindu-ți amintirea
aici
unde odată
ziua cobora
pe cascadele risului tău.

Edict

trecutul e un lup albastru
de sarea ta adinc iubit și ars
o carte în fiecare noapte
de-ar fi să-ți ardă gîndul
în templul alb al teiului
atît cît poate fi de vechi
și de orfan cuvîntul
în glasul celui
ce pe mare a zburat
cu aripile aprinse
de tusea oarbă a toamnei

lasă-mă să cred că privirea
e o torță a nemărginirii
lasă-mă să cred
că petala crinului
e un umăr de nour
despre flacăra dimineții
liliacul cîntă
în genele albastre ale zării
unde am copilărit.

Orga de sălcii

ploile înalte și umbroase
a căror răcoare îndelung
am păstrat-o
vuietul lor tropotește
în singele nostru
ca pe o cîmpie arsă
ele ne însoțesc
pe hotarul anotimpului
șiroind de o lumină flămîndă
revarsă peste cadranele zilei
mugetul turmelor sale

ploile albastre
pe care cuvintele
nerăbdătoare le întîmpină
graiul lor și al nostru
un cor sălbatic de ape
aprinde o orgă de sălcii
în pletele tale

ploile verzi
roua din cer
și roua din iarbă
sub bolțile lor se sting
corăbiile tale de aripi
în cîntecul fără sfîrșit

Imagine de la grandioasa adunare populară de la Iași — 1973.

1848 — Revoluţionarii — 1973

„Revoluţia de la 1848 a zguduit din temelii vechile rînduieli feudale care frînau mersul înainte al societăţii româneşti, a marcat începutul unei noi etape în dezvoltarea economico-socială a ţărilor române, în lupta pentru libertate şi o viaţă mai bună, împotriva exploatării şi asupririi maselor muncitoare, pentru realizarea unităţii naţionale, formarea statului naţional unitar român, scuturarea jugului dominaţiei străine şi cucerirea independenţei şi suveranităţii patriei noastre".

NICOLAE CEAUŞESCU

Revoluţia română de la 1848 a purtat numele lui Bălcescu, al lui Eliade Rădulescu, ale fraţilor Goleşti, ale lui Magheru, Rosetti, Tell, ale lui Avram Iancu şi Simion Bărnuţiu, ale lui Alecsandri, Kogălniceanu şi Cuza. Dar ea a fost urmarea a „optsprezece veacuri de trude, suferinţe şi lucrare a poporului român asupra lui însuşi". Eroii revoluţiei, fie că veneau din Moldova, din Ţara Românească, din Transilvania, erau conştienţi că reprezintă poporul şi aspiraţiile sale şi s-au făcut ecoul lor prin gîndire şi acţiune în planul vieţii politice a Europei. Ei reprezentau, deci, o naţiune căreia i se refuzase de-a lungul timpului identitatea, o naţiune sfîşiată de imperii străine şi disputată, pentru bogăţia pămîntului, pentru strategia aşezării sale la încrucişare de vînturi şi de seminţii. Ceea ce au înţeles marii cărturari ai revoluţiei se transcrie prin evaluarea justă a realităţilor existente în societatea românească din acea vreme şi mai ales a timpului necesar şi optim de desfăşurare a marilor bătălii de clasă, pentru sfărîmarea vechilor şi sclerozatelor relaţii sociale de tip feudal, pentru aşezarea ţării pe temelii noi, burgheze şi democratice. Ei au înţeles că a sosit momentul afirmării prin luptă a dezideratelor unirii tuturor românilor din cele trei provincii, a eliberării naţionale de sub controlul celor trei imperii, ţarist, otoman şi habsburgic, pentru înlăturarea obstacolelor feudale care frînau dezvoltarea naţiunii pe calea progresului firesc. Premeditînd cursul evenimentelor, prin tot ceea ce au înfăptuit înainte de revoluţie, prin activitatea lor de luminare a maselor, de conştientizare a poporului, şi de înarmare spirituală a tinerelor generaţii, reprezentanţii revoluţiei noastre s-au dovedit nu numai cărturari aleşi, ci şi oameni politici cu un acut simţ al realităţilor, intuind exact momentul acţiunii conjugate a forţelor progresiste şi conducînd revoluţia prin meandrele vicisitudinilor de orice fel care ameninţau realizarea idealurilor de „dreptate şi frăţie". Ei nu au fost nici o singură clipă nişte „aventurieri", nişte „intelectuali tulburenţi", cum au căutat unii reprezentanţi ai reacţiunii interne şi externe să demonstreze în marele proces al istoriei ; nu au fost nişte „romantici exaltaţi", ci oameni lucizi, care au gîndit şi acţionat cu limpede viziune a trecutului, prezentului şi viitorului poporului român, gata să schimbe condeiul cu arma şi să apere revoluţia cu preţul vieţii. Ei şi-au asumat sarcina de a începe, de a porni la realizarea aspiraţiilor naţiunii, cu toate riscurile pe care le implica, în acea vreme, o asemenea întreprindere grandioasă. Ar fi putut deveni numai cărturari de elită, s-ar fi putut realiza numai ca scriitori, ca istorici, ca filologi, ca oameni de ştiinţă, dar au considerat că mai presus de împlinirea propriilor destine se află idealurile de luptă pentru eliberare naţională şi socială. Erau cu toţii tineri sau încă tineri, se întorceau din universităţile Europei înarmaţi cu experienţa revoluţionară a generaţiilor care au zguduit din temelii bătrînul continent cu o istorie zbuciumată de conflagraţii şi de frămîntări sociale, conştienţi că a sosit momentul marilor transformări. Erau însufleţiţi de o mare sete de libertate şi dreptate. Niciunul din deziderantele luptei lor nu s-a dovedit a fi utopic. Se constituiseră într-o generaţie a speranţei şi lucrau la destinul naţiunii într-o societate numită sim-

bolic „Frăţia". Nu e adevărat că revoluţia a izbucnit datorită incapacităţii unui domnitor sau altul, a guvernelor reacţionare. Incapacitatea acestora era aceea a unei istorii încremenite şi a unei structuri sociale inapoiate care refuza, ostentativ, orice dorinţă de schimbare. E adevărat că strategia revoluţionarilor de la 1848 din Ţara Românească, de pildă, nu a lăsat nici o speranţă domnitorului Gheorghe Bibescu şi armatei sale de a interveni eficient şi de a înăbuşi mişcarea revoluţionară. Pentru că, învăţînd din mers tactica şi strategia luptei revoluţionare, adaptate la condiţiile imediate ce se creau prin însăşi evoluţia evenimentelor, Bălcescu şi ceilalţi şi-au dat seama că revoluţia trebuie să izbucnească în mai multe locuri deodată — nu ca la Iaşi, în incinta hotelului Petersburg — pentru a paraliza orice acţiune a armatei. Mai mult, revoluţionarii aveau prieteni in armată şi acest lucru a dezarmat pe domnitor de la început. Revoluţia nu a izbucnit la Bucureşti, ci la Islaz, prin proclamaţia tipărită de Ion Eliade Rădulescu, împreună cu „Lisandru a Savetei şi tipograful neamţ", după cum se exprimă într-o scrisoare marele cărturar. Şi apoi, în tensiunea realizării punctelor înscrise prin Proclamaţia adoptată cu mare entuziasm de popor la Islaz, chiar dacă punctul 13 care prevedea improprietărirea ţăranilor fără despăgubiri a constituit un măr al discordiei printre capii revoluţiei, ei s-au sprijinit in fiecare clipă pe spiritul revoluţionar al maselor, pe ţărani, pe meşteşugari, pe negustori, pe intelectualii cu vederi progresiste. Cînd trimisul lui Soleiman Paşa transmite „boierilor ţării" o scrisoare prin care se cere nerecunoaşterea „guvernului provizoriu" şi numirea unui locotenent domnesc, eroii revoluţiei răspund că adevăratul destinatar al scrisorii este „naţia" şi numai ea are dreptul să hotărască cine o va conduce. Nu întîmplător, revoluţionarii au lansat îndemnul ce guvernează şi astăzi politica noastră: „Ţine cu poporul ca să nu rătăceşti!" Prin felul in care au acţionat în timpul zilelor şi nopţilor revoluţiei noastre de la 1848, în acel anotimp fierbinte al lunilor iunie, iulie şi august pînă în septembrie, abili în diplomaţie, stringînd permanent contactele cu revoluţionarii din celelalte ţări româneşti, intransigenţi faţă de acţiunile duşmănoase şi complotiste ale celor expediaţi de la putere, mergînd pînă la propunerea instituirii tribunalelor marţiale, prin crearea „gărzilor naţionale" care să apere cuceririle revoluţiei, eroii de la 1848 au dat o pildă in istorie de felul cum trebuie condusă şi impusă o nouă lume. Cei care au înfăptuit revoluţia şi-au asumat conştienţi şi riscurile eşecului, întrevăzute în atmosfera de reprimare brutală comandată de stîlpii reacţiunii internaţionale, dar nu au încetat să creadă nici o clipă în izbîndă. Dovadă că numai cîţiva ani mai tirziu, Moldova şi Ţara Românească aveau să se unească sub conducerea unui singur domnitor, Alexandru Ioan Cuza, unul din revoluţionarii anului 1848. Lupta lor, în exil, va continua. Acum se vor elabora cele mai profunde studii asupra revoluţiei noastre, studii care au intrat în fondul de aur al teoriei noastre revoluţionare.

Eroismul luptei pentru eliberare naţională şi socială avea să atingă culmile epopeii în Transilvania, începînd cu acea splendidă adunare a poporului pe Cîmpia Libertăţii de la Blaj, unde Simion Bărnuţiu a comunicat lumii una din cele mai semnificative sinteze asupra stării de revoluţie în Ardeal şi continuînd pînă în anul 1849 prin lupta armată purtată cu geniu militar şi cu o forţă nemaiîntîlnită, de moţii lui Avram Iancu, constituiţi, aproape, într-o Republică a Munţilor Apuseni.

Trecerea prin timp a marilor noştri tribuni ai revoluţiei de la 1848 nu a fost un fenomen meteoric, nici un eveniment de împrumut, ci o descălecare, o primă descălecare victorioasă prin implicaţiile asupra dezvoltării societăţii româneşti viitoare, care anunţa victoriile muncitorilor şi ţăranilor de peste un secol. Deşi unii dintre ei nu au acţionat întotdeauna în spiritul promisiunilor iniţiale faţă de popor, deşi au existat unele divergenţe, aproape inerente într-o asemenea uriaşă desfăşurare istorică, reprezentanţii evenimentelor de la 1848 au făcut dovada că poporul român este apt să-şi preia propriile destine şi să hotărască singur soarta sa. Moartea, ca aceea eroică şi demnă a lui Bălcescu, îndepărtat de pămîntul ţării pe care a iubit-o atît de mult şi căreia i s-a dăruit pînă dincolo de limitele omeneşti, sau intrarea în anonimat, îndepărtarea, de data aceasta de pe arena istoriei, hotărîtă ulterior de forţele reacţiunii, nu au putut smulge din conştiinţa poporului figurile luminoase, de revoluţionari realişti şi totuşi romantici, ale bărbaţilor de la 1848.

Destinele tinereţii glorioase şi zbuciumate a luptătorilor paşoptişti au rămas să ne vegheze memoria şi să ne hrănească demnitatea istorică a zilelor ce le trăim.

ANDREI PETRESCU

„Să ne consacrăm toate forţele pentru a duce cu cinste mai departe făclia progresului şi civilizaţiei! Să ne consacrăm energia pentru înfăptuirea programului de edificare a socialismului şi comunismului în România! Să facem totul pentru ca urmaşii noştri şi urmaşii urmaşilor noştri să poată spune că în momente hotărîtoare pentru destinul României am făcut ceva pentru dezvoltarea şi înflorirea ţării, ne-am făcut datoria. Să ne luăm angajamentul de a ne face datoria faţă de partid, faţă de socialism, faţă de popor".

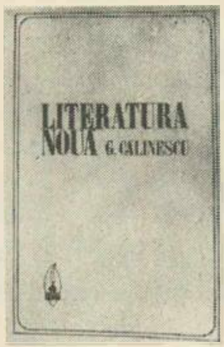
NICOLAE CEAUŞESCU

Aspect de la vibranta adunare populară de pe cîmpia libertăţii, Blaj — 1973

FORUMUL CĂRŢILOR

G. CĂLINESCU : „Literatura nouă"

Articolele, nu de puţine ori, neutre despre literatura ultimelor două decenii, pe care unii dintre critici au lăudat-o din răsputeri, iar alţii au perorat inofensiv la periferia ei, nu au formulat judecăţi concluzive. Nervul polemic s-a mistuit în teoretizări orgolioase care nu s-au adresat, de cele mai multe ori, cititorului. Mai mult decît remarcabilă, în acest context, ne pare iniţiativa profesorului Al. Piru de a întocmi o culegere de texte călinesciene unite sub semnificativul titlu „Literatura nouă". Fiind o firească urmare a riguros ului examen critic aplicat unei mulţimi de lucrări din perioada interbelică, culegerea de articole azi întocmită, îşi propune a „continua percepţia asupra producţiei contemporane". Regimul intelectual propus de discursul călinescian se realizează din unghiuri multiple conduse spre o integrare a opiniilor într-o judecată cît mai completă, provenite, fără excepţie, dintr-o frecventare atentă a creaţiei, corectînd erori, atenuînd exagerări şi nu de puţine ori elogiind.

În articolul final, „Istoria literaturii române", se configurează aspiraţia legitimă şi necesară spre o axiologie a literaturii române, în etapele ei fundamentale, concepute într-o largă viziune a epocilor, cu posibile şi diverse confluenţe.

Se remarcă, în mod deosebit, comentariile asupra peisajului nou al poeziei luată în discuţie, faptul că impresiile sînt subordonate unor coordonate istorice. Ele nu transpar totdeauna, nu sînt utilizate permanent sub aspect referenţial, funcţionînd, în schimb, ca termeni principali pentru judecăţile exprimate, supuse fiind unei exacte evaluări a mişcării în timp a creaţiei.

Prin analize de cele mai multe ori favorabile, G. Călinescu, fără a eticheta sau a da verdicte ultime, procedează la un „inventar" riguros, neexcluzînd posibilitatea „că în călimara oricărui publicist se poate afla esenţa unei virtuale capodopere", semnalînd că „ceea ce pare că acuză prezenţa acestei esenţe, în proporţiile cuvenite cazului, e o faptă foarte sănătoasă, care uneori întăreşte încrederea în sine a unui tînăr şi-i dă puteri nebănuite".

Alături de Arghezi, Camil Petrescu, Ion Barbu, Saşa Pană, Demostene Botez, Emil Isac, Mihai Beniuc, nu sînt evitaţi, în analizele maestrului mai tinerii Maria Banuş, Nicolae Labiş, Aurel Rău, Ion Brad, Marin Sorescu..., dovadă a atenţiei şi a aprecierii fenomenului literar contemporan.

ADRIAN IACOBESCU

I. DAVÎDOV : „Arta şi elita"

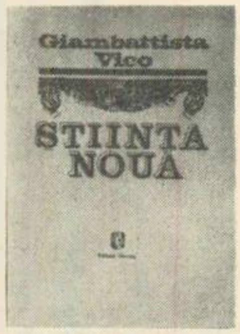
„Scriitorul creează, istoricul explică, criticul judecă", spunea, cîndva, Guy Michaud. Davidov are toate aceste atribute. Dacă adăugăm şi stilul deosebit, competenţa şi intervenţiile degajate, personale, ritmul alert şi măiestria cu care conduce discursul, vom avea o imagine aproape completă a ceea ce înseamnă „Arta şi elita". Aspectele sub care experienţa estetică elitară se cere studiată, dezbătută, analizată sînt multiple. Modul în care autorul abordează problemele îi dă posibilitatea să privească dincolo de graniţele propriei sale culturi, dintr-o perspectivă în care tema dezbătută i se revelează ca un tot. Dînd amploare elementelor ei, autorul a urmărit să ne ofere o imagine critică a concepţiei elitare a artei în estetica occidentală, începînd cu constituirea acestei concepţii în secolul al XIX-lea (capitolul I) şi terminînd cu dezvoltarea ei pe baza filozofiei, istoriei şi sociologiei burgheze din secolul al XX-lea (capitolul al V-lea).

În cel de-al doilea capitol, Davidov vorbeşte despre Schelling şi transformările tezei romantice despre artă. El analizează criza esteticii romantice timpurii şi dezvoltarea concepţiei mitologice despre artă, continuînd cu bazele concepţiei schellingiene despre artă şi criticarea acesteia de către Hegel. Capitolul al III-lea prezintă evoluţia ideii elitare a artei pe fondul pesimismului schopenhaurian, iar penultimul capitol, al IV-lea, este intitulat „Rezumatul" nietzschean al concepţiei elitare a artei în secolul al XIX-lea. În ultimul capitol este tratată transformarea concepţiei estetice nietzscheene la Spengler şi la Ortega y Gasset. Destinul concepţiei elitare a artei după cel de-al doilea război mondial constituie subiectul unei secţiuni separate a ultimei părţi, în acest loc fiind tratată teoria elitară a artei în viziunea lui Theodor Adorno. Legat de aceasta, se poate spune că analiza critică a concepţiilor elitare cu privire la artă îşi păstrează importanţa, căci aşa cum subliniază Davîdov „dacă estetismul aparţine sub raport teoretic «erei burgheze», practic, el nu-şi încetează existenţa odată cu începutul «erei ideilor morale şi sociale»".

Viziunea estetizantă asupra lumii îşi reînnoieşte argumentaţia, folosind din „ideile morale şi sociale" acele arme care îi „ajută la consolidarea poziţiilor şubrezite". În acest context, necesitatea continuării luptei împotriva estetismului, consideră Davîdov, este evidentă şi de actualitate.

LIVIU CHIŞ

GIAMBATTISTA VICO : „Ştiinţa nouă"

Salutăm prin aceste cîteva rînduri apariţia, îndelung aşteptată, a cărţii unui filozof de complexă cultură modernă, erudiţie istorică şi filologică, „Domnul Giambattista Vico".

Cartea cuprinde opera fundamentală a lui Vico, apărută pentru întîia oară în anul 1725; „Principiile unei ştiinţe noi cu privire la natura comună a naţiunilor", precedată de „Autobiografie", ambele în traducerea Ninei Façon, precum şi un interesant studiu introductiv al traducătoarei. Pe parcursul celor cîteva sute de pagini se desfăşoară o întreagă istorie a omenirii : dincolo de varietatea faptelor stă unitatea fundamentală a istoriei, „natura comună a naţiunilor"; cunoaşterea omenească parcurge trei etape, iar la capătul drumului de la animalitate la umanitate, „de la rătăcirea de fiare la instituţiile juridice şi idealul dreptăţii, de la cunoaşterea prin mituri la cea raţională" — stă, dreaptă şi unică, „demnitatea omului".

Concepţia lui Vico reia teme ale umanismului renascentist, fundamentînd însă conceptele din perspectiva istorismului. Ca operă exclusiv a oamenilor, cu cauze şi efecte în lumea acestora, istoria lui Vico devine o ştiinţă laică, menită a descoperi progresele „demnităţii umane". Concepţiei tradiţional idealiste i se opune noutatea istorismului antropocentric : omul creează istoria. Aceasta urmează cele trei vîrste (a zeilor, a eroilor şi a oamenilor) — trei modalităţi diferite şi progresive de raporturi cu lumea, de cunoaştere a ei. Legitatea istoriei rezultă din „natura comună a naţiunilor", iar „providenţa", imanentă, ca manifestare a acestei legităţi, devine „raţionalitatea" intrinsecă istoriei. Omul evoluează din „lo stato ferino" la stadiul actual, dar tinzînd mereu spre ceea ce ar trebui să fie. El e protagonistul a două serii istorice : „istoria ideal eternă" (voită de providenţă) şi istoriile particulare ale naţiilor (care tind să se conformeze celei dintîi). Avînd mereu posibilitatea de a înfăptui civilizaţia, omul e mereu pîndit de decăderea în „lo stato ferino".

Iluminismul e depăşit. Vico anticipează romantismul. Ştiinţele spiritului devin ştiinţe autonome, mitul e supus cercetării ştiinţific-istorice, etimologiile ajută îndeaproape studiul istoriei, în lingvistică e inaugurată o cale reluată abia de istorismul romantic. Poezia are existenţă autonomă şi Vico pune bazele esteticii, izolînd-o de filozofie. Se opreşte îndelung asupra istoriei social-juridice şi politice, Erich Auerbach considerîndu-l „creatorul... teoriei despre lupta de clasă, în măsura în care aceasta putea fi formulată înainte de apariţia capitalismului modern". În clasificarea ştiinţelor, în ştiinţa istoriei, metodologie, lingvistică, estetică aportul lui Vico e cel — cum îl arată şi titlul operei — al unei „Ştiinţe noi". Şi nu va trebui să ne surprindă singurătatea în care îl desluşim în „Autobiografie", izolat, ca „neînţeles", de contemporani :

„Cel care a putut să surprindă în paginile lui toată istoria omenirii din care l-a omis pe Dumnezeul protector şi binevoitor, înlocuindu-l cu omul care se zbate şi învinge, eliberîndu-se de animalitate, nu putea fi doar un intelectual, filozof sau fizician amator, cum erau cunoscuţii sau protectorii lui; scriindu-şi opera, se îndepărta de ei, cu umilinţă şi convingere; figura morală a lui Vico impune tot atît de profund ca şi gîndirea lui gravă şi avîntată în acelaşi timp". (Nina Façon)

MERIŞOR POPA

Reviste progresiste româneşti interbelice

Sub îndrumarea lui Marin Bucur, Editura Minerva publică un volum elaborat de un colectiv de cercetători de la Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu".

Lucrarea reuşeşte să-şi impună ţinuta dorită; prezentarea revistelor are o formă monografică, analitică şi sintetică. Sînt prezentate douăzeci şi patru de reviste, printre care: „Veac Nou", „Bluze Albastre", „Stînga", „Meridian", „Cadran", „Manifest", „Reporter", „Faptă", „Albatros". Dacă alegem spre o analiză mai amănunţită comentarea monografiei „Stînga", o facem pentru suflul revoluţionar-teoretic al prestigioşilor săi colaboratori, ca şi pentru semnalarea unor deficienţe care ar fi putut fi uşor remediate la organizarea materialului prezentat. Aici s-au afirmat şi s-au impus maselor largi : P. Boteanu, Pavel Pavel, Petre Pandrea, V.V. Stanciu, N. Tatu, M. Ralea, Petru Comarnescu etc., deşi „Stînga" nu a apărut decît în 1932—1933. Acestor vizionari nu li se impută decît exagerarea „chestiunii ţărăneşti". Dar iată cu cîtă luciditate prezintă un program de rezolvare a problemei agrare. P. Boteanu, în cadrul „schimbării din temelie a sistemului putred, căruia i s-au închis toate soluţiile de redresare : 1. Organizarea producţiei agricole prin intervenţia statului. Organizarea obligatorie după un plan care să corespundă nevoilor sociale generale şi care să urmărească ridicarea standardului de viaţă al maselor, ridicînd capacitatea de cumpărare a acestora. 2. Organizarea desfacerii produselor agricole prin eliminarea completă a intermediarilor. Organizarea comerţului pe baze colective. 3. Organizarea transporturilor pe căi ferate, fluviale, maritime. 4. Să se organizeze o asociaţie cooperatistă a tuturor micilor producători şi mijlocii, în cooperative de producţie, de desfacere a produselor, cooperative de credit. 5. Iertarea datoriilor. 6. Exproprierea capitalului".

Iată şi care este, după Pavel Pavel, sensul dezvoltării contemporane : „Trăim vremuri revoluţionare, o recunosc toţi bărbaţii politici burghezi. Revoluţia de astă dată este integrală, revoluţie de cadre, revoluţie de structură. Ea nu este o revoluţie provocată arbitrar, de capriciul unui tribun al maselor şi de aceea marşul ei nu poate fi oprit. Revoluţia de astăzi s-a născut din revoluţia economică generală a burgheziei, la sfîrşitul acestei evoluţii şi ea nu va dispare decît deodată cu regimul burghez, cînd structura societăţii va fi schimbată, ordinea substituită anarhiei de producţie şi desfacere".

Mici asonanţe tulbură rareori activitatea celor care au întocmit această carte. Petre Boteanu semnează constant „P. Boteanu", dar apare, la un moment dat, consemnat Paul Boteanu (pag. 106). Apoi, pseudonimele sînt inconstant divulgate. Dintre gazetarii progresişti interbelici mai trăiesc mulţi: unii sînt pensionari şi cu siguranţă că ar fi oferit cu amabilitate date revelatoare, precise, necesare evitării unor mici erori. Pentru că autorii despre care se discută în această carte sînt toţi, fără excepţie, oameni pentru care marxism-leninismul reprezintă o pavăză a intereselor majore ale poporului român, actualului său stat şi culturii sale.

MIHAI NEAGU BASARAB

AMFITEATRU ELEVI

„Săgetătorii" din cetatea lui Bucur

Mişcarea literară a liceenilor bucureşteni este coordonată de cenaclul municipal „Săgetătorul", afiliat, din 1971, Societăţii literar-artistice „G. Călinescu". În cei aproape şase ani de la înfiinţarea cenaclului, prin porţile acestuia s-au perindat peste 800 din cei mai talentaţi liceeni care, în atmosfera de prietenie, de elevate discuţii estetice şi de colaborare artistică, şi-au desăvîrşit gustul, cultura şi formaţia literară. Cele şase antologii de poezie, proză şi teatru tipărite (a şaptea este în pregătire), însumînd peste 600 de pagini, stau mărturie unei bogate, variate şi constante activităţi. Dintre foştii „săgetători" care s-au afirmat, menţionăm pe : **Mihaela Minulescu, Ioana Crăciunescu, Andrei Roman, Doina Uricaru, Bogdan Ulmu, Dan Stoica, Irina Gorun, Dinu Adam, Viola Popa, Gabriel Stănescu.**

Actuala generaţie de „cenaclişti" cuprinde nume cunoscute tinerei mişcări literare din ţară, laureaţi ai numeroase concursuri de poezie : **Doina Doru, Vasile Poenaru, Anca Visdei, Aurora Tocaciu, Rodica Simion, Oana Chelaru, Mihaela Opriş, Liviu Papadima, Irina Vainovski, Doina Alexuţă** şi alţii. Din substanţialele mape ale cenaclului, am ales creaţiile unor „săgetători" care, cu acest prilej, îşi fac intrarea în paginile de poezie ale „Amfiteatrului".

TUDOR OPRIŞ

SERGIU TUFFIAEF

Nu pot uita

Nu pot uita
că oasele mele
sînt fluierele
acestui pămînt.
Nu pot uita
că anii mei
sînt flăcările
acestui pămînt.
Nu pot uita
că eu,
cu fluierele mele,
cu spicele mele,
cu flăcările mele,
sint al acestui pămint.

LUMINIŢA EREMIA

Poveste

Fiecare am îngropat
în spatele castelului
doi prunci cu stea în frunte
ca nu cumva domnia timpului
să ne primejduiască.

Şi plini de teamă retezăm
doi brazi de aur
răsăriţi
pe locul pruncuciderii ascunse.

Dar fără rost
ne este strădiunţa :
mereu doi prunci
cu stea în frunte
— naşterea şi moartea —
veghează-n umbra
timpului tiran...

LIVIU PAPADIMA

Orice stradă

Orice stradă are un petec de pămînt
Pe aripile păsărilor şuerind peste
bulboane de asfalt,
Pe frunzele copacilor apăsat de albastru
Sau măcar in vise.

În orice stradă, peste liniile drepte
Trasate metalic în fiecare primăvară
Încolţesc odată cu pietrele
Bulbi graşi, setoşi, de pămint.

Mi-s paşii purtaţi pe supliciul linear,
Totdeauna de asfalt, unind puncte cardinale
Aruncate inainte,
Si-n forma cea netedă, o cută intr-un tei
Cărat prin cuiburi
Sint bucuros să te găsesc, pămintule,
Cu sfinta alinare a formei.

OANA CHELARU

Singurătate

La ora cinei cea de taină
Piinea cu mine o impart...
Dar nu vine nimeni să-mi cinte
Şoaptă de frunză pe flautul spart...
Mă-mprăştii in patru vinturi...
Cite cuie in mădularele mele stelare ?
Cine are simburi de piersic
Şi piersici cu simburi pe-acela il doare...

MIHAELA OPRIŞ

Biserica Bucur

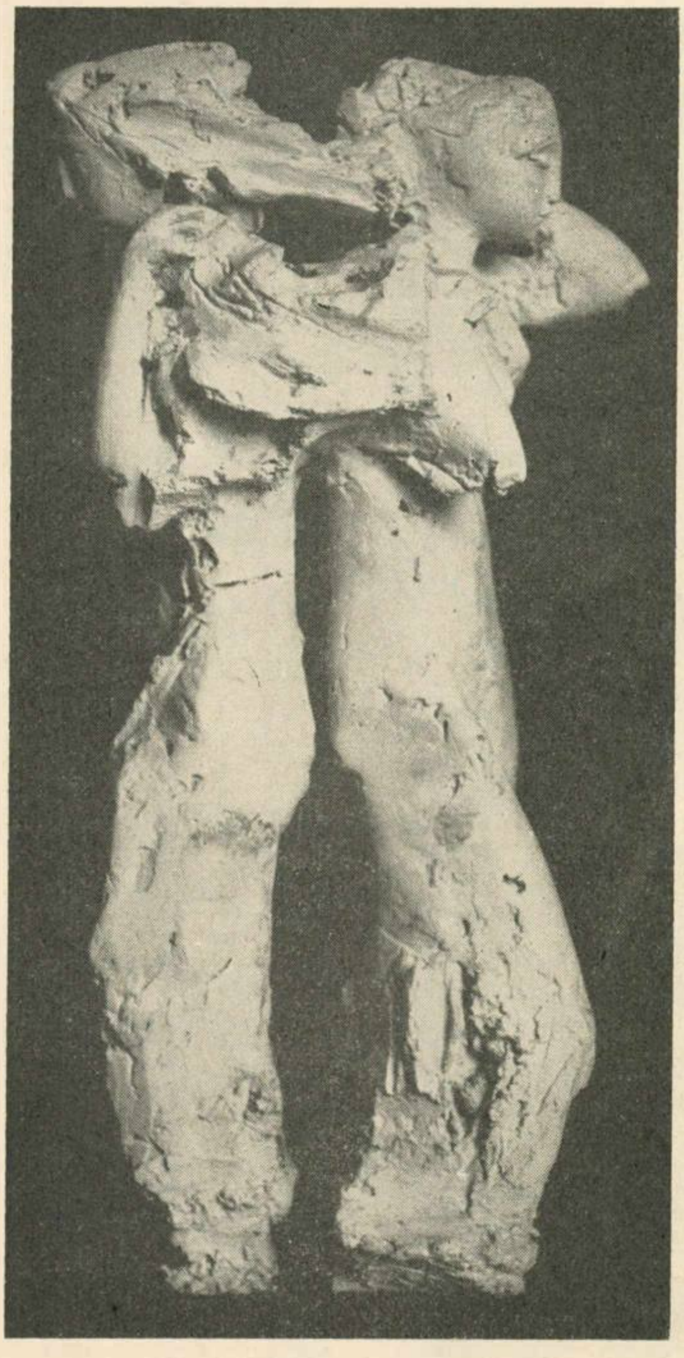
Bisericuţă veche, cu ziduri ferecate
În dealul ars de soare infiptă ca un ciucur,
Ai insoţit prin veacuri străvechea-ne cetate
Şi tu ai ctitorit-o cu numele lui Bucur.

Semeaţă-odinioară, priveai măruntul tirg
Şi girla lenevoasă ce-ţi mingiia pridvorul
Iar clopotele grele le-nvirtejeai cu sirg
Cind indemnai la luptă ori la alai poporul.

Abia băgată-n seamă de rarii trecători
Te pituli lingă case ce te-ntrecură-acum
Si girla strămutată in late cingători
Nu-ţi mai inmoaie praful bătutului tău drum.

Pierdută fără urmă in vasta panoramă
Ce zilnic se-nnoieşte cu murmur de poveşti
Ţi-a amuţit şi limba prea gureşă de-aramă
Şi simţi povara vremii pe umeri bătrineşti.

Dar hronicul de fapte ce ţi-a aprins mindria
Tu l-ai sculptat in piatră nepieritor şi drept
În inimi noi, chemate să crească măreţia
Oraşului pe care l-ai legănat pe piept.

Barbu Bocu „Cariatide", premiu pentru sculptură (Institutul „Ion Andreescu")

DANA FOCŞA

Balada morilor

Se-nvîrte-azur,
se-nvirte soare,
se-nvirte lumea toată, oare ?
Vezi apa, neastîmpărata,
invirte cer şi-nvirte roata !
Pămînt şi apă, cer şi foc
îmbină cercuri la un loc,
îmbină viaţă şi lumină
şi umplu sacii cu făină.
Se-nvîrte-azur,
se-nvîrte soare,
se-nvîrte-n moară roata mare
şi-ngînă-acelaşi cînt mereu :
e plin, e greu, e plin, e greu,
e sacul tău, al lui, al meu,
e o răsplată tuturor,
e rodul, dansul morilor.
Se-nvîrte-azur,
se-nvîrte soare,
se-nvîrte-n moară roata mare
a muncă şi a sărbătoare...

ANCA ISĂCESCU

Păreri de rău

Am întîlnit un om
Ce-şi purta sufletul
Răsfirat în palme
Întocmai ca nisipul
Sau ca ploaia
Curgînd printre frunze
Omul
Îmi întindea mîinile
Şi am crezut
Că-i descopăr simţirea
Dar el îmi dăruia
Numai foşnetul.

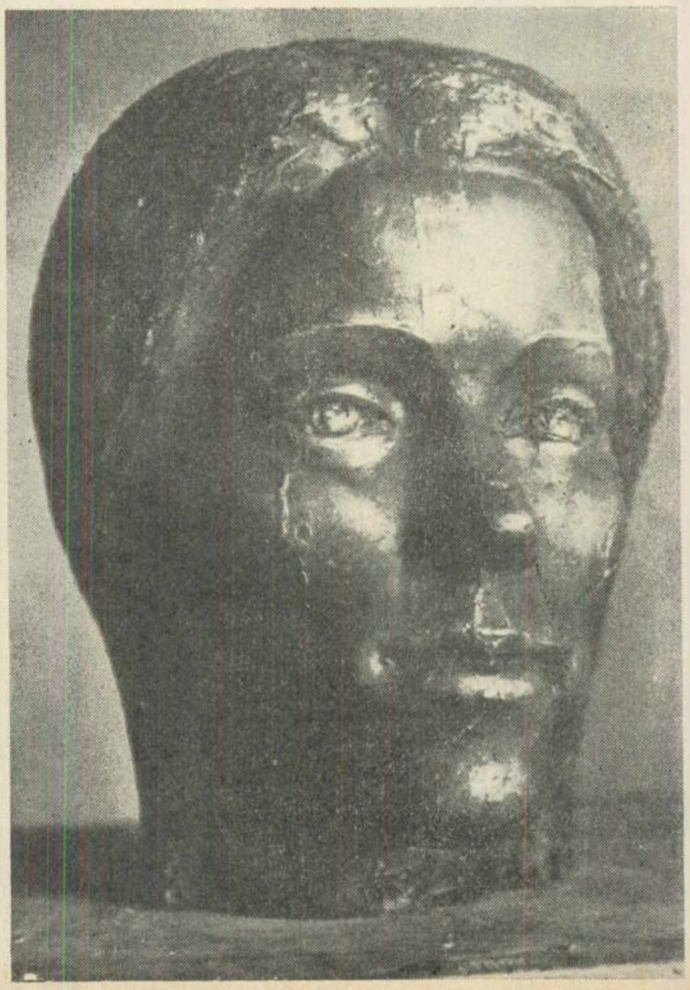
AMFITEATRU ELEVI

CĂRȚI DE CĂPĂTÎI

Experiențe

Incepînd cu o anumită vîrstă (cred că, în general, este cea de 13—14 ani), gustul pentru lectură fiind deja format, se face un salt de la simpla plăcere de a citi, la a citi în mod conștient și cu spirit critic. Cartea este acum aleasă, căutată, și nu numai citită ci adînc primită în labirintul sufletesc, intelectual și moral, căruia ea are puterea de a-i modifica geometria.
De aceea, se caută o carte de învățăminte — dar nu una didacticistă — o carte plină de duhul sensibilității — dar nu una desuetă — o carte cu personaje inteligente și originale — nu sofisticate — și care să fie frămîntate de aceleași probleme ca și cititorul, care să rostească vorbe înțelepte și tulburătoare — dar nu pedante sau melodramatice. Este vorba despre beletristică, despre cărțile scrise de oameni, despre oameni și pentru oameni, cărți menite să ne fie prieteni, și, căutate tocmai pentru aceasta (și nu folosesc aici banala expresie, uzată și sărăcită de semnificații, privind „prietena noastră — cartea").
Spunea Pascal că o carte este bună în măsura în care fiecare cititor are impresia că ar fi putut-o scrie chiar el. Caracterul de maximă al aprecierii o face discutabilă : prin elanul umanist de care este condus, fiecare își dorește timpul cînd oricine ar putea scrie o carte sensibilă sau inteligentă, dar nu ar putea afirma cu toată tăria că trăiește această vreme. Ea va veni însă.
Ceea ce conduce la admirație față de vorbele lui Pascal și la acordul cu ele este faptul că o carte bună este un caleidoscop de idei și sentimente, că nu o citim pentru a putea „bifa" un element de pe lista exigențelor culturii generale, ci pentru că vrem să ne cizelăm gîndul și sensibilitatea, regăsindu-ne — în formă artistică și mai exactă — propriile noastre trăiri și ideii așa cum apar în cărțile de literatură artistică, străbătute și învăluite de nedefinitul frumos și de frumosul nedefinit, în chip atît de deosebit — după pecetea personalității autorului — și totodată unitar, prin fondul umanist.
Să înțelegi o carte, să o simți și să o trăiești pe cînd o citești, iată ceea ce cred că produce plăcerea lecturii.
Coardele rațiunii și ale sensibilității vibrează, fără îndoială, cînd citești : „al vieții-mi rost e să iubesc, sau să urăsc" (Sofocle) ; „scopul vieții este autodezvoltarea" (Oscar Wilde) ; „Regulă : să caut in primul rînd partea valabilă din fiecare om" (Albert Camus) ; „nu sînt întru nimic de acord cu tot ce spui, dar voi apăra pînă la moarte dreptul dumitale de a spune tot ce crezi" (Voltaire) ; „mereu mi s-a părut că fapta cea mai de seamă așteaptă încă să fie făcută" (André Gide). Observații subtil amare : „mai coruptibil ca ei în vorbe, mai statornic la suflet ca ei" (James Joyce); „văzduhul este plin de țipetele noastre, dar obișnuința este o mare surdină" (Samuel Beckett) ; „Din Declarația Drepturilor Omului au fost uitate două drepturi : cel de a contrazice și cel de a pleca" (Baudelaire); „obișnuința este un nonsens tot atît de înspăimîntător ca și aparența" (John Steinbeck). Delicate, temute și nedefinite simțăminte : „era una dintre acele zile pe care n-o uiți toată viața, o zi de care n-aș vrea să-mi amintesc cînd am să mor, pentru că prea era frumoasă" (Eugen Barbu) ; „e prea tîrziu să-mi ceri inima în schimbul inimii tale" (Rabindranath Tagore); „ne sîntem unul altuia altoi" (Miron Radu Paraschivescu). Freamăt de sensibilitate : „mă simt ca o sămînță umedă și sălbatică în pămîntul dogoritor și orb" (Faulkner). Elan sufletesc : „ce nu-nțeleg savanții, poetul înțelege" (Calidasa).
Sînt spicuiri dintr-un caiet unde notez acele cugetări întîlnite în cărți, pentru care m-am regăsit în ele, pentru că mă ajută să-mi limpezesc felul de a gîndi și îmi sporesc puterea de a simți, pentru că le rostesc cu plăcere — dar nu pentru a arăta măsura acumulării de „citate" pe care am realizat-o.
Marele George Călinescu arăta că recitirea unei cărți este o însemnată probă a valorii ei, sau — limitînd — cărțile al căror autor sau personaj comunică adînc cu cititorul, merită a fi recitite. Un sistem ca acela al notării fragmentelor de regăsire de sine sau pilduitoare, rezolvă, într-o mare măsură, problema timpului, căci existența ne este cu greu suficientă pentru cunoașterea marilor cărți, deci două vieți ar fi prea scurte pentru o primă recitire. O carte însă este citită la 18 ani altfel decît la 14, iar la 25 altfel decît la 18 ; de aceea, cred că efortul recitirii merită și trebuie să fie făcut, asemenea unei reîntîlniri cu un prieten cunoscut în momente de cumpănă.
O carte dragă mie este o carte în care găsesc o fărîmă din felul meu de a gîndi, de a comunica cu oamenii, cu natura, o carte prin care sensibilitatea autorului vine în întîmpinarea strădaniei sensibilității mele de a mi se explica mie, de a se defini. Numesc cărțile de acest fel, cărțile mele de căpătîi : sînt cărți pentru ceasuri tîrzii, pentru ceasuri amare, sînt cărți pentru minte limpede, cărți sorbite într-o seară și cărți în care fiecare pagină îmi îndreaptă gîndul către prieteni, părinți, către faptele mele.
Sînt cărțile care înrobesc, ne dau energia sufletească dar și știința de a o stăpîni; astfel, propulsarea către ceea ce este mai bun în Omul pe care îl reprezentăm, se face mai repede și mai precis.

RODICA SIMION
București

Bodo Levente „Personaj" (Institutul „Ion Andreescu").

DORINA IRIMIA

Piatră cu inscripție

Pe țărm vin să moară
unul cite unul pescărușii
schimbindu-se in stinci albe.
De aceea urlă marea
pentru fiecare stincă
smulsă iubirii ei

Sufletul copacilor, după moarte,
se transformă in piatră —
piatră albă pentru uitare.
De aceea plinge pădurea
cind i se taie brațul de frunze.

Uneori inima poetului
se preface in piatră
cu inscripții de iubire.
De aceea cintecul lui
ne invață să prețuim lumina.

Tg. Neamț

MONICA ROHAN

Seară lugojeană

Seara a lunecat
din pomul cu fructe albastre
pe umerii mei
suspinind a răcoare
(era subțire și rece
ca o eșarfă umedă).
Brațele mi s-au deschis
a căldură
dar ea era sfișiată
la picioarele mele.
Din copacul cu fructe negre
coborise noaptea.

Timișoara

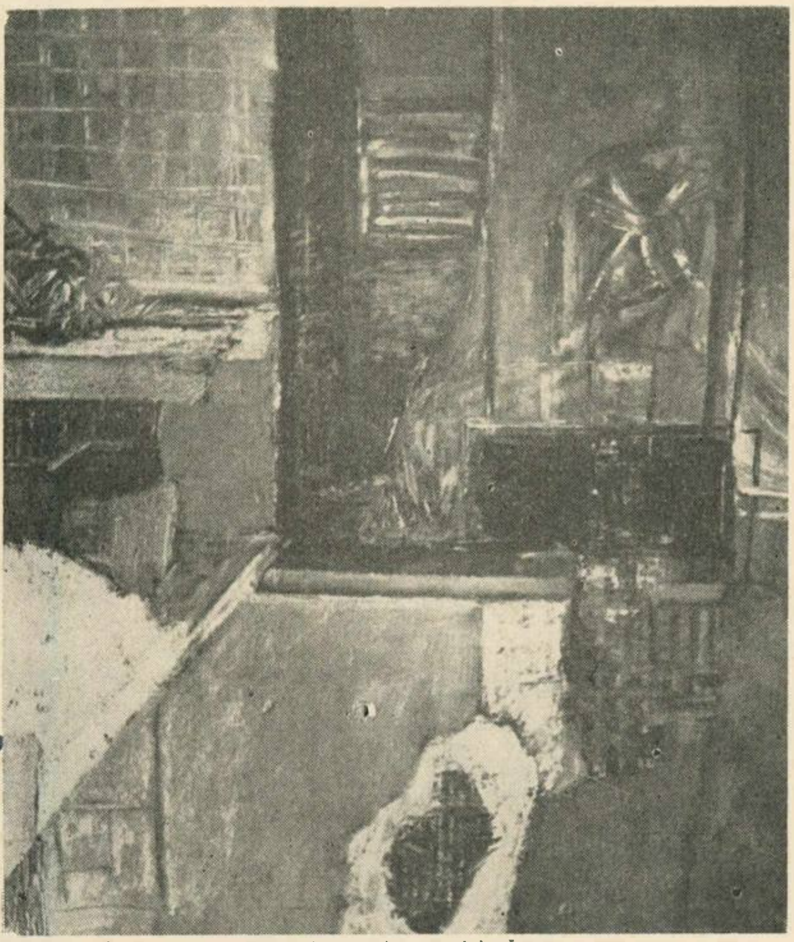
NADIA DUMITRU

Mișcare

Ne rotim
in afara tuturor zidurilor
și plinsul o să-nceapă
dincolo de noi
intr-o nesfirșită lumină,
pentru ultima oară
să ne bucurăm de noi
sărutindu-ne umbrele
— intirziate trunchiuri de
mesteacăn,
să ne ascundem de noi
și să obosim puțin de noi,
rămînind indărătul orelor
ce ne spală
de teama intoarcerii...

Ploiești

AMFITEATRU ELEVI

Ion Sbirciu „Interior“, premiu pentru pictură (Institutul „Ion Andreescu“, anul IV)

Un nume nou

Numele ne recomandă un moldovean cu rădăcini țărănești resfirate, poate, adînc în răzeșime. Eugen Amăriuței, licean în Tîrgul Frumos, și-a făcut debutul în antologia „Inscripție de omagiu“ apărută la Iași și închinată semicentenarului U.T.C. Mai știm despre el că activează în fruntea unui cenaclu literar alcătuit dintr-un mănunchi de colegi.

Ceva mai multe ne spun versurile însele, recunoscîndu-se vasale reveriilor sadoveniene, încercînd, rînd pe rînd, matrițele sonetului, rondelului, madrigalului, abandonîndu-le apoi din nerăbdare, arborînd, în joacă, o mască cu binecunoscutele trăsături ale unui poet înclinat spre notația aforistică, abuziv neologistică, dar nezăbovind prea mult nici în această atitudine voit nonșalantă etc.

Cu o prezență atît de oscilantă, ce ne-a atras, atunci, atenția asupra lui Eugen Amăriuței ? În trecerile lui de la o autoritate tutelară la alta, el lasă să se vadă, oricît de fugar, capacitatea reală de convertire a emoției în lirism. Hoinară peste cîmpurile de bătaie fulgerate cîndva de spada marelui Ștefan, gata să celebreze liniști bucolice și suspence-ul aventurilor astrale, neștiind să evite la vreme cîte o sincopă de artificiozitate, inspirația tînărului poet se întoarce mereu pe tărîmul dragostei, ca spre limanul supremei verificări. A-l propune atenției tovarășilor săi de generație — și nu numai acestora — ni se pare un risc care merită să fie asumat.

ȘT. I.

EUGEN AMARIUTEI

Sonet greșit

Orice floare are o rădăcină pătrată,
Zările niciodată nu ruginesc.
Fiecare secundă, geometrizată,
Înlătură un spectacol grotesc.

Arborii-și poartă sămința pe frunte,
Oamenii dorm cu spinarea la cer,
Apele rid cind scurmă in munte,
Pină la ziuă toate stelele pier.

Și vin alte stele și alte izvoare
Și ninge cu ploaie și plouă cu nea
Ca un copil obraznic pe care nimic nu-l doare
S-a născut dragostea mea.

Și-n ochi imi cintă luceafărul vieții
Vino, iubito, să murim cu poeții !

Pașii tăi

Văd pașii tăi in apă cum amăgesc căderi
Cum trec peste nisipuri cu aur pe genunchi,
Și cred că universu-i o sumă de tăceri.
Tăcerile iubitei le-aș stringe in mănunchi.

Trec pașii tăi pe apa ca luna la amiază
Și parcă mint o undă anume viclenită.
Nu știu de ce mi-e inima prea trează
Iar somnul meu e riul din ochii tăi, iubită.

Ci iar fierbe nisipul s-adaste noi ecouri,
Sintem prea furioși pe timpul-ciine.
Rămii, că trece ziua spre noaptea din stilouri,
Zdrelindu-ți amintirea de visul meu de miine.

Patria

Mai intii de toate patria-i un om și-o femeie
Și-abia după aceea e zbor luminos.
E potecă zvintată pe Calea Lactee
Și-abia după aceea e fluier de os.

Mai intii de toate patria-i cintec de pace
Și-abia după aceea e spic și izvor
Și-abia după aceea e flutur și floare
Și-abia după aceea e Virful cu Dor.

Celor care pleacă.

Aduceți-mi, voi călători după fluturi,
Mătasea zilelor mele născute in vis.
Stai arbore drept, te rog să nu te scuturi,
Dar ochiul ține-l verde și deschis.

Peste drumul pe care n-am să mai trec
Trageți o linie frintă cu var.
Eu unul cu mine am să mă-ntrec
Dor pentru asta aduceți, vă rog, un cintar.

Azi noapte plecat-a bunicul in rai
Dar a uitat să-și ieie pasta de dinți.
Dă-mi bunico un măr. Două să-mi dai,
Să le trimit bunicului s-arunce in sfinți.

Tg. Frumos

Revista revistelor noastre

ZORILE, revistă de literatură a liceului Cuza Vodă, Huși.
Evident, nu e integral adevărat că numai cei ce-și propun lucruri mari le și realizează. Cu toate acestea, ne sună destul de trist constatarea că „puterile noastre nu se ridică la un interes național, versurile pe care le propunem n-ar fi de cel mai autentic lirism — însă intențiile sînt bune“. Frazele acestea sună nu atît a modestie — pentru că așa ar fi bine — ci a resemnare. Dacă „puterile“ nu sînt încă pe deplin mature, vă veți da osteneala să vi le formați. Ceea ce nu-i simplu, dar esențial este că se poate ; mai ales că dispuneți de condeie multe și talentate. Carențele dvs. țin, mai degrabă, de capitolul unității revistei. „Zorile“ se vrea și se și intitulează o revistă de literatură, dar paginile ei conțin exclusiv poezie. De fapt, și matematică : o pagină de matematică, patru de poezie și tot așa. Ce facem cu reportajul, cu proza, cu critica literară, cu actualitatea culturală din școală, absolut absente din „Zorile“ dv. ? Mai așteptăm să răsară ?

MUGURUL, revista liceului „Mihai Viteazul“ — București
Primele pagini „de la cenaclul literar“ aduc un suflu nou, bun și curat, de adevărată poezie adolescentină. Pline de sensibilitate și inedit, versurile Monei Iordan, Elenei Dinulescu sau Violetei Cărutașu sînt cuceritoare. La fel de mult ne-a plăcut și un micropoem în proză — „Bach“ — al lui Dan Vasiliu. Dar apoi... Apoi încerci derutanta senzație că ai trecut de la parfumul unei crengi înflorite de cais la o foarte corectă, ba chiar prețioasă, rochie de seară, pe care mama o ține într-un cufăr vechi, cu levănțică. Serios, dacă vă propuneți să scoateți o revistă „nouă, aerisită“ — pentru că asta vă propuneți, nu ? — atunci de ce aceste ultraprăfuite rubrici de traduceri, de relatări de la sesiuni de referate, de umor vechi mereu știut ? De ce „Mugurul“ se mulțumește a fi exact același în toate primăverile ?

ÎNCERCĂRI, revistă a liceului „Ștefan cel Mare“ din Tg. Neamț.
Dincolo de copertă, o grafică destul de izbutită nu reușește să ne șteargă gustul neplăcut de după lectura unor versuri de genul : Odată diminețile din mine / Se rotiră cu 180⁰ și apărură nopțile / Nu știu ce aveam atunci / Dar din cauza șocului nervos / Am căzut / Peste sufletul meu / De atunci mi se par zilele / continuă cădere“. Dacă vrem să cultivăm gustul pentru o poezie de calitate, să nu publicăm în aceeași revistă astfel de versuri alături de poeziile de o reală sensibilitate ca acelea semnate, de pildă, de Elisabeta Vartic. În rest, revista, organizată pe tematici, cuprinzînd aproape toate domeniile de activitate ale vieții școlare, se bucură de o redactare îngrijită

ARRUBIUM (nr. 5—6), revistă școlară a liceului Măcin.
Cele două numere pe care le avem în față au aerul de revistă în toată puterea cuvîntului, ridicate deasupra condiției lor de mai mult sau mai puțin izbutite publicații școlare. Impresia provine din paginile de „serial“ în proză („Trecea un convoi de sclavi către Roma“ sau „O viață printre oameni") din reportajele-anchetă consemnate la rubrica „Opinii“, din povestirile sau chiar microeseurile publicate aici. Mare păcat că poezia **Arrubiumului** nu aduce nimic foarte nou sau original, exceptînd-o, poate, pe Elena Gavrilă. Așteptăm cu optimism numerele viitoare.

LUMINA, revista liceului de prelucrare automată a datelor „Dr. Petru Groza“.
O publicație foarte izbutită, cu o grafică elegantă și o varietate de idei de zile mari; cu lucruri noi, interesante și bine făcute. Aici, dacă obosești citind mereu în josul unor pagini de bună poezie Cintia Constantinescu, treci la proza nu încă maturizată, dar cuceritoare, prin aerul ei neliniștit, de început de drum, a Ralucăi Avramescu.
O plăcută surpriză — o tălmăcire a lui Blaga în limba engleză. Interesant eseul „despre urîtul în artă“, masa rotundă despre „cultura generală“, interviul cu cronicarii sportivi ca și glumele neașteptate de noi.
Nu ne rămîne decît, felicitînd din toată inima colectivul redacțional, să-i urăm succes în continuare.

VIORELA PETRUȚ
București

„Veniți, privighetoarea cîntă"

Cîțiva tineri poeți, unii dintre ei mai vechi colaboratori ai acestei reviste, încercînd să se constituie nu atît într-un cenaclu în înțelesul prim al cuvîntului, cît într-o comuniune spirituală cu un statut de sine stătător, încredințează, în acest număr, nu fără o anumită sfiiciune, luminii tiparului, o parte din producțiile lor lirice. E vorba de colocviul literar CHARMIDES, care funcționează în cadrul Facultății de Filozofie din București.

Conceput asemeni unui dialog firesc și loial, în care schimbul liber de păreri și autonomia opiniei constituie însăși rațiunea sa de a exista, cenaclul echivalează, neîndoielnic, cu un autentic fapt de cultură; un apel călduros și de bun augur, totodată, la cumpănire, la înțelepciune și meditație. Vor putea, oare, membrii săi să determine nașterea unei noi generații poetice? Răspunsul este afirmativ numai în măsura în care aceștia vor rămîne credincioși idealurilor de acum. Vom putea exclama atunci, asemeni lui Wallance Stevens: „Silabă cu silabă aici s-a-nfiripat poemul / care a luat locul unui munte"... Fără a minimaliza cu nimic personalitatea poetică a fiecărui autor în parte în favoarea ideii de grup, „Amfiteatru", publicînd acest florilegiu liric, și-a anunțat intenția să amplifice contactul nemijlocit cu celelalte grupări studențești similare, încredințat fiind că gestul său nu va rămîne nejustificat în plan literar.

CHARMIDES

Se va putea vorbi la noi, peste un număr oarecare de ani, despre o generație poetică ramificată dintr-un sîmbure numit cenaclul „Charmides"? Un răspuns acum este nu numai problematic, ci și, în bună măsură, inutil. Nu fiindcă totul se dizolvă în confortabile formule tip „vom trăi și vom vedea", ostile speculației devinatrice. Dar pentru că ucenicia literară desfășurată în cadrul cenaclului este efectiv un proces, apt de numeroase, subtile și surprinzătoare mutații calitative. Drumul literar nu este trasat nimănui odată pentru totdeauna, cenaclul poate încerca, însă, și cu excelente rezultate, să ofere

GABRIEL STĂNESCU

Țara și cuvintele

În numele ei răspund prezent;
cu fiecare cuvînt eliberat sînt altul.
Simt o mare ardere în toate
lucrurile neînsemnate de pe pămînt,
cu fiecare cuvînt,
cu nimbul edenic al celui născut
din propria-i neodihnă,
Ca apele limpezi îi port numele
peste pămînturi suave,
în amintirea părinților
aprind aerul cu o flamură.
Îi simt răsuflarea ca pasărea
ce zboară deasupra, în norul de aur,
îi știu prietenii.
Propriile mele cuvinte
se ajung unele pe altele
prinzînd putere-n lumină —
așa și setea
din privirile cetățeanului tînăr
aplecat peste pagină scrisă
se amestecă vara
cu floarea albă a salcîmului...
În numele ei cuvintele se aprind
ca și cum ar zbura:
cu fiecare clipă,
cu fiecare bătaie sînt altele.

Mici arbalete

„...un dor de alte ceruri mă încearcă
și mă ascund printre pierdute lucruri"
QUASIMODO

Rara avis pe oglinda cerească a frunzei —
Tu singură deasupra lumii
În lungile peregrinări nocturne
Și amintirea insulară a colinelor blînde...
Cît poți fi de frumoasă
Și-n murmurul apei să te abați
Și s-asculți cum vii de departe
Foșnetul prea depărtat
Al acelui arbore dispărut,
Să lași să lunece degetele tale
Devenite mici arbalete.

Limpede vedere de pe pod

Adormitor e vîntul, fiecare dimineață
Repetă nașterea sa.
Înțelegere mută.
Cîntecul dropiei este iarba.
Un fir de fum
Trece rîul;
Duhul apei
Sau amintirea unei pricini obscure.
Mușchiul înflorește
Marginea fierului,
Scînteiază crîngurile cu viespi.
O frunză se încovoaie,
Un verde surîs împacă lumea cu tine.

NICULAE MIRCEA BEN

Mihaela

Chemarea ta se-aude ca o goarnă
Iubirea, de fapt, e un loc unde crești
Închid ochii să te pot vedea
Întind mîna să te-ating și nu ești.
Se-aude frigul suflînd în cărți
Doar fluturii sînt miri de lumini
În țările lor fără nume și hărți.

Ai putea crede

Ninge aceste încăperi
fulgii spumoși îmbracă mîna ta
întinsă ai putea crede
că sînt monezi ori fluturi
ai putea crede
că totul începe abia acum
într-o dimineață cu lumină subțire

Te apropii de adevăr
ca de un fluviu peste care ard
umbra și cuvintele tale
te apropii de adevăr cum
te-ai apropia sfios de tine
să te întrebi bunăoară
„ce mai faci, cum te simți"
și-apoi să-ți răspunzi
„uite fac asta și asta de la o
vreme
îmi doresc niște crini"

Numără-mi frații

Oglinzi florale ard peste cetate
Lacrima ta hrănește un crin
Gîndului tău ierni înspumate-i
Aduc ofrandă. Să mă închin
Acestor zile pline de sens
Nu-i moartea mea-n stele pe cer
Trecerea vremii se știe-n carne
Oglinzi florale ard împletit
Numără-mi frații — sînt
milioane.

DAN OPRESCU

Ea

Adînc în munte, ca-ntr-un sarcofag,
mai domolit ca o lăuntrică maree,
cu cap de șarpe, fulgerul de-argint
se întrupează-n coapse de femee.

Inel se face, palpitînd cu sete
și mijlocul îl înflorește cu scîntei;
ca norul aburind se plămădește
păcatul dulce înlăuntrul Ei.

Dorința țipă că păunii-n sînii
de auroră, fluturi fremătînd.
Ah, roșul buzelor de aur,
prin ce minune să-l aud cîntînd?

Necontenit cum crește toamna din amurguri,
pe rană inima se-mbie;
din părul Ei, venin curat și verde de balaur,
răzbate un miros de iasomie.

Precum Undina umedă și caldă,
cu umerii din fildeș de opal,
pe stînca albă frînge zbor de paseri,
așa adoarme-n sfere de cristal.

NICOLAE PETRU

Cum iar

Cuțit de negru în balsam rotund
Precum miresme calde întru îndestulare
Cînd eu, păcătuind în cuget blînd
Destram alchimic albul de fecioare

Și urc filtrat prin cetini rare, iar
În palid șușot lacrimă vestală
Spre spațiul neodihnelor cum iar
Curge-n de-a valma nopții îndoială.

Ca o luntre

Ne-ndepărtăm
ca o luntre pe-o lacrimă.

Ni-s lujerii sfintelor focuri heralzii
hieraticei treceri.

Noi — maluri în care bate liniștea.

Și nimeni tărîmul călcînd
nu va șterge
umbra de grai prigonită-ntre sfere.

Durabile-ncălțări ni-s, iubito,
credințele-n cîntecul
ce ne distilează sîngele.

Aici
ca-ntr-un dulce extaz
ne clădim castele de șoaptă
și iedera gîndului
incendiindu-le
le trece-n renăscutele taine.
Și sîntem țărmurită prelingere
și sîntem...

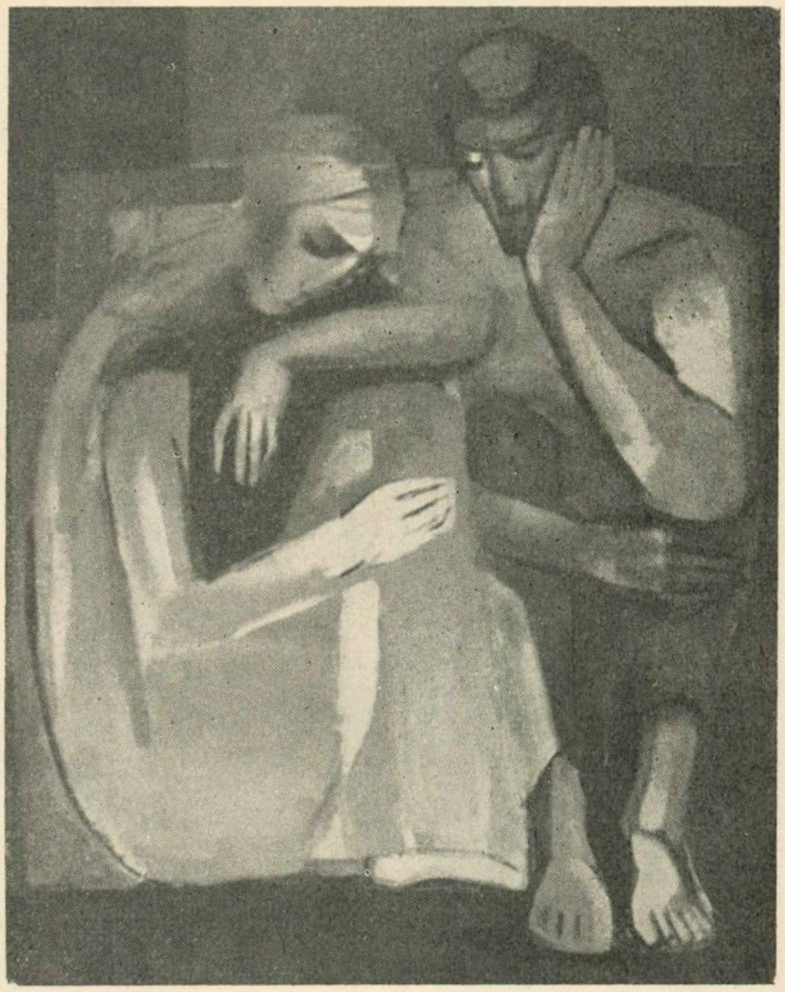
Ne-ndepărtăm
ca o luntre pe-o lacrimă.

„și liliacul e-nflorit“

condițiile unui real antrenament intelectual pentru lungul marș al devenirii.

Avem convingerea că și „Charmides“ înscrie în programul său această virtualitate, numai în aparență mai puțin ambițioasă decît nașterea unei noi generații poetice. În această lumină, s-ar dovedi util ca schimburile de opinie — fără a leza prin nimic dreptul individualității la afirmare — să tindă, totuși, spre promovarea consecventă a criticii fundamentată principial, în dauna celei impresioniste ; să abandoneze obsesia filiațiilor și clasificărilor după normele unui comparativism forțat, în favoarea autenticei descoperiri a profilurilor literare ; să evite parada de prețiozități și „recitalurile“ critice, lăsînd cuvîntului artistic inspirat din viață și redat ei locul de onoare etc. În ceea ce îl privește, „Amfiteatru“ va fi întotdeauna bucuros să consemneze momentele semnificative ale acestei evoluții, încrezător în talentul prietenilor săi de la Facultatea de filozofie și dornic să contribuie la deplina lor afirmare.

RED.

Zsuzsanna Laszlo „Odihnă“ (Institutul „Ion Andreescu“).

GRIGORE GEORGIU

Arta muzicii

Ce patrie-ntunecată rodește în urmă
cînd ne ridicăm genele din vis.
O, cine flutură un steag de mîhnire
în ochii păstorului tocmai cînd sîngele său
arde în vămile iubirii. Din țarina mucedă
plîngînd dezgroapă el popoare de cîntăreți
în nopțile bătrîne.
Ce patrie-ntunecată rămîne cuvîntul
după cumplita profeție gura poetului
o îndurerare a luminii
și inima lui cu picioare de lemn
călătorind în legea pierderii.

Miracolul zăpezii demult
e o poveste a copilăriei
din care am ieșit cu fața răvășită
de-nțelepciune. Ce poruncă năprasnică
s-a pus pe capul meu încă din somnul tău
mamă destinul așteaptă ca o armură goală
în care cîntă razele coapte
de oracolului. Din amintiri eterne
cangea fosforescentă a îngerului
putrezește în carnea mea. Melancolia
e o faptă de moarte și iată păcatul
rodind între noi mamă
cînd solii întunecați ne ies în cale
cu ochii pietroși.
Și numai plînsul tău curge-n lume
ca un prăpăd de stele căzătoare
incendiindu-mi fluvii de untdelemn
în șira spinării. Dar frunzele-nserării
pot fi o stavilă
ori semnele îndrăgostiților ce se privesc
printr-o oglindă mîncată de molii
pot arăta vreun drum ?
Dar cine drept privește totul ?
O, stă noaptea cîntărită pe corzile lirei.

Cu miinile arse de dorul iubirii
îmi șterg întunericul de pe față
rîvna trupului e mai aspră în nopțile clare
cînd țin sfat cu zeii
în grădina natală. În somnul lăptos
urcă morții și-aud cum rumegă
măduva dulce din spatele oglinzii.
Gemenii învîrtoșați în somn
dau să-și cuprindă în brațe
umbrele de ceară. Numai la cîntarea poetului
se dezmeticesc ei
și limpezi li se deschid ochii
ca florile de mac sub noaptea androgină.

Horea Paștina „Portret“, premiu pentru pictură (Institutul „Nicolae Grigorescu“, anul VI).

OLIV MIRCEA

Iancul

„Un braț sau altul întins în
porți de vînt n-aduce libertate“
și iată că din vorba lui
născutu-s-a o limbă.

Întru mai dreaptă judecată a
muntelui, în drum de-a lungul
Rîului
carele suferinței, cu moți în
piei de vidră,
aur schimbat în iarbă de
dreptate.
Iarbă. El frunte în frunte
cu pasărea născătoare, cu
aripă de vultur spintecă lumea.
Pasărea n-are somn
Poporul n-are somn
Bărbatul, El, veghează
sub aripa dreptății.

ADOLFO PEREZ PINEIRO (Cuba)
Student, Fac. Biologie — București

După ploaie

După ploaie
se va stinge glasul apei pe acoperiș,
pe streșini vor tăcea
și se vor închide umbrelele,
va fi poate liniște, va fi poate vînt,
va fi poate soare
Și fructe și flori pe pămînt
Un copil va sări printre bălți
prin miros de țărînă picături de apă.
Mii de picuri vor atîrna pe frunze
peste îndrăgostiții reîntorși în parcuri
și se vor opri la un semn
toate ștergătoarele de parbriz ale lumii...
Va fi atunci ca și cum totul
va începe încă o dată ;
umbrelele se vor închide
impermeabilele se vor ascunde
trotuarele se vor zvînta
și sunete noi se vor auzi...
Iar eu
voi scrie poate alt poem
cînd se va întoarce din nou la cuib
ultimul pescăruș
după ploaie.

Primăvară

Ești în murmurul vîntului
în mireasma dimineții,
în culoarea cerului între nori,
în fuga gheții de pe pămînt ;
zdruncini pomi și arbuști,
sub mîngîierea ta gingașă
înfloresc grădinile sufletului ;
ești speranța de căldură a săracilor,
costum de sărbătoare a vieții
care înveselește existența omului,
a omului care luptă zilnic
cu toate armele
asemenea naturii,
distrugînd tot ce i se opune
atunci cînd e decis să sfîrșească-n victorie
cu risipiri de forțe și frumuseți :
o primăvară făcută de toți și pentru toți.

Patria,

DINU ADAM

I. Țara

Ciudată vrajă de iarbă numele tău, Țară,
arzind in scoici in locul tuturor perlelor,
tuturor nisipurilor !...
O, de-am putea lăsa la o parte cuvintele,
inima mea s-ar preface în lună
pe cerul acesta fără de greșală...

Te-nvăluie căldura trupurilor noastre
foșnind din trandafiri,
in zorile-acestea, prelung anotimp
cu toate preschimbările trecind prin mine.
Fintinile dorm in griu cu ochii deschiși
să asculte vorba măruntă-a țărinii.
Pămintul tău nu-i rotund — e intins, e pămint;
pretutindeni, inimile noastre desculțe
se-nalță munții umbrind —

Și-am spus că noaptea ta vuiește-a soare,
Țara mea, te-nvăluie căldura trupului meu,
te-acoperă ca o zăpadă,
ca o aprinsă apă de trandafiri.
În pocalele inalte ale verii,
ciocirliile strigă tare pămintul,
aiurind de senin —
nemuririle sapă-mprejur răbdătoare ;
amintind uneori tăcerea zidirii,
te-nvăluie căldura trupului meu !
— Pămintul tău mi-adoarme-n pumn...

Prin coapsă-mi colindă cimpia
cu flori adormite-n spinare ;
nemuritori ne-am născut din sfint
pămintul ăsta inflorit...
O, pămintul acesta nu este rotund,
ci-i intins ca o inimă — pămintul meu,
Țara mea !...

II. Copilăria

Țin minte, iarba imi inflorea
imprejurul piciorului,
imbrățișind urmele ca pe icoane...
Ce știți voi despre iarbă, despre iarba
pămintului meu ?...

Toate anotimpurile se-amestecă
sub cel mai sting dintre umerii pădurii —
satul cu casele nelămurite,
copiii dormind intre greieri,
imbrăcați numai in privighetori și-n tăcere...
Ce știți voi despre iarbă,
despre umerii griului cind secerătorile
te imbracă in pleavă,
cind praful drumului ți se pare nestins
și paiele de griu pe care le smulgi din lan
iți taie pielea palmei...

Ce știți voi despre iarbă, prieteni ai mei,
ce știu eu cind vă-ntreb ?...
Simt in singe toate lucrurile nelămurite
in care locuiește copilăria mea de cindva —
...și pămintul trecind pe sub iarbă...
Aș vrea nesfirșit să vă pot povesti
intreaga mea bucurie
de-a trece prin ochiul deschis al pădurii
de-a-mi trăi dimineața sosind cu pleoapele
trase din rouă...

O, albe ar fi fost ierburile-acelea,
de-ar fi trăit pină-acum !...
ca și cind bătrinețea pămintului ar putea fi
o povară,
ca și cind dincolo de ea ar putea fi vreo moarte...
Iarba inflorește și-acum imprejurul piciorului,
dar cit de străin este pasul meu, cit de străin
sint eu însumi !...
— cu orașul cățărat pe umeri,
purtindu-l pretutindeni ca pe-o enigmă,
ca pe-o poveste ;
orașul copilăriilor mele este mai scund
decit iarba... —

Și, totuși, ce știm noi, prieteni ai mei,
despre iarbă,
despre iarba pămintului in care dorm toate
ierburile dinainte ?...
Intr-un cimitir de la țară, bunicii mei odihnesc
coboriți sub iarbă
intinși pe patul ierburilor dinainte,
al tuturor ierburilor ;
deasupra orașului pe care-l port
pretutindeni in spate
răsare iarba ca și cind ar fi
la poalele unui munte de iarbă ;

aroma livezii nețărmurite mă duce,
prevestindu-mi vulpi ce incendiază zăpada,
prevestindu-mi taina de aur a strugurilor —
Călcam ca prin vis pe boabe de struguri,
pe măii uriașe de struguri fierbind,
și mă vizitau caii bunicului, incălecați de văzduh,
plutind deasupra lanurilor de porumb și a viilor...

Ce știți voi despre iarbă, despre iarba cea grea
a oltenilor
care-mi crește pe piept, strălucind ?...
O, ce bătrină ar fi iarba aceasta,
dacă n-aș sprijini-o cu trupul !...
Un drum trece prin soare, desăvirșit
ca mările de griu —
imprejur, pină in toate depărtările,
cimitirul adinc al pămintului unde dorm
toate frunzele tuturor pădurilor
și frunzele pădurilor mele...

III. Basm

Intr-un vis, scoicile mi-au zămislit
inima verde,
și s-a scurs către palme inima mea.
Ca marea singeră sărutul pămintului
și poate de-aceea alesul e-un cintec
in care pămintul respiră păduri ;
o, mi-am aruncat palmele inapoi
și s-au făcut o pădure albastră,
care nu mai semăna cu palmele mele —
creștea ceru-ntre fagi,
inspumat ca o noapte prăvălită in fin...

Mă scufundam in liniște,
amurgul imbrăcindu-mă in straiele
de toamnă ale lunii,
iar păsările mele deveneau catarge
pentru niște corăbii nemaiauzite,
plutind in căutarea dimineții.

O, noapte, ce răsărit albastru
intre piraiele acestea !...
un centaur venea cu soarele tinăr in spate.
Mă inroșisem pe dinlăuntru,
și merele se coceau peste inima mea,
acoperind-o cu iarbă —
mi-am aruncat singele inapoi
și s-a făcut o iubire adincă,
nemaisemănind cu singele meu...
Plutind, un centaur venea, cu soarele tinăr
in spate...

IV. Adolescența

In apă, tăcută ca iarba, căzind s-a deschis
inserarea.
Cit de mult de cind n-am văzut pleoapa
plinsă a soarelui
coborind roșie deasupra văzduhului ;
mi-e sufletul trist pentru toată această tăcere,
care-și imbracă aerul în vin...

Pădurea se scurgea din humă spre seara
căscată in cer
și atunci m-am visat zburind printre
țărmuri și țipăt.
Păream un copac cu lucire de apă ;
fremătau frunzele lui singerind —
ascuns, imi așteptam inima să se pogoare
și ea venea pe valuri, cu fruntea desculță,
mergind mai repede ca dumnezeu ;
genunchiul meu ajungea pină la lună,
acoperind-o ;
creștetul meu, dincolo,
pe tărimul unde copacii trăiesc fără de frunze
și probabil frunzele singure...

Marea, ca o iarbă sărată pindindu-mi picioarele,
clipea din meduze ;
te cerșesc ascuns abur al viselor fără de ură !..
Căuta răcoarea ochiului meu, adormit
deasupra pămintului...
O, zeii mării răminind dezbrăcați, fără trup,
păreau muritorilor un amurg coborit pe umerii
palizi ai nopții —
și s-au imbrăcat apoi in copaci,
și s-au imbrăcat in lucitoare păduri
care uneori, noaptea, par că ascund
sub picioare comori.

Cocoșii incurcind cintările uitau să anunțe
coacerea griului ;
nerăstignit pămintul coboară-n rădăcini
spuma galbenă a lanurilor ;
Ileana Cosinzeana se naște din griu,
din nemărginite oceane de griu —
Imensele păduri, ca o iarbă sărată
pindindu-mi picioarele,
ascund meduze sub pleoape...

V. Istoria visînd

Și era timpul nopții cel dintii,
cind păsările rătăcesc în joc ciudat, strigind...
O, păsările lunii impietreau in iarbă,
precum pecețile pe pravile domnești —
pe-altarul Putnei pogorau copacii
la fel ca-n pleoapele răsfrinte-ale cimpiei...

Noi adormeam în griu nelămuriți,
cu simțurile despletite ca o apă,
și-n somnul nostru coborau cu vuiet
de albe cascade
morții noștri călare
pe cai de aramă, pe cai de argint...

— cai fermecați cu glesnele de aur,
cu coamele de aur, cu friiele de aur,
neștiindu-ne, nevăzindu-ne ;
ostenindu-ne doar...
Păşteau macii din griu și florile de cicoare,
și pe noi o dată cu florile —

O, morții noștri, frumoși și călare !...

VI. Poporul

Cine-i acel de dincolo de noapte
și-a plecat liniștea spre-nalta strigare
a neamului ?...
El trece prin mine spre un alt tărim,
nemaiumblat —
orizontul e plin de făptura lui simplă.

Intregul pămint, precum o oglindă
mă-nalță spre piept :
o, inima mea cu cinci degete,
odihnindu-se pe sinul de iarbă al țării !...

Și timpul ce limpede se stinge,
prin singe vislind răzvrătit !...
Doar păsările coboară pe pleoapele mele
— ciudată pădure in care-nfloresc
copaci solemni, strălucitori de frunze,
cum numai in cuvint se mai ascund... —
Și veșnic, cintecul nisipului profund ;
o. cintecul acesta mai frumos decit
cintecul insuși !

Palmele mele se-aștern, bătătorite
prin țipăt plutind,

cel mai visat paradis

e rănile celui din mine —
i el, pribeag doinaş cu naiul
nflorit in alt auz,
nă năpădea ca o pădure de ninsori
- ciudată pădure in care pălesc
oate florile triste-ale spaimei... —

Cine-i acel care pare bătrinul luntraş
l singelui meu ?
El trece prin mine perfect ca o sferă,
a o sămînţă
- glob de cristal, albastru şi rotund,
n cintecul nisipului
otund...

Cresc pe pleoapele mele păduri de cascade,
iudate păduri in care-nfloresc
opaci bătrini purtind pe frunze-n
oc de vînt,
pămintul —

VII. Zburind

Cocoşii cintăresc in pleoape
un soare plin de dimineaţă şi de flori —
de pe umerii ţării s-au scurs ore de taină,
ierbind...

O, ţara aceasta o vrem !
n care cetăţile spaimelor cad ;
n care pămintul in blana pădurilor trece,
n cintecul copt al porumbului ;
n care prin bucium curge singe ;
ou singe de uzină şi pămint —
relung chemat de toate cele patru timpuri...

Mingiind, copacii trec către vară.
e un umăr poartă trecutul, pe celălalt
pădurea...
i noi, pretutindeni zburind —
erul in urmă fără copaci lăsindu-l,
ără de păsări.
De sus, toate lucrurile par transformate,
a şi cind ai intra intr-o grădină
e care-ai visat-o.

i am luat toţi copacii cu noi,
oate păsările, toate pădurile —
nevăzut, oceanul albastru din lună
ne stoarce,
a fel ca apele mării sau singele
einflorit de fecioară ;
e trecerea lui, pe pămint,
ădurile mor otrăvite culcindu-se
in iarbă larg,
ar păsările ruginesc ţipind...
ripi de cai răsuflă a sudoare —
telele nu mai au nici un nor sub copită :
ădeau păsările, cum toamna frunzele ce trec
ătre ţări galben ucise
incolo de paşii aşternuţi pe cer....

i totuşi noi mai departe zburind ;
ără de păsări eram mai uşori —

Căci toate lucrurile par dintr-o dată
schimbate :
e abate cerul din curgerea soarelui,
e pămint coborit clocotind, preschimbat
n mări şi cascade...
O, cerul acesta a visat azi noapte lumina
e care oamenii au scăldat-o-n pămint,
lămădind-o apoi, asemeni Galateei —

VIII. Patria — cel mai visat paradis

Se deschid stele ca bobocii de crin
şi roua adoarme-n petale parfumuri istorice...
Acolo nu este vint, ci numai doină ;
acolo nu-s stinci, ci doar voinţă ;
acolo nu-s uriaşi, ci sintem noi —
Acolo este ţara...

Şi-n noi simţim ceva adînc, ceva total
ca moartea,
sau poate ca ţipătul păsărilor noaptea ;
simţim cum cimitire intregi de strămoşi
işi freamătă crucile şi florile-n noi —
acolo, undeva, in noi,
acolo este ţara...

Patria mea este intr-un ochi,
ca o cetate plutitoare pe umerii cerului,
cu ziduri de aer şi străzi de nisip,
mişcătoare...
O, patria mea este un ochi
de unde pretutindeni se vede pădurea
şi Bărăganul...

Dezgropasem luna din ţărină,
descoperind-o imbrăcată in greieri albaştri -
părea că purtăm pe palme o intreagă noapte
trăită in cimp,
din care ieşea lumina imbrăcindu-ne
ca pe arhangheli.
Lumina aceasta de greieri ce singeră auzul,
căci auzul nostru zvicneşte...

Prin luxurianţi codri de griu treceam,
prin luxuriantele priviri ale acestui ochi
plutind —
Simţeam cum imi infloresc pe umeri inalte păduri
cu strămoşii mei izbucnind prin verzile pleoape ;

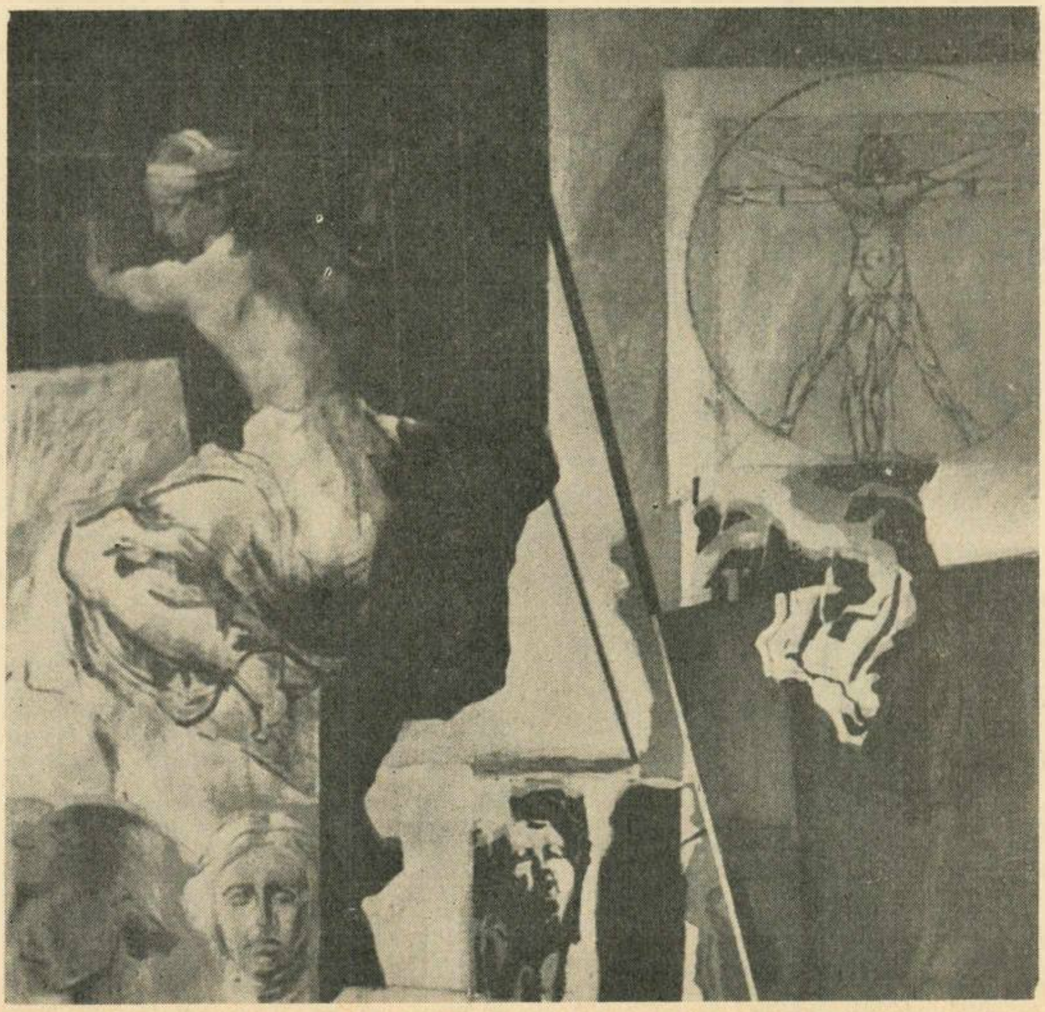
rădăcinile lor imi ţineau loc de singe,
colindindu-mă către pămint —
Ca o poartă mă simt, mă deschid —
către tine, pămint ! către florile şi
oamenii tăi !

o, ca o poartă, ca o poartă deschisă
intr-o inflorită sărbătoare ;
ca o pădure cind cerbii coboară din munţi,
florile să-i nuntească...

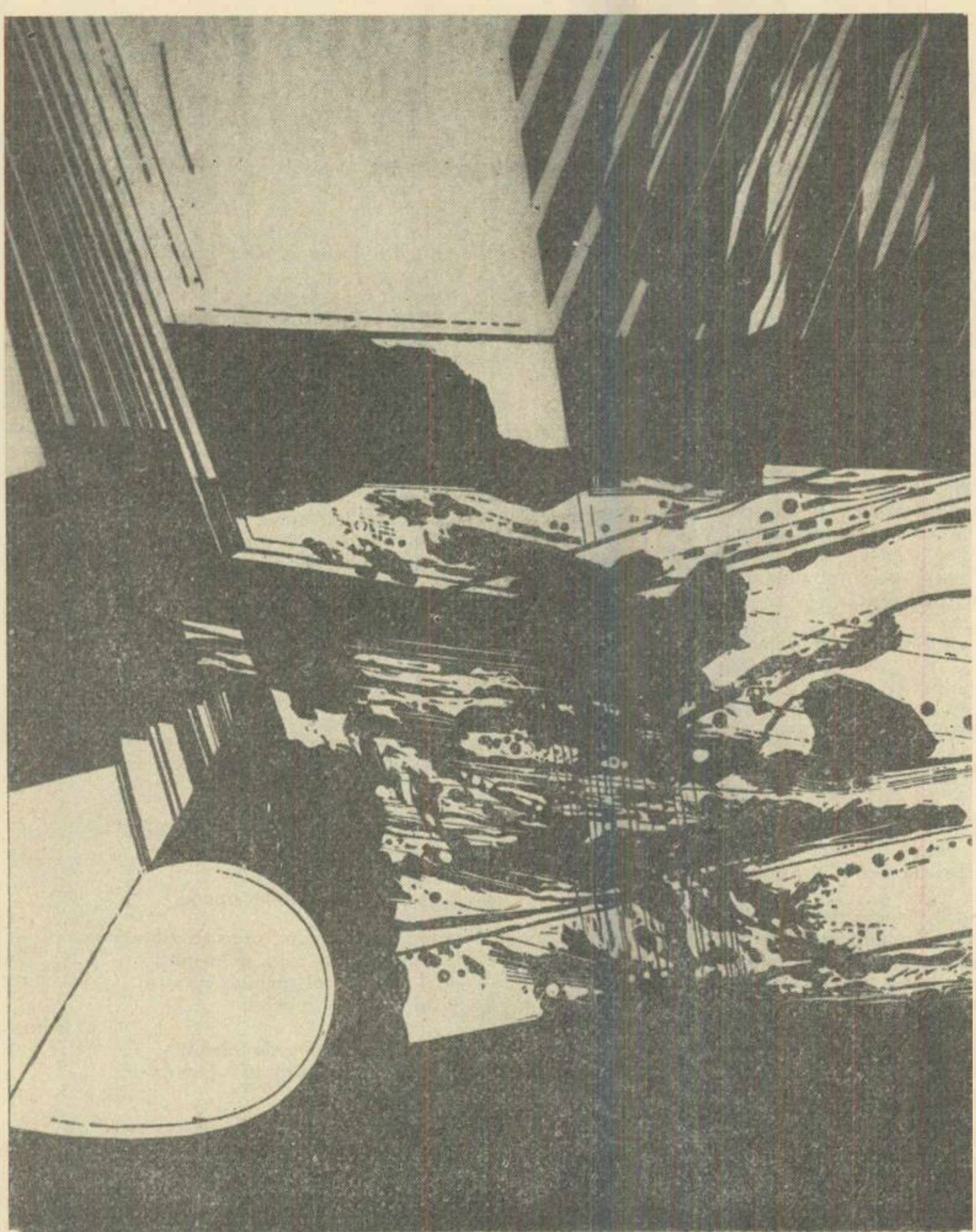
O, ca o poartă către tine, pămint !
către acest pămint de aleasă iubire...

Un vuiet de ceas — singele,
clopotul nostru cel mai bătrin,
jumătate centaur,
jumătate tăcere,
cind scoicile-n perle apun...

Împrejurul inimilor noastre sintem noi
inveşmintaţi in roşu şi in alb ;
apoi — in jurul miinilor noastre
şi al tuturor miinilor,
e lumea :
o lebădă cu pas de răsărit
şi cu iubirea inălţată către zbor...

Ioan Şinca, „Univers", premiul pentru pictură (Facultatea de desen, Iaşi, anul III).

Ion Cuciurcă „Lirica lui Nichita Stănescu" — premiul pentru grafică (Institutul de arte plastice „Ion Andreescu")

Fascinația profesiunii de artist

Se fac presupuneri privind viitorul artei. Unii specialiști afirmă că arta va muri. Alții, dimpotrivă, conștienți că arta a însoțit întotdeauna fiecare gest al omului, demonstrează că nu se va pune niciodată problema în acest mod, că arta poate trece, eventual, printr-o criză, dar nu va dispare, deoarece ar însemna ca omul să se reducă pe sine, să se declorofileze. Dincolo de toate speculațiile posibile în jurul acestui subiect, se impune o constatare fermă : arta continuă să fascineze omul, să-i înnobileze spiritul. Omul are nevoie de artă, așa cum are nevoie de dragoste. La urma urmei, tot ceea ce-l înconjoară pe om, toate elementele civilizației sale materiale, sînt încărcate și de semnificații estetice. Arhitectura străzilor, vitrinele, scuarurile, parcurile, au fost gîndite, proiectate și realizate nu numai cu intenția de a-l servi pe om, ci și pentru a-i încînta ochiul, a-i produce anumite satisfacții estetice. (Altfel nu ar sesiza urîtul care se insinuează în spațiile existenței sale și pe care îl judecă în antiteză cu criteriile frumosului însușite prin educație, prin întreaga desfășurare a vieții sale cotidiene). Adevărul e că, începînd cu obiectele de strictă utilitate, care îl înconjoară și terminînd cu spațiul în care evoluează, organizat, după legile conviețuirii sociale, deci și după legi estetice, omul își formează gustul pentru frumos, își creează propriul mediu ambiental în așa fel încît să se simtă bine cînd se întoarce acasă, să-i placă interiorul în care visează și premeditează viitoarele sale decizii, să-i procure satisfacția unei anumite armonii cromatice etc. De fapt, dincolo de aceste elemente, el are posibilitatea de a intra în contact direct cu arta în adevăratul înțeles al cuvîntului, vizionează filme, merge la teatru, vizitează expoziții deschise pretutindeni pe itinerariul preocupărilor sale, ascultă muzică, fie într-o sală de concert, fie cu ajutorul discotecii personale. Dar, beneficiind de diversificarea mijloacelor de comunicație în masă, de presă, de radio și, mai ales, de televiziune, omul devine din ce în ce mai informat, din cea mai fragedă vîrstă pînă în anii prelungi ai maturității, îmbogățindu-și mereu cunoștințele despre sine și despre lumea în care trăiește, raportîndu-se, mereu, prin confruntare, la tot ceea ce se întîmplă în timpul și spațiul existenței sale. Mulțumită acestui din urmă salt spectaculos al civilizației, omul s-a modificat pe sine, și-a schimbat modul de a se gîndi pe sine, de a interpreta evenimentele biografiei sale. La toate aceste avantaje de ordin informațional, se adaugă preocuparea instituțiilor de cultură pentru dezvoltarea gustului spre frumos prin toate rețelele de comunicare, pentru educația estetică a marelui public, materializată prin întîlniri cu artiști consacrați, prin spectacole transmise în direct, prin lecturi dramatizate și chiar prin întreaga desfășurare a programelor de televiziune care a creat o nouă civilizație a imaginii. E de remarcat ce influență covîrșitoare are televiziunea, de pildă, asupra copiilor. Limbajul lor e mult mai evoluat decît al celor care împlineau aceeași vîrstă cu numai cîțiva ani în urmă. Cei maturi îi numesc „copii precoce". Unii îi numesc chiar „copii minune". Familiarizați, deci, de la primii ani, cu imaginile pămîntului pe care trăiesc, nu întîmplător copiii rețin uneori chiar esența unor fenomene și încearcă să reproducă anumite noțiuni, anumite crîmpeie din realitate, interpretîndu-le cu multă naturalețe, cu o prospețime care miră, care deconcertează, stîrnește exclamații de surpriză și aplauze. Sînt părinți care întrețin această euforie a copiilor ce descoperă lumea înconjurătoare și vor [...] se afirme demonstrativ față de cei mari, îi pun să deseneze ce văd la televizor sau ce simt și trăiesc pur și simplu, îi provoacă să cînte, să danseze, așa cum au văzut undeva pe o scenă sau pe un ecran de cinematograf. Fie pentru a-i testa, a le verifica inteligența și aptitudinile, fie pentru a se amuza. De aici pînă la a decreta : „E genial. O să fie un al doilea Grigorescu !". „Are talent. Dansează ca Ulanova. Va fi balerină". „Scrie versuri. Ca Minulescu. Va fi un mare poet" etc. e un drum foarte scurt. Și, uneori, periculos. Pentru că nu întotdeauna copiii se vor dezvolta așa cum intuiesc sau premeditează părinții lor ; pentru că foarte multe ambiții infantile, din fericire, se estompează și se pierd pe parcurs, în procesul maturizării. Și, în altă ordine de idei, aceste prime revelații artistice în fața vieții, nu se suprapun aproape niciodată cu opere de artă valabile. Nu toți copiii sînt „copii minune" ca Mozart sau Lipatti, ca Giotto sau Picasso. E adevărat că în socialism — comentîndu-l pe Marx — „fiecare om care visează să devină Mozart, sau Rafael, are posibilitatea să devină un Mozart sau un Rafael", dar numai timpul și educația și mai ales munca îl pot transforma pe un copil precoce într-un artist adevărat.

Înconjurat, deci, de o civilizație dinamică, informat, de zeci de ori, de sute de ori mai bine informat, decît predecesorii săi, un tînăr care se află în faza opțiunii decisive privind viitorul său destin, are de ales între nenumărate profesiuni care să-l înscrie, eficient, în ansamblul social. De ce oare foarte mulți tineri sînt fascinați de profesiunea de artist ? Numai pentru că trăiesc într-o societate unde arta și-a cîștigat demnitatea și locul firesc în cadrul preocupărilor omenești, într-o societate în care artistul este privit de cetate cu admirație și respect ? Evident, și din acest motiv. Cum se explică însă că unii tineri fug de munca productivă, de fluxul tehnologic al societății și încearcă să se dedice profesiunii de artist ? Numai prin vocație, prin talent ? Sau la baza acestei opțiuni se află și alte considerente care sînt implicate în afara sferei estetice ? Spuneam înainte că unii specialiști premeditează „moartea artei". Dar numărul candidaților la institutele noastre de învățămînt artistic se află în continuă creștere, infirmînd flagrant această sumbră previziune. Uneori se întîlnesc la examenele de admitere cîte 10 și chiar 15 pe un loc. A[...]nunță oare acest fenomen al fascinației p[...] care o exercită profesiunea de artist asupr[...]lor, germenii unei viitoare efervescențe lite[...]rare și artistice, cum n-am mai înregistra[...] pînă acum, sau premisele unui volum spor[...] de speranțe și de false iluzii care vor înde[...]părta pe unii tineri de munca productivă, d[...] asumarea unor responsabilități sociale adec[...]vate aptitudinilor lor reale ? E adevărat c[...] tot ceea ce a produs omul, poartă în sine s[...]semnificații estetice, dar asta nu înseamnă c[...]

fiecare om e un artist. Cineva spune că „trăind la Florența, fiecare om devine un artist"!? Exprimarea nu trece însă dincolo de limitele calamburului. Pentru că nu e destul să stai în vecinătatea capodoperelor expuse în muzeele din Palatele Ufizzi și Pitti, sau în umbra monumentelor sculptate și pictate de Giotto, Bruneleschi, Michelangelo, Rafael sau Botticelli, pentru a deveni artist. Cînd într-un muzeu cineva exclamă, privind un tablou: „Nu-mi place! Așa ceva aș putea să fac și eu. Și încă mai bine", trebuie neapărat să ne gîndim, exceptînd doar faptul că ne aflăm în fața unui artist adevărat sau că tabloul respectiv este emanația unui impostor, că acest mod de a interpreta arta e vicios! De aici și pînă la a emite pretenții de artist, e un spațiu îngust. Pentru că, încă odată, nu oricine poate fi artist. Mentalitatea aceasta pornește de la concepția eronată că artist este omul care așteaptă inspirația, trăind într-un „dolce farniente" abuziv, că artistul trăiește viața ușoară și efemeră a boemei; mai circulă încă, în unele medii, versurile de operetă aruncate altădată, de pe o scenă obscură: „Așa-i viața de artist, noaptea vesel, ziua trist"...

Oare la baza opțiunii multora dintre tinerii care sînt seduși de profesiunea de artiști, nu se află o mentalitate asemănătoare, tradusă grosso-modo prin: muncă ușoară, buletin de oraș, viață de protejat al muzelor și artă „dacă vine inspirația"? Cui folosește, oare, un asemenea artist? Pentru cine va crea el? Cine îl va tolera? Da, într-adevăr, cu asemenea artiști, arta va muri! Dar, evident, printre tinerii care aspiră la profesiunea de artiști sînt foarte mulți ce justifică un loc în institutele de învățămînt artistic. Rămîne de văzut în ce măsură criteriile de selecție îi vor promova. Fenomenul acesta al „inflației" de candidați la profesiunea de artiști trebuie însă judecat într-un context social mai larg. Trăim un timp de teribile mutații înregistrate în planul muncii productive. Se construiește o societate care solicită un efort substanțial materializat pe fluxul tehnologic. Se cer specialiști în extraordinar de variate domenii ale creației și activității umane, și e păcat, ca printr-un defect de optică, aspirînd la titlul de artiști, să pierdem tineri capabili să se înscrie, eficient, în angrenajul social, la un loc de muncă pe măsura capacității lor și aptitudinilor lor reale. Desigur, e foarte greu să discernem cu precizie de diagnosticieni în ce măsură e talentat sau nu un anumit tînăr și, mai ales, cum va evolua el dacă se va dedica profesiunii de artist. E foarte greu, pentru că omenește e a greși. Și apoi, cine își asumă responsabilitatea de a decide dacă un tînăr, la o vîrstă încă fragedă, are dreptul să aspire la profesiunea de artist sau nu? Viața ne-ar putea infirma. Pe de altă parte însă, părinții și educatorii, la rîndul lor, pot greși, pot supralicita, pot exagera, îndrumînd anumiți tineri spre artă, fără nici un temei justificat.

Numai cine a asistat, întîmplător sau cu un scop anume, la spectacolul oferit de tinerii candidați la examenele de admitere în institutele de artă, de părinții și rudele lor, are reprezentarea vie a tuturor acestor erori de educație; numai cine a asistat, pe viu, la desfășurarea examenelor în fața comisiilor de admitere, își poate da seama cîte speranțe false s-au investit în tineri, care nu numai că nu sînt pregătiți pentru profesiunea pe care o reclamă obsedant, dar nu au, pur și simplu, aptitudini! Unii dintre acești „nechemați" (folosind expresia îndeobște cunoscută „mulți chemați, puțini aleși") își dau seama că s-au înșelat și au timp să se îndrepte spre alte destine sociale, alții nu renunță, în pofida eșecurilor repetate, perseverînd fără sens și afișînd o mască de „artiști neînțeleși", în timp ce cîțiva, paradoxal, reușesc, devin studenți și intră în viață într-un dramatic anonimat, pînă în pragul ratării.

Preventiv, e bine, desigur, ca dincolo de fascinația pe care o exercită arta și care, după cum am mai spus, nu poate face din nimeni un artist, să se orienteze întreaga muncă de educație spre stimularea aptitudinilor celor mai tineri dintre noi pentru profesiuni care să permită exprimarea capacității lor creatoare în știință și tehnologie, pe direcția marilor imperative ale societății. Impulsul acesta creator, nevoia de a construi, de a compune, de a da expresie și formă materiei, pot fi canalizate spre profesiuni specifice civilizației noastre industriale.

La urma urmei, chiar marii reprezentanți ai Renașterii nu au fost numai artiști în sine, ci au tins spre o splendidă multilateralitate: erau ingineri, matematicieni, astronomi, arhitecți, sculptori, pictori, poeți și nimeni nu ne împiedică să le cerem tuturor celor care aspiră spre culmile gloriei în artă, tuturor acelora care bat la „porțile nemuririi", de a-i imita în acest sens.

ADRIAN DOHOTARU

Zsuzsanna Laszlo „Compoziție cu trei personaje" (Institutul „Ion Andreescu")

„Curatul sunet al perfecțiunii"

S-au împlinit luna trecută zece ani de cînd pasiunea pentru muzică și entuziasmul unui tînăr dirijor și al colaboratorilor săi au semnat (la 11 aprilie 1963) actul de naștere al corului de cameră al Conservatorului „C. Porumbescu", care avea să devină în scurt timp, cea mai prestigioasă formație românească de acest gen; zece ani de cînd mîna inspirată a unui artist de excepție cum este Marin Constantin a început să dezvăluie formele perfecțiunii corale, numai de el întrezărite în mănunchiul de talente al „Madrigalului".

După acești ani de concerte și turnee în toată țara și în toată lumea, după succesul neîntrerupt de care s-au bucurat, ce s-ar mai putea spune, care să nu fi fost încă spus, despre arta fără seamăn a Madrigaliștilor? Care sînt cuvintele ce vor fi scăpat șirului de superlative cu care critici renumiți de pretutindeni l-au apreciat pe Marin Constantin și corul său. Nu cred că există, și totuși, chiar cu riscul de a spune lucruri de mult știute, se cuvine să amintim cîteva din calitățile care au impus formația românească pe toate meridianele lumii, acum la a zecea sa aniversare.

Să începem cu vocile cîntăreților, selecționate pe criteriul maturității la cele bărbătești, și al tinereții la cele feminine, toate posesoare ale emisiei de sunet „non-vibrato", atît de importantă în realizarea sonorităților cu puritate de cristal. Tehnica vocală excelentă, timbrul original, sensibilitatea, inteligența și capacitatea de expresie deosebită de care dispune fiecare membru al formației, modelate de subtilul și perseverentul Marin Constantin, alcătuiesc un tot omogen ce a smuls condeiului unui cronicar străin comparația: „Este o vioară Stradivarius în mîna lui Paganini".

Să subliniem în continuare eforturile susținute ale grupului de artiști pentru cucerirea diversității de repertoriu și autenticitate a stilurilor care le sînt proprii și le conferă acea notă de singularitate ușor de recunoscut. Nu vom putea niciodată prețui îndeajuns uriașa muncă depusă de Madrigaliști pentru a cuprinde o arie muzicală ce se întinde de la piese renascentiste la muzică românească contemporană și de la muzică veche bizantină la lucrări contemporane universale.

Nici unul dintre aceste genuri atît de diferite nu a fost abordat decît în urma unui studiu amănunțit al particularităților stilistice și interpretative ale fiecăruia și după inventarierea procedeelor tehnice necesare, cunoscute sau nu, a căror dreaptă folosire să aducă doritul sentiment de simplitate autentică. Fie că era vorba despre practica ornamentelor continue și a gorgounelor, specifică muzicii psaltice, sau de glissando-uri, triluri, ritmuri neobișnuite, scandări, strigăte, șoapte, sau alte efecte cerute de muzica contemporană, nimic nu a însemnat un obstacol de netrecut pentru acești artiști. Dacă adăugăm acuratețea intonațională deosebită, frazarea întotdeauna excelentă, bogăția coloristică, dicțiunea fără cusur (se cîntă numai în limba originară — slavonă, germană, greaca veche sau spaniolă), vom înțelege de ce fiecare concert al „Madrigalului" devine un triumf și fiecare spectator un pasionat admirator al formației.

Spre ce alte culmi ale artei sunetelor se va îndrepta „Madrigalul" intrat în al doilea deceniu de activitate?

MICHAELA BARON

RIDENDO CASTIGAT MORES

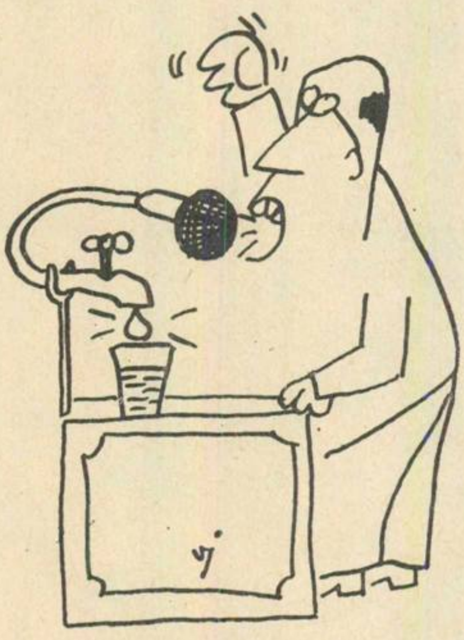
DINU ANGHEL

HOVAL

ION VLĂSCEANU

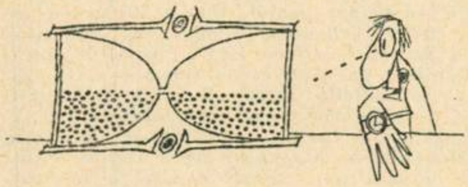

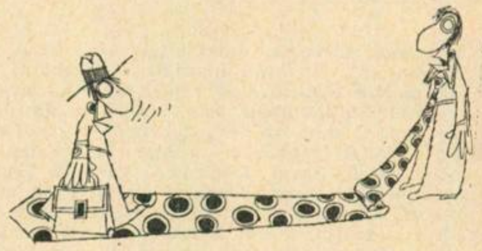
CONSTANTIN MARINESCU

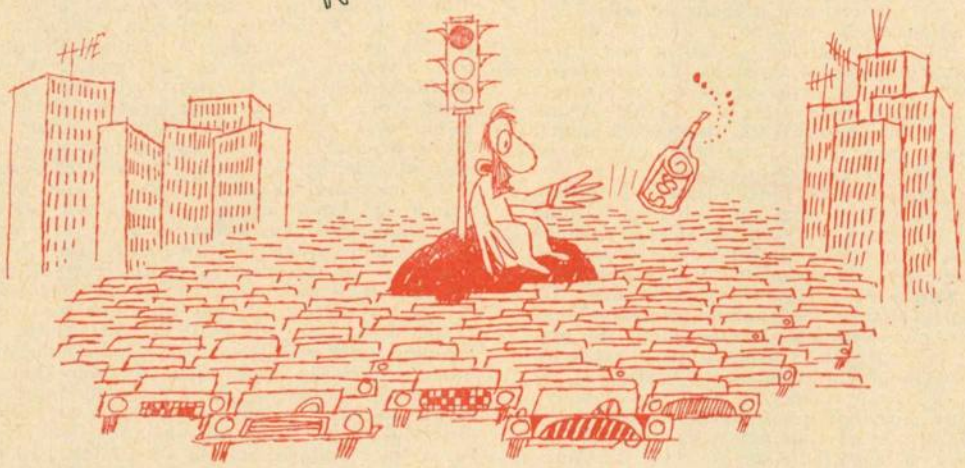
RIDENDO CASTIGAT MORES

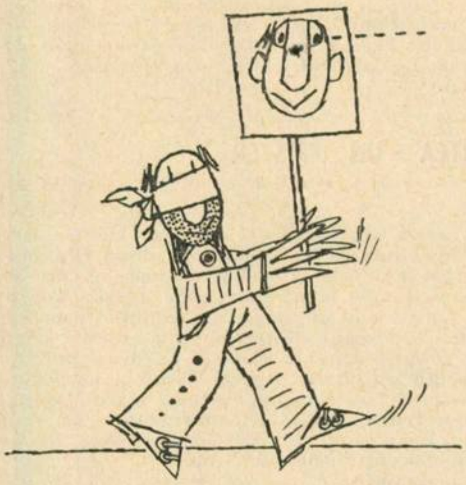

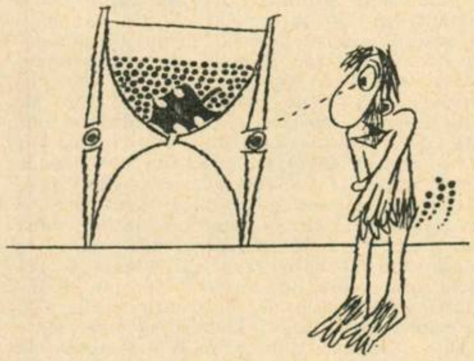
ION CĂNESCU

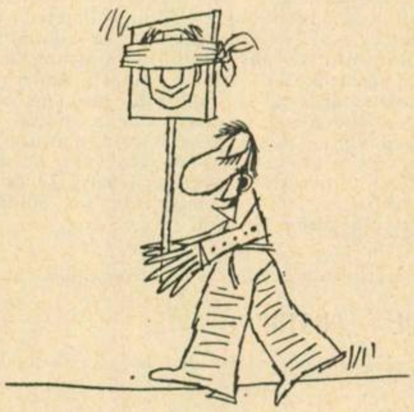

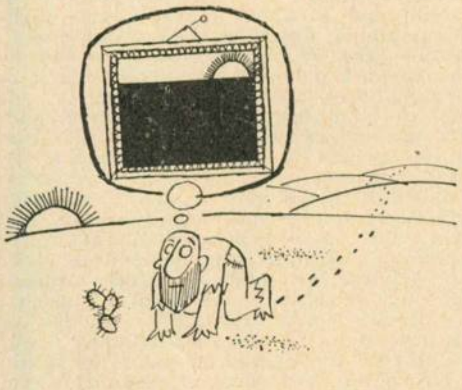

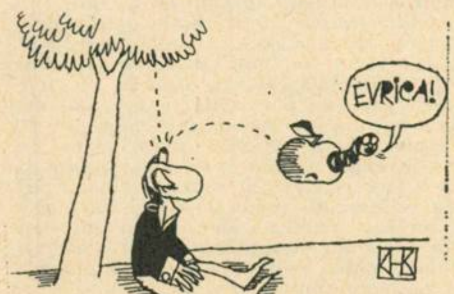

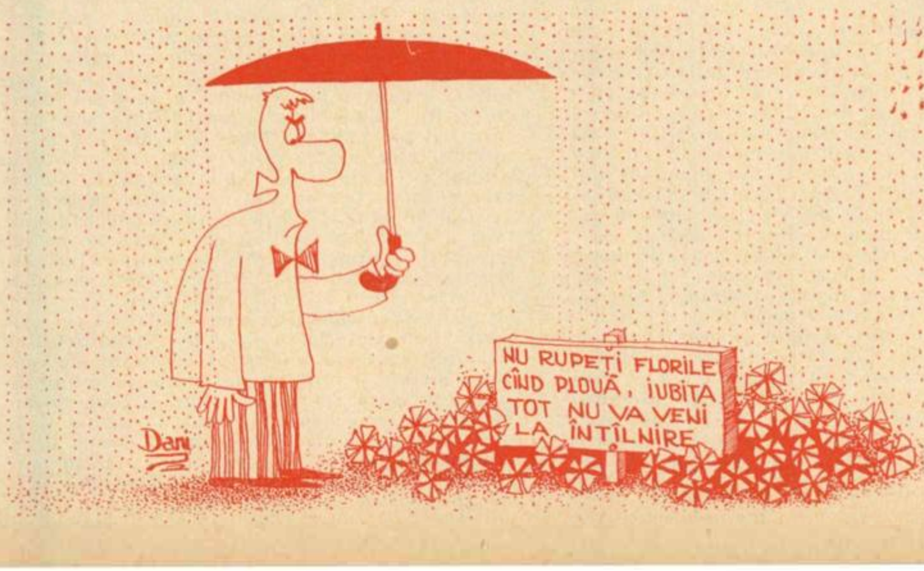

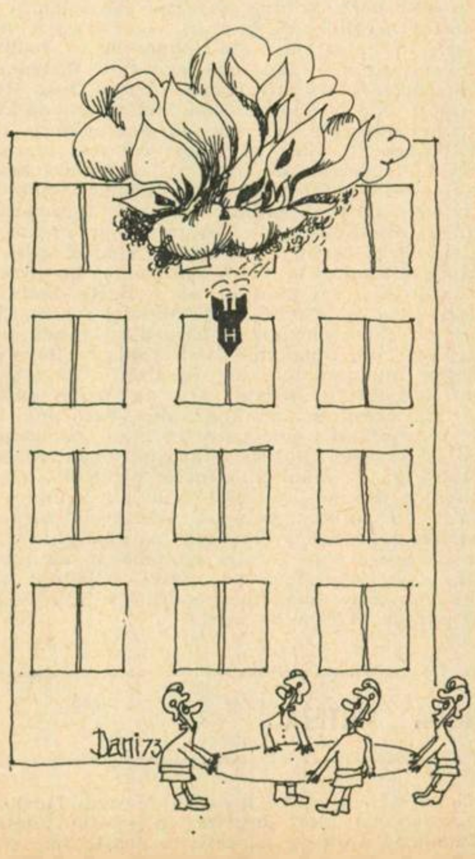

DAN IONIȚĂ

Noi — cel mai mare mister

GILBERT HIGHET

Nu putem prevedea etapele acestui război în care sîntem, cu toţii, angajaţi — războiul de înrobire sau eliberare a minţii omului. Mişcarea intelectului uman este imposibil de prevăzut: greu pînă şi de înregistrat şi analizat. Dacă vom fi, vreodată, în stare să scriem o istorie sistematizată a gîndirii, care să lămurească legile ce guvernează evoluţia şi mişcarea ei, asta nu ştiu; dar astăzi, cei care au studiat migraţia ideilor găsesc că acest lucru e mult peste puterile lor. Istorici ca Sorokin şi Toynbee şi antropologi precum Kroeber şi Linton au aflat că e destul de greu să descrii stimulii multipli, variind nelimitat, care trezesc raţiunea adormită, precum şi numeroasele canale prin care gîndirea curge de la o minte la alta, de la o regiune la alta. Pînă acum, savanţii au fost capabili să stabilească numai regulile cele mai largi şi mai vagi care să ne ajute în înţelegerea acestor procese.

Ele sînt minuni. Ele sînt mistere. E dificil, de pildă, să vezi pentru ce o singură naţiune poate fi în stare, într-un secol, să producă o mie de inventatori, filosofi, poeţi şi oameni de stat şi, apoi, doar după cîteva generaţii, să rămînă fără grai şi aparent fără gîndire. De ce o ţară clocoteşte de energie intelectuală atîta timp cît e săracă şi ameninţată de primejdie, doar pentru a cădea într-o stupoare indolentă atunci cînd ajunge la bogăţie şi siguranţă, pe cînd vecina ei, care a tăcut îndelung, pe parcursul unor secole de sărăcie şi umilinţă, prinde glas numai după ce a dobîndit putere şi bogăţii? Cum se face că, într-unul şi acelaşi secol, la perioade diferite, oamenii de ştiinţă sînt cînd admiraţi, cînd neglijaţi, poeţii sînt uneori binecuvîntaţi ca binefăcători, iar alteori dispreţuiţi ca nişte excentrici? Ştim foarte bine cît de ades doi oameni, sau două grupuri din diferite părţi ale lumii, ajung să facă aceeaşi descoperire sau să aibă gînduri asemănătoare, fără a se cunoaşte unii pe alţii; iar acest lucru este ciudat; dar e şi mai ciudat încă să cutreieri prin istoria geniului, să urmăreşti şi să vezi cît de frecvent au apărut minţi luminate în regiuni izolate şi la triburi sălbatice, în ere încărcate de obidă şi de violenţă plină de ură.

GENIUL „PUSTIU"

Nu mai puţin minunat şi încîntător este că citind istoria unei epoci sîngeroase, acoperite de crimă şi de chinuri, răsunînd de vaiete monotone, de imnuri înecate şi de urlete de violenţă fără sens, iar în mijlocul tuturor acestora să dai peste o minte senină şi plină de har, care studiază natura şi face poezie; sau să descoperi, printre nişte burghezi leneşi sau ţărani ai glici, un intelect viguros, care musteşte de abstracţii ale numerelor, realizînd invenţii unice sau construind o sistematică interpretare a universului. Aşa a fost Buda. Aşa a fost Sequoyah, indianul cherokee care, de unul singur, a creat un limbaj scris pentru poporul său. Aşa a fost cel mai mare filosof al epocilor de întuneric, Johannes Scotus Eriugena — Ion Celtul din Irlanda, cum se autodenumea el emfatic — care, aproape singurul din Europa de vest a acelor vremi, s-a străduit să înveţe greaca şi a creat o vastă viziune filosofică a lumii spirituale, pe care aproape nici un gînditor nu o poate egala astăzi. Aşa a fost Gregor Mendel, călugărul paşnic care a trudit şi a meditat răbdător în grădina lui, pînă cînd a descoperit cîteva din legile fundamentale ale eredităţii. Şi tot aşa au fost mulţi artişti care au trudit obscur şi ale căror personalităţi abia dacă mai pot fi reconstituite, dar care au creat capodopere de frumuseţe. Putem cunoaşte, eventual, numele lui Aleihandinho, acea patetică figură care a devenit cel mai minunat sculptor al Americii latine; dar pe cioplitorii care au înălţat capodopera din Chartres nu-i cunoaştem decît prin opera lor, şi nici măcar nu putem face presupuneri asupra rasei artistului care a făcut acele splendide capuri din bronz de la Benin, în Africa de vest.

NOUA SINTEZĂ

Şi, totuşi, în afara unor atare genii însingurate, există alte surprize în istoria gîndirii, fenomene aproape tot atît de neaşteptate şi aproape tot atît de inexplicabile. Există oameni care exprimă epoca şi mediul în care au fost crescuţi, dar care, prin intensitatea imaginaţiei lor, întinderea cunoştinţelor lor şi uluitoarea lor mobilitate, se ridică cu mult deasupra erei lor şi a celor din preajma lor, locuind, totodată, în timp şi în eternitate. Cînd le analizăm geniul, putem identifica aproape toate elementele componente, identificîndu-l pe unul datorită şcolii, pe altul datorită familiei, pe altul climatului social şi, totuşi, toate laolaltă înseamnă mult mai mult decît suma tuturor acestor elemente: el e mai bogat, mai intens, de calitate diferită, aşa cum diferă diamantul de cărbune. Gînditorii găunoşi nu reuşesc adesea să înţeleagă faptul că această diferenţă calitativă intervine iarăşi şi iarăşi în domeniul intelectului. Aceasta îi face pe unii critici să nege că Shakespeare ar fi putut scrie piesele sale, fiindcă era numai un tînăr provincial din clasa mijlocie, care a plecat de la o şcoală dintr-un tîrguşor ca să se facă actor: ei vor ca autorul real să fie cineva de seamă, cum ar fi fost avocatul şi omul de stat Bacon, cu diplomă universitară, ori un spiritual şi graţios tînăr gentilom, avînd învăţătura şi experienţa lumii Renaşterii în sînge. Dar se înşeală. Ei fac greşeala elementară de a crede că, în lumea minţii, doi şi cu doi fac patru. Asemenea oameni nu pot niciodată să-i înveţe pe alţii. Una din puţinele, dar marile recompense ale magistrului, este să vadă, nu o dată, ci iarăşi şi iarăşi, cum un băiat pe care nu-l poţi distinge de alţii, dintr-un grup mijlociu, va începe deodată, stimulat de cîte o observaţie a profesorului sau stîrnit de explorarea unei materii noi, să se schimbe. Băiatul devine mai înţelept; vine cu idei originale care îi aparţin; însăşi vorbirea şi scrisul lui devin mai mature; el trăieşte timpul la o scară nouă; se schimbă atît de rapid, încît se distanţează de toţi prietenii lui şi nu-şi poate aminti sau recunoaşte propria-i persoană de acum un an. Cumva, vreo întîmplare fericită sau vreun efort providenţial — ce putem noi spune? nu există nici un fel de imagini pentru a descrie evenimentul, care este tot atît de misterios cum sînt toate procesele vitale — ceva a făcut ca energiile din mintea lui, pînă atunci distonante şi nefolosite, şi emoţiile cu care cîndva se juca, sau care se jucau ele cu el, să se combine într-o nouă sinteză, vie, activă şi creatoare. Iar în continuare, aceia care cred că forţele şi rezultatele din domeniul intelectului pot fi întotdeauna calculabile — cei care cred că Bacon sau Oxford ar fi trebuit să scrie dramele shakespeariene fiindcă ar fi mai lesne de înţeles — trebuie să fi cunoscut foarte puţin din istoria personală a geniului. Într-un înduioşător de stîngaci poem, reprezentînd o timidă autoîncurajare a tînărului însingurat dintr-o ţară îndepărtată, John Mansfield scrie: „Am văzut flori ce vin în locuri stîncoase; / Şi drăgălăşenie la oameni cu feţe urîte; / Şi cupa de aur cîştigată de calul cel mai prost, la curse; / Aşa nădăjduiesc, şi eu". Şi un anume adevăr despre marile opere ale minţii — invenţii, sisteme filosofice, poeme şi piese de teatru, pictură şi muzică, descoperiri ştiinţifice şi instituţii politice — este că multe din ele au fost realizate de oameni care au pornit în viaţă cu situaţii obişnuite, dacă nu chiar defavorabile, pentru ca apoi să planeze cu mult peste origini.

Isac Newton a fost fiul unui fermier din Lincolnshire; spre deosebire de alţi matematicieni, nici măcar n-a fost strălucit în copilărie; cînd s-a dus la Cambridge, a fost un student mediocru; dar apoi, în cîţiva ani, a scînteiat. Gauss, unul din supremele genii ale matematicii şi electromagneticii, era un băiat de la ţară, ca milioane de alţi băieţi. Întemeietorul istoriei moderne de artă, Winckelmann, a fost cumplit de sărac şi a pornit în viaţă ca profesor suplinitor, ţinînd ore toată ziua şi dormind la şcoală, unde jumătate din noapte şi-o petrecea învăţînd limbile latină şi greacă, pregătindu-şi magnifica lui carieră, pe care o întrevedea numai din cînd în cînd. Copilul nelegitim al unui gentilom italian şi al unei fete de la ţară a fost dat ca ucenic pentru negoţul de pictură, ca multe mii şi mii de alţi copii, înaintea lui şi după el; dar băiatul acesta a fost Leonardo de Vinci. Asemenea dificultăţi creează piedici, dar nu distrug dezvoltarea minţii; ele pot chiar s-o stimuleze. Însuşi duşmanul general, comunul şi rutina, nu-i pot întotdeauna distruge sămînţa. Loyola, întemeietorul ordinului iezuiţilor, era un viteaz soldat ignorant dintr-o epocă plină de oameni cu săbii, dar fără nici un orizont. Luther şi Rabelais erau călugări, ca şi mii de alţi călugări din alte ţări şi alte timpuri. Socrate era zidar în piatră într-un oraş plin de constructori. Nu, întreaga istorie a gîndirii umane este tot atît de variată, tot atît de minunată, tot atît de neaşteptată şi de inexplicabilă ca şi alte mistere ale universului acesta. Ştiinţa, în căutarea unor legi, întotdeauna una suprasimplifică. Dar omul de ştiinţă înţelept îşi croieşte întotdeauna drum, prin domeniul legilor, către regiunea minunii.

MINTEA — UN MISTER

Da, lumea din afară — atît cea vizibilă cît şi cea invizibilă — este, pînă la urmă, un mister. Tot aşa este şi cealaltă lume în care locuim — lumea lăuntrică, lumea minţii. Nici unul dintre noi nu ştie ce conţine propria-i minte. Nici unul dintre noi nu ştie ce poate face propria-i minte sau ce va produce.

Ceva din activitatea febrilă şi complexă a minţii este în permanenţă ascuns. Abia dacă-i putem vedea vreodată conturile cele mai vagi; doar cînd şi cînd, în vise, sau în acţiuni aparent lipsite de scop.

Psihanaliştii care ascultă şi testează, avocaţii şi judecătorii care analizează actele îndemînării şi violenţei, etnologii care examinează miturile, criticii care pătrund poemele, da, cu toţii, cînd ascultăm muzică, acest limbaj fără cuvinte al sufletului, facem experienţa a ceva din acest cuvînt viguros şi teribil, dar niciodată nu-l putem cunoaşte pe deplin. El vrea intenţionat să se ascundă. Elevii lui Freud au simplificat uneori prea mult problema, spunînd că activitatea lăuntrică a minţii e un ferment al materialului „imoral" sau refuzat, cenzurat şi reprimat — un schelet viu înlănţuit în dulapul nostru. Dar adevărata redare este cu mult mai complexă. Multe din viaţa noastră ascunsă literal nu pot fi dominate, strunite sau împiedicate, sau măcar înţelese de mintea noastră raţională. Instinctele, memoria, inventivitatea, imaginaţia — acestea şi alte activităţi se află mult în afara ordinului conştientului. Raţiunea poate să le observe funcţionînd, să intervină ocazional, iar cu un efort constant şi dificil, să înveţe a le influenţa; dar originile lor, întreaga lor forţă, metodele lor, toate rămîn dincolo de intenţia ei. Am putea să ne întrebăm dacă vreunul dintre noi poate să prevadă ce idei vor umbla prin mintea sa de acum într-un an; de acum într-o săptămînă, mîine, peste un ceas. Sîntem cu toţii oameni ai peşterii. Peştera în care locuim este propria minte; iar conştiinţa este ca o minusculă torţă, care pîlpîie şi aruncă o lumină vie, ce nu poate decît, cel mult, să ne arate numai cîteva din conturile peretelui peşterii care ne e mai aproape, sau poate reflecta un rîu subteran primejdios, care curge fără zgomot la picioarele noastre, pentru ca să ne dăm înapoi, cu groază, înainte de a fi înghiţiţi de el; pe cînd o explorăm, dăm deseori peste forme ale frumosului, stalactite strălucitoare, stîlpi încrustaţi cu juvaeruri, animale gingaşe şi de încredere care ne întîmpină cu prietenie şi ne urmează; uneori găsim chiar relicve ale unui timp anterior, o statuie primitivă, cu flori proaspete la picioare, sau forme de animale pictate pe perete cu urme de mîini însîngerate lîngă ele; ici şi colo, ne împiedicăm de cîte un morman care sună şi mîrîie şi se mişcă, dar noi dăm torţa într-o parte şi ne grăbim înainte; poteca pe care o urmăm pare a trasa cîteodată un tipar elaborat, deşi flăcăruia noastră ne arată numai cîteva linii din el, care converg şi apoi se pierd într-o

otitură, în intuneric ; adesea razele ei ago-
izează, amenințînd să moară cu totul, și să
e lase în întunericul plin de ecouri ; cel
uțin de trei ori în călătoria noastră trebuie
ă ne ghemuim și să ne cocoșăm, pentru că
eștera devine mai scundă deasupra noastră,
i nu mai putem merge decît în genunchi ;
înd ne ivim la lumină, sîntem într-o altă peș-
eră, mai mare decît cealaltă, dar care inspiră mai
nultă teamă, pentru că auzim deasupra ca-
ului bătaia unor aripi nevăzute ; există des-
hideri laterale în care torța noastră abia
lacă mai luminează, revelîndu-ne ochi de foc
i dinți ingrozitori în colțurile îndepărtate ;
ea mai grea din toate încercările prin care
recem este aceea că atunci cînd ne avîntăm
ă vorbim, pereții și acoperișul, vaști și invi-
ibili, ne distorsionează cuvintele în formi-
abile ecouri, care se pierd în șoapte supra-
mane sau groaznice mormăituri ; iar după
nulți ani de pribegie, cînd torța noastră
trălucește deasupra unui lac tăcut, aple-
îndu-ne peste suprafața lui liniștită,
u recunoaștem fața ce se uită în-
elung în ochii noștri neliniștiți și uimiți.
ul este ascuns. Nu ne cunoaștem pe noi în-
ne, nu ne cunoaștem frații și surorile, soții,
oțiile sau copiii. Nici un prieten nu-și cu-
oaște prietenul.
i, totuși, acest mister are tot atîta măreție
ît și întunecime. Peștera este obscură, sum-
ră, neexplorată ; dar ea conține comori. Fie-
are creier uman este plin de forță latentă.
in milioanele și milioanele de bărbați și fe-
nei care au trăit, numai cîteva sute de mii
u fost în stare să folosească din această for-
ă, în așa fel încît să schimbe fața lumii. Res-
ul au fost conștiincioși sau leneși, buni sau răi,
[illegible]teri sau nesimțitori, economi sau risipi-
[illegible] lași sau viteji.
ceste cîteva sute de mii, sau poate numai
îteva mii cu totul, sînt mințile care au făcut
umea noastră. Oamenii de știință, strategii,
amenii industriei, esteții, exploratorii, in-
entatorii, organizatorii, scriitorii, muzi-
ienii, filosofii, doctorii și profesorii,
amenii legii și oamenii de stat, cîteva
nii în fiecare clasă, acestea sînt mințile care
au adus oamenirii incalculabile beneficii sau
au adus pagube nemăsurate. Ele sînt răspun-
ătoare pentru foarte multe din istoria ome-
irii. Să considerăm lumea noastră separat de
menire. Ea este fie statică, fie schimbătoare,
tr-un ritm treptat și aparent automat. Pla-
eta se învîrte în jurul soarelui, încetinindu-și
eptat mersul. Fluxurile și refluxurile curg
nainte și înapoi odată cu luna care se apro-
ie sau se îndepărtează. Timpul macină stîn-
, marea își roade malurile, ghețurile polare
aintează și se retrag. Aerul, pămîntul și
pa sînt pline de ființe vii — dar ele abia
acă se schimbă vreodată, sau dacă o fac
[illegible] spații mari de timp. Apar lacuri cu
[illegible] și microorganisme vibrînd în lumea noas-
ă, exact așa cum au făcut-o cu mult îna-
te ca omul să umble pe pămînt ; furnicile
arnice își continuă rutina de autoapărare și
utoperpetuare, tot așa cum o făceau pe cînd
nozaurii stăpîneau pămîntul. Dar omul, în
urta lui istorie, a transformat atît lumea
t și pe sine. Calitatea lui specifică este
himbarea, avînd un țel prin gîndire. El este
l mai viu atunci cînd gîndește.
xistă numai trei explicații seculare ale is-
riei. Una este că ea e făcută de grupuri de
ameni acționînd împreună. A doua este a-
ea că schimbarea istorică este produsă de
orțe" oarbe impersonale. Cea de-a treia este
ea este hotărîtă și condusă de indivizi pu-
rnici. Desigur, toate aceste teorii sînt va-
bile pînă la un punct ; nici una nu este
alabilă în exclusivitate. Schimbările de cli-
ă și bolile epidemice deplasează sau distrug
pulații. Tipare sociale, economice, religioase,
tetice sînt alcătuite de generații succesive ;
produc vaste migrații fără un conducător
nic. Eroi, ticăloși și genii predică, se răs-
ală, inventează, guvernează. Dar în istoria
ai recentă a omenirii, multe din schimbări-
cele mai viguroase și vitale au fost ini-
ate de indivizi puternici. Și nu toți aceștia
au gînditori. Unii erau mînați de pasiune,
dragoste sau ură, de violență, de mîndrie.
ar opera omului ce gîndește a fost cea mai
ainică.
acă totul este un mister, noi nu putem spu-
cum apar marii gînditori. Există foarte
uține reguli pentru a-i produce. Ei nu cresc
pomii ; ei nu pot fi selecționați ca animale
rasă. Oamenii nu se nasc lipsiți de gîndi-
sau plini de gîndire. Probabil, calea cea
ai sigură pentru a deveni prost este să faci
rte dintr-o populație mare, statică, care fa-
numai muncă manuală și trăiește de azi
mîine ; dar tot atît de cert se poate, chiar
acă te naști într-o „gentilă" familie care a
ostenit bogăție și a crescut într-o poziție
cială asigurată, trimițîndu-te la o școală
niștită și corectă. Țăranul tînăr, lipsit de
ijloace, și tînărul marchiz se află amîndoi
tr-o închisoare a minții, unul în urma braz-
i, iar celălalt în cuibul lui confortabil.

EDUCAREA GÎNDITORULUI

Nu putem niciodată să spunem cum se ivesc marile minți și este foarte greu să spui cum să le detectezi și să le încurajezi atunci cînd ele apar. Dar cunoaștem două metode de a le hrăni în timp ce cresc. Una este de a le provoca și stimula permanent. A le pune probleme în față. A face să le fie greu. Ele au nevoie să gîndească. A produce lucruri care să le facă să gîndească despre ele și a le chestiona gîndirea la fiecare etapă. Ele sînt inventive și originale. A le propune experiențe. A le spune să descopere ceea ce este ascuns. Cea de-a doua metodă este de a le duce în contact cu alte minți eminente. Nu este suficient, nici măcar aproape suficient, pentru un băiat sau o fată deștepți să aibă de-a face numai cu colegii, cu profesorii și cu părinții lor. El (sau ea) trebuie să aibă de-a face cu bărbați și femei de o reală și autentică distincție. Adică el trebuie să aibă de-a face cu nemuritorii. Acel strălucitor și pesimist mizerabil care se numea Platon, a murit acum 2300 de ani, dar prin cărțile lui el încă vorbește și gîndește, făcîndu-i pe alții să gîndească ; și nu există o altă cale mai bună, nici una, pentru un tînăr care începe să gîndească despre orice fel de problemă filosofică — conduită umană, acțiune politică, analiză logică, estetică — decît să-l citească pe Platon și să încerce să răspundă argumentelor lui, să-i detecteze sofismele, să reziste persuasiunilor lui îndemînatice și să devină atît elevul cît și criticul lui. Nimeni nu poate învăța mai bine muzica decît studiind *Clavirul bine temperat* al lui Bach și simfoniile lui Beethoven.

Provocarea și experiența : asocierea cu minți nemuritoare ; acestea sînt cele două căi sigure de a situa în frunte pe femeile și bărbații inteligenți. Și aceste două posibilități de a atinge măreția sînt, sau ar trebui să fie, date de școli și licee și universități. „Dar, veți întreba, școlile există numai pentru a educa genii ?". Nu, dar nu există numai pentru a educa oameni mijlocii și a neglija sau pune piedici celor talentați. Ele există pentru a scoate tot ce-i mai bun din unii și din alții. Una din răspunderile cele mai apăsătoare ale educației este aceea de a face dreptate minților excepționale, de a le reaminti că ele pot răsări în orice loc, în orice timp și în orice trup — chiar și un trup stîngaci și pocit poate cuprinde o minte strălucită. Trebuie să fie o ciudată experiență să predai, la o școală mică de la țară, aceleași materii an de an, acelorași familii și apoi să descoperi un talentat inginer sau un dramaturg înnăscut printre elevii tăi. Deconcertant. Dificil. Dificil să afli cum să-l încurajezi, fără a-l patrona ; dificil să nu fii un pic gelos. Și, totuși, istoria cunoașterii este plină cu istorisiri autentice despre profesori care au recunoscut talente deosebite la un elev și i-au dat tot ce era necesar pentru a-l pune pe calea cea bună, către eminență : emoționante și încurajatoare sînt aceste povestiri. Așa este povestea unui băiat de țăran spaniol, care desena cu cărbunele pe o scîndură, cînd l-a văzut un profesor și a început să-l educe și apoi l-a ajutat să devină artistul Goya. Așa este povestirea despre elevul subțirel și sensibil, sub statură normală, din Londra, al cărui profesor i-a îngăduit să vină să-i conducă biblioteca lui de acasă ; printre aceste rafturi și ca urmare a acelei omenii, tînărul a scris un poem intitulat : „Privind prima dată la Homer al lui Chapman". Aproape în spatele fiecărui om mare stă fie un părinte înțelegător sau un profesor înțelegător. Educația, în America și în celelalte țări din vest, constituie ceva foarte seducător : toate aceste școli ușoare, sănătoase, aceste miriade de colegii, atîția copii care o duc bine și nu au de muncit prea mult. Dar ea are o serie de slăbiciuni. Una este că educația a devenit aproape prea ușoar de obținut. Ea este acceptată ca apă curată de la furnizor : nimeni nu se așteaptă să capete mult stimulent sau hrană de la ea. O alta este că adesea ea nu este continuată de viața matură. Americanul mijlociu preferă să conducă un automobil de-a lungul unei șosele aglomerate decît să citească o carte și să mediteze. Francezul mijlociu ar prefera să bea o sticlă de vin în plus, decît să privească o piesă de Racine. Englezul mijlociu ar completa mai curînd un formular de înscriere la un club de fotbal decît să asculte *Enigma* lui Elgar. De ce lucrurile trebuie să se petreacă astfel, asta nu pot spune. Trebuie să fie ceva greșit în legătură cu educația. Probabil că este cultul mijlociului : ideea că școlile există pentru ca să-i facă pe toți la fel, iar fericirea constă în a împărtăși o viață de grup, dulce, bîziitoare, nediferențiată și aglomerată ca a albinelor în stup.

Școlile există, într-adevăr, pentru omul mijlociu. Dar ele există și pentru a-l sluji pe cel ce se distinge. America a fost construită atît de o mulțime de oameni, bărbați și femei, obișnuiți, dar și de cîțiva excentrici, eroi și uriași, pe care Stephen Spender îi exaltă cînd scrie : „Mereu mă gîndesc la aceia ce-au fost cu adevărat mari. / Care, din pîntecele mamei, și-au amintit istoria sufletului / Prin coridoare de lumină unde orele sînt sori / Nesfîrșiți și cîntători. A căror dulce ambiție / A fost ca buzele lor, încă atinse de foc, / Să poată vorbi despre spiritul din cap pînă-n picioare îmbrăcat în cîntec. / Născuți din soare ei au călătorit o fărîmă de timp spre soare / Și au lăsat aerul viu însemnat în onoarea lor".

Viața fiecărui profesor este parțial consacrată descoperirii și încurajării acelor puține dar puternice minți care vor influența viitorul nostru, iar secretul educației este de a nu uita niciodată posibilitatea de măreție.

Datorăm respect marilor minți ale trecutului, prezentului și viitorului. Te inspiră și te încîntă să scandezi numele lor. Unul aruncă lumină asupra altuia, primind lumină înapoi. E ca atunci cînd te uiți la stele, cînd ochiul se plimbă de la Ursă la Orion, de la Aldebaran la Sirius și Vega, de la o glorie la alta.

Cînd ne gîndim la cea mai maiestuoasă minte a Evului Mediu, la Dante, mintea noastră se îndreaptă repede către maestrul și tovarășul lui, Virgiliu, care l-a îndrumat prin iad și purgatoriu, pînă cînd a ajuns la viziunea iubitei ; de la Dante, la echivalentul în proză al poemului său, *Summa* a lui Tomas D'Aquino ; și înapoi, de la D'Aquino la maestrul lui, Aristotel. Dacă citim un eseu al lui Francis Bacon, ne amintim, curînd, de eseistul anterior, mai inimos, Montaigne ; și atunci, amintindu-ne că Bacon era un gînditor om de știință, ne întoarcem către Descartes, iar de la el, la o minte înrudită, Leibniz, și așa de la măreție la măreție ; atît Descartes, cît și Newton au interpretat universul ; de la Newton este inevitabil să te îndrepți înapoi la Kepler și Brahe, și înainte, către Laplace. Uneori, iarăși, marile minți se amintesc una pe alta, pentru că, deși au fost străine una de alta, și au lucrat în medii diferite, ele au văzut aspecte similare ale universului. Este greu să execuți anumite fugi ale lui Bach (cum ar fi E bemol minor din cartea a II-a, plină de armonii reci, de ritmuri meditative și de melancolie sumbră), fără a te gîndi la bătrînii înțelepți, cu fețele încrețite și ochii adînci, fără zîmbet, care ne examinează din umbrele ultimelor tablouri ale lui Rembrandt. Este greu să te uiți la gravurile în acvaforte ale lui Dürer, fără să te gîndești la *Faust* al lui Goethe.

Asemenea oameni nu erau — cum încearcă să ne spună niște istorici găunoși — ființe ale timpului și locului lor. Adeseori ei erau excentrici care ignorau sau precedau epoca lor ; aproape întotdeauna ei își datorau totul lor ; dînd glas vocii lor și învățîndu-i pe alții, ei au ajutat-o să se formeze și să predomine. A citi despre viața măcar a unuia din acești gînditori înseamnă a-ți reînnoi credința în omenire, simțul datoriei față de lume. A te mișca liber printre mințile de seamă ale oricărei epoci mari — să spunem secolul al XVII-lea, sau evul care i-a produs pe Cicero, Lucretius, Vergilius, Horatius și Titus-Livius, sau secolul al XIX-lea — înseamnă a fi mereu uluit de adîncimea de necuprins, de infinita varietate a minții omenești, repetînd cuvintele tragedianului grec : „Minuni sînt multe, dar nici una, / nici una nu-i mai minunată decît omul".

Din „MAN'S UNCONQUERABLE MIND"

Traducere de NATALIA SELEȘTEANU

REDACȚIA:

Conf. univ. dr. GHEORGHE ACHIȚEI (redactor șef)

GRIGORE ARBORE ; ANA BLANDIANA ; SIMELIA BRON ; ADRIAN DOHOTARU (redactor șef adjunct) ; ȘTEFAN IUREȘ ; AURA MATEI SĂVULESCU

Prezentarea grafică : MIRCEA GHEORGHE

Noi — acești necunoscuți

Situațiile estetice abordate pînă acum, pe marginea textelor publicate la această rubrica, au adus în discuție, tot mai mult, o problemă, aparent fără legătură cu arta — aceea referitoare la viitorul oamenilor. Trăim pe o planetă nu prea mare, avînd perspective de a o popula în ritm accelerat, pînă la saturație. Sperăm deja în posibilitatea descoperirii și utilizării unor spații extraterestre, dar asta nu poate anula preocuparea care se încearcă, în mod firesc, față de schimbările spectaculoase ce intervin, astăzi, pretutindeni. Apelăm, pentru înțelegerea condițiilor noastre viitoare, la diferite puncte de sprijin, fixate pe traiectoria unui trecut pe care, tratatele de istorie îl consemnează, grijuliu. Ne sînt oferite tot felul de comparații dintre „cazurile" trecute și cele prezente. Cu sau fără voia noastră, evocăm războaie celebre, situațiile dificile în care s-au aflat diferite persoane ilustre și care trimit, oricît de vag, la unele dintre încurcăturile în care se află și cei de acum. Războaie mari. Războaie mici. Războaie de treizeci de ani. Războaie de o sută de ani. Invenții. Descoperiri geografice. Fapte memorabile. Mituri. Eroi.

Deținem, totuși, un tezaur extraordinar de experiențe, în lumina cărora mereu ni se pare că ne vom putea înțelege mai bine pe noi înșine. Omenirea a realizat, pînă acum, un drum extraordinar. La capătul lui, apare întrebarea, firească, pentru oricine : de ce sîntem capabili încă, ce mai poate descoperi mintea noastră ? Din însuși modul cum gîndul este formulat, se întrevede o anumită grijă : noi nu ne cunoaștem pe noi înșine destul. Tot mai des ni se semnalează, în momentul de față, unul dintre paradoxurile omului contemporan. Căutăm să înțelegem ce se petrece în jurul nostru, dar refuzăm, sau evităm, să înțelegem ce se întîmplă cu noi înșine. Nu cumva, ni-i teamă ? Cînd Alexis Carrel a publicat, înainte de război, cartea menită să facă atîta vîlvă : „Omul — această ființă necunoscută", în Occident, sentimentul de incertitudine în legătură cu viitorul omului nu se făcea atît de simțit ca astăzi. Pentru foarte mulți autori contemporani nemarxiști apare această problemă : noi constituim pentru noi înșine cel mai mare „mister" și reușita sau nereușita acțiunilor noastre viitoare depinde de modul cum vom ști să inițiem și să accelerăm studiul omului. Antropologia a devenit, astfel, în multe țări, o știință la modă. Amatorii și specialiștii își dau mîna, în limitele acelorași eforturi, de înțelegere a omului. Ce se întîmplă cu oamenii ? Cine sînt ei? Cum au apărut pe pămînt ? Ce pot să facă ? Ipoteze dintre cele mai fantastice au fost avansate în ultimul secol. Cîndva, Darwin descoperise că omul se „trage" din maimuță. Există și astăzi o anumită plăcere, pe care mulți o încearcă, vulgarizînd, pentru a ridiculiza, ipoteza marelui biolog. În ultimul timp însă, numai cei „neinformați" îl mai ironizează pe Darwin. Pretexte de ironie mult mai acidă au devenit noile teorii și noile ipoteze. Potrivit uneia dintre acestea, oamenii s-ar cere înțeleși ca un fel de hibrizi cosmici abandonați. Cu niște ființe misterioase de pe pămînt, o populație extraterestră a dorit să experimenteze o inedită formulă de „încrucișare", în speranța unor hibrizi rezistenți. Se pare că experiența ar fi fost considerată, în cele din urmă, nereușită și neconcludentă, așa încît a trebuit abandonată. Totuși, dacă hibrizii nu au corespuns intențiilor originare, ei s-au dovedit, pînă la urmă, posesori ai unor calități nebănuite, printre care imaginația, memoria și inteligența se cer enunțate prioritar.

Și, iată, omenirea fixată pe traiectoria istorică, într-o lumină nouă, deosebit de tentantă, pentru autorii de science-fiction. Cîtă lume nu e convinsă, astăzi, de faptul că noi am ajuns pe pămînt în ipostază de astronauți, călătorind de pe cine știe ce planete situate undeva, în nemărginirea spațiului cosmic ?

Ceea ce pare a fi fost dintr-un bun început caracteristic oamenilor e această seducție a lui „în afară", de a înțelege ce se întîmplă în jur, de a scruta lucrurile și restul ființelor, de a scruta cerul, iar nu pe ei înșiși. În pragul secolului XXI, omenirea se află în situația de a deține o cantitate enormă de informații cu privire la lumea din jur, se află în situația de a trimite mesageri cosmici în diferite părți, fără a se cunoaște, însă, pe ea însăși, decît extrem de vag. Cînd Freud, la sfîrșitul secolului XIX și începutul secolului XX, și-a permis să atragă mai răspicat atenția asupra acestui fenomen, mulți l-au bănuit de șarlatan. Se considera o insultă, pentru om, reproșul că el nu se cunoaște pe sine însuși decît foarte puțin. Astăzi, lumea e mai dispusă, parcă, decît altădată, să accepte, totuși, ideea că în ce privește cunoașterea propriei noastre condiții de oameni, mai sînt multe încă de făcut.

Antropologii au pornit la lucru abordînd fenomenul uman din perspective diferite. O modalitate de a înțelege oamenii o reprezintă, pentru unii autori, studiul activităților umane specifice. Arta este considerată, unanim, ca o activitate umană specifică. Poate că studiul artei ne va ajuta să înțelegem mai bine situația omului în lume, forța omului și perspectiva omului. Așa se pun bazele, în ultimele decenii, în Europa și America, a unei direcții estetice, pe care o vom numi estetica antropologică. Estetica antropologică își propune să studieze cazurile umane semnificative, puse în discuție prin intermediul artei, care pot aduce o cît de slabă rază de lumină în înțelegerea „misterului" ce ne caracterizează. Numeroși autori își concentrează atenția asupra mutațiilor survenite în cîmpul artei moderne. Între 1870 și 1970, omenirea a parcurs, prin intermediul artei moderne — spun ei — un drum care provoacă, deopotrivă, mîndrie și îngrijorare. S-au adus în discuție cazuri umane extraordinare. S-au evocat atitudini și gesturi umane care ne pun, pe toți, într-o altă lumină decît cea specifică artei tradiționale. În mai puțin de un secol, lumea oamenilor a fost răscolită și cercetată sub cele mai diferite fațete, prin intermediul picturii, al sculpturii, al poeziei, al romanului, al teatrului, permițînd concluzii dintre cele mai contradictorii. Despre om, în lumina experiențelor artei și literaturii secolului XX — afirmă o seamă de autori — se poate crede orice. Dacă am fost capabili de atîtea lucruri, de ce încă nu mai putem fi ? Cine sîntem, totuși, noi și ce reprezentăm pe această planetă, denumită Pămînt ?

Dincolo de noianul întrebărilor, care la prima vedere pot să provoace, într-adevăr, și un oarecare sentiment de neliniște, se desprind concluziile optimiste fundamentale. Oamenii sînt singurele ființe nemulțumite de ce se întîmplă în jurul lor, de ce se întîmplă cu lumea în care trăiesc și caută să o supună, să o ordoneze în conformitate cu sistemul lor de aspirații și nevoi crescînde. Lumea oamenilor se caracterizează prin faptul că orice obstacol natural devine un stimul de noi inițiative, de noi acțiuni. Oamenii au marea calitate de a cuteza. Cutezanța lor se deosebește, însă, de îndrăzneala specifică altor specii ; cutezanța lor e întotdeauna caracterizată prin actul chibzuit, reflectat și proiectat în viitor. Cutezanța umană se traduce prin veșnică geneză de proiecte pentru viitor.

În lumina acestor observații, mulți autori aduc în discuție aspectul pedagogic. E necesar să ne preocupăm nu numai de înțelegerea omului, ci și de formarea lui în lumina noilor concluzii la care ne-a dus investigația întreprinsă. Gilbert Highet, în textul pe care îl publicăm în acest număr, propune unele soluții. Măsura în care ele sînt cele mai in[dicate], pretutindeni, rămîne de văzut. Se fo[r]mulează însă o serie de considerații privind mai ales rolul gîndirii și inteligenței umane de vîrf și al personalității de excepție în evoluția civilizației contemporane, cu absolutizarea cărora nu putem fi întotdeauna de acord. Considerăm că educația omului se cere concepută în funcție de fiecare context social, în funcție de specificul diferitelor societăți, în funcție de grupurile sociale figurînd la orizontul societăților. Ceea ce apare ca important, nu este atît metoda pedagogică utilizată, ci scopul urmărit : formarea personalității creatoare, permanent în stare de cutezanță, permanent în situația de a realiza proiecte adecvate pentru situațiile ce se vor ivi. Ceea ce apare ca important este formarea, prin intermediul sistemelor organizate de educație, a individului responsabil, posedînd veșnic conștiința propriei sale condiții ca om între oameni și ca om acționind pe[n]tru oameni și în numele oamenilor. Aici, intervine problema umanismului. A înțelege ce reprezentăm noi astăzi și ce vom reprezenta mîine, constituie, de bună seamă, un deziderat nobil. A ne mulțumi, însă, numai cu „a înțelege", înseamnă prea puțin. Momentul următor lui „a înțelege", e cel al lui „a acționa", a interveni activ, pentru ca omul să se afirme în conformitate cu propria sa esență și nu prin opoziție cu aceasta. Pe un atare teren, eforturile pedagogilor se întîlnesc cu cele ale esteticienilor, ale filozofilor, ale sociologilor și ale antropologilor. Din perspectiva filosofiei marxiste, se cere să fim permanent atenți, pentru ca enormul interes privind perspectivele ce se întrevăd pentru omenire, în viitorul mai mult sau mai puțin îndepărtat, să nu se transforme în pură speculație. Oamenii, ne învață Marx, nu pot fi înțeleși decît pornindu-se de la studiul condițiilor lor de existență. Înțelegerea fenomenului uman devine, din acest punct de vedere, o problemă cu implicații în domeniul tuturor științelor, în domeniul tuturor disciplinelor, de economie și pînă la estetică.

GHEORGHE ACHIȚEI

Adresa redacției : București, str. Brezoianu nr. 13 ; telefon 14.97.39. Abonamentele se fac la toate oficiile din țară sau la difuzorii voluntari din școli, universități, instituții. Costul abonamentului : 12 lei pe an, individual ; 60 lei pe an, pentru întreprinderi și instituții. Pentru străinătate, abonamente prin ROMPRESFILATELIA — București, calea Griviței 64—66, P.O.B. — Box 2001. Tiparul : Întreprinderea poligrafică „Informația", str. Brezoianu nr. 23—25, București.

40 57